

สารานุกรม ศึกษาศาสตร์

ฉบับที่ ๕๒ (มิถุนายน ๒๕๖๐)

คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาพปกจากเรื่อง พิพิธภัณฑ์ชาวบางกอก

คณะผู้จัดทำ

สารานุกรม

ศึกษาศาสตร์

ฉบับที่ ๖๐ (มิถุนายน ๒๕๖๐)

เจ้าของ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

วัตถุประสงค์

เพื่อช่วยเพิ่มพูน ขยายขอบเขต เพิ่มความรวดเร็วของการบัญญัติศัพท์ อธิบายความหมายของศัพท์ให้ทันต่อความต้องการและความจำเป็นในการใช้ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการศึกษา การค้นคว้า ตลอดจนการพูด การเขียนที่สามารถทำให้เข้าใจตรงกันได้

คณะกรรมการบรรณาธิการ

๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญศรี ไพรัตน์	ประธานกรรมการ
๒. รองศาสตราจารย์วิญญา วิศาลาภรณ์	กรรมการ
๓. รองศาสตราจารย์สนอง โลหิตวิเศษ	กรรมการ
๔. รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตน์	กรรมการ
๓. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวดี ภูประดิษฐ์	กรรมการ
๔. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พาสณา จุลรัตน์	กรรมการ
๕. อาจารย์วิรุฬห์รัตน์ ไฉนงุ่น	กรรมการ
๖. อาจารย์สุวรรณา คล้ายกระแสด	กรรมการ
๗. อาจารย์พรใจ ลีทองอิน	กรรมการ
๘. อาจารย์กิตติชัย สุทธาสโนบล	กรรมการ
๙. อาจารย์วันเพ็ญ ประทุมทอง	กรรมการ
๑๐. อาจารย์รุ่งอรุณ โรจนรัตน์ดำรง ไชยศรี	กรรมการ
๑๑. นายวิสิทธิ์ โรจน์พจนรัตน์	กรรมการ
๑๒. อาจารย์โอภาส สุขหวาน	กรรมการและเลขานุการ
๑๓. อาจารย์ศุภวรรณ สัจจพิบูล	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๔. นางสาวสมฤทัย หัตถา	เจ้าหน้าที่โครงการ

โทร.(๐๒)๖๔๙ - ๕๐๐๐ ต่อ ๑๑๑๒๓

จัดพิมพ์โดย

บริษัท สำนักพิมพ์ พ.ศ พัฒนา จำกัด เลขที่ ๑๒ ถนนพระราม ๖ ซอย ๔๑ เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ๑๐๔๐๐

โทร. ๐ - ๒๒๗๙ - ๖๒๒๒ (อัตโนมัติ ๑๕ คู่สาย)

จัดทำรูปเล่ม สนอง โลหิตวิเศษ

พิมพ์ที่

บริษัท ธนรัชการพิมพ์ จำกัด ๔๓/๑๐๐ หมู่ที่ ๕ ซอยเทิดพระเกียรติ ๑ ถ.เทอดพระเกียรติ ต.วัดชะลอ อ.บางกรวย จ.นนทบุรี ๑๑๓๓๐ โทร. ๐ - ๒๘๘๓ - ๘๘๔๘ Fax : ๐ - ๒๘๘๓ - ๘๐๓๗

สั่งซื้อได้ที่

โครงการสารานุกรมศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท ๒๓ กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐ โทร. ๐-๒๖๖๔ - ๑๐๐๐ ต่อ ๑๑๑๒๓

หรือ ๐-๒๒๖๐ - ๓๖๓๙ และ ๐-๒๒๕๘ - ๓๙๙๗

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ โดยคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สารานุกรม
ศึกษาศาสตร์
ฉบับที่ ๕๒ (๒๕๖๐)

บรรณานุกรม

บรรณานุกรมแปล

คณะกรรมการฝ่ายบรรณานุกรม

สารบัญ

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา		1
การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา	หวน พันธุ์พันธ์	2
สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ		17
ความจำเสื่อมในยุคดิจิทัล	ศรียา นิยมธรรม	18
สาขาวิชาปรัชญาการศึกษา		22
ปรัชญาและปรัชญาการศึกษา	สำเร็จ บุญเรืองรัตน์	23
ปรัชญาการเมืองในวรรณคดีไทย	สำเร็จ บุญเรืองรัตน์	28
สาขาหลักสูตรและการสอน		44
วิธีการสอนแบบโฟนิกส์	รุ่งอรุณ โรจน์รัตนาดำรง ไชยศรี	45
สาขาบุคคล องค์กร และสถาบันที่เกี่ยวข้องกับ การศึกษา		53
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. พนัส หันนาคินทร์	ประจักษ์ สายแสง	54
ศาสตราจารย์ ดร.สมพร บัวทอง	ประดิษฐ์ มีสุข	61
พิพิธภัณฑ์ชาวบางกอก	อัญชลี สุตธรรม	67
พิพิธภัณฑ์ด้านโง	เจลิยว พันธุ์สีดา	74
การฝึกหัดครู	สำเร็จ บุญเรืองรัตน์	82
แนะนำผู้เขียน		90

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา

ความหมาย

การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา (Educational Resource Management) คือการจัดการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาซึ่งได้แก่ บุคลากรทางการศึกษา งบประมาณเพื่อการศึกษา ทรัพยากรในท้องถิ่น สื่อทางการศึกษา อาคารสถานที่ และเวลา อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดในการจัดการศึกษา

ความเป็นมา

ทรัพยากรทางการศึกษามีแนวคิดมาจากแนวคิดทางด้านการบริหารซึ่งมีแนวคิดที่แตกต่างกัน 3 แนวคิด คือ แนวคิดที่ 1 มี 3 ประการ คือ คน (Man) เงิน (Money) และวัสดุสิ่งของ (Materials) เรียกกันว่า “3 Ms” แนวคิดที่ 2 มี 4 ประการ คือ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Materials) และการจัดการ (Management) เรียกว่า “4 Ms” แนวคิดที่ 3 มี 6 ประการ คือ คน (Men) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Materials) วิธีการ (Method) ตลาด (Market) และเครื่องจักรกล (Machine) เรียกว่า “6 Ms”

แต่ปัจจุบันนี้ทรัพยากรทางการศึกษามีแนวคิดครอบคลุมด้านต่าง ๆ หลากหลายมากขึ้น อาทิ บุคลากรทางการศึกษา งบประมาณเพื่อการศึกษา ทรัพยากรในท้องถิ่น สื่อทางการศึกษา อาคารสถานที่ และเวลา

หลักในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา

หลักในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา ในที่นี้ จะนำไปใช้กับการบริหารบุคลากรทางการศึกษาเป็นส่วนใหญ่ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ระบบ คือ

1. ระบบอุปถัมภ์ (Patronage system)

หรือในชื่ออื่นว่า ระบบซบเลี้ยง เล่นพวก สืบสาย โลहित แลกเปลี่ยน ชอบพอเป็นพิเศษ อาทิ รับบุคคลที่เป็นพวกเดียวกันเข้าทำงานหรือให้ความดีความชอบกับพวกเดียวกันโดยไม่คำนึงถึงความรู้ความสามารถ จัดห้องพักอย่างดีให้กับพวกเดียวกัน เป็นต้น

2. ระบบคุณธรรม (Merit system) ท่าน

ผู้รู้หลายท่านได้กล่าวถึงระบบคุณธรรมไว้ในหลากหลายชื่อ เช่น ระบบคุณวุฒิ ระบบคุณความดี ระบบความรู้ความสามารถ ซึ่งมีหลักสำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1) หลักความเสมอภาค (Equality) คือ ให้โอกาสบุคคลเข้าทำงานเสมอภาคกัน ให้ความเสมอภาคที่จะได้รับค่าตอบแทน ให้ความเสมอภาคที่จะได้รับการฝึกอบรม เป็นต้น

2) หลักความสามารถ (Competence) อาทิ จะพิจารณาความดีความชอบก็ดูที่ความรู้ความสามารถในการทำงานเป็นสำคัญ

3) หลักความมั่นคงในอาชีพ (Security) อาทิจะได้รับความคุ้มครองในการทำอาชีพโดยไม่ถูกกลั่นแกล้งเท่าเทียมกัน เป็นต้น

4) หลักความเป็นกลางทางการเมือง (Political neutrality) อาทิจไม่เปิดโอกาสให้อิทธิพลทางการเมืองเข้าแทรกแซงในการรับบุคคลเข้าทำงาน หรือการพิจารณาความดีความชอบ เป็นต้น

การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา

ขอบข่ายของการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา ครอบคลุมทั้งบุคลากรทางการศึกษา งบประมาณเพื่อการศึกษา ทรัพยากรในห้องเรียน สื่อทางการศึกษา อาคารสถานที่ และเวลา จะได้กล่าวถึงการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาเหล่านี้ตามลำดับไป

1. การบริหารบุคลากรทางการศึกษา

การบริหารบุคลากรทางการศึกษา เป็นการดำเนินการเกี่ยวกับตัวบุคคลในหน่วยงานทางการศึกษา นับตั้งแต่การสรรหาบุคคลมาปฏิบัติงาน การบรรจุและแต่งตั้ง การพัฒนาบุคคล การประเมินผลการปฏิบัติงานไปจนถึงการพิจารณาให้บุคคลพ้นจากงาน

ขอบข่ายของการบริหารบุคลากร โดยทั่วไปการบริหารบุคลากรแบ่งออกเป็น 4 ข้อใหญ่คือ

1. การวางแผนและการกำหนดอัตรากำลังบุคลากรทางการศึกษา
2. การสรรหาและเลือกสรรบุคลากรทางการศึกษา

3. การนิเทศงานและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา

4. การประเมินผลการปฏิบัติงานและการให้บุคลากรทางการศึกษาพ้นจากงาน

1.1 การวางแผนและการกำหนดอัตรากำลังบุคลากรทางการศึกษา เป็นการกำหนดปริมาณและคุณภาพของกำลังคนที่ต้องการในอนาคต เพื่อให้สอดคล้องกับการขยายตัวของปริมาณงาน หรือเป็นการคำนวณการคาดการณ์ การกำหนดตำแหน่งที่ต้องการ และทำคู่มือตำแหน่งกำลังคน

ขั้นตอนการวางแผนและการกำหนดอัตรากำลัง มี 3 ขั้นตอน คือ

- 1) ขั้นหาข้อมูลจากสภาพการณ์ปัจจุบัน ว่าขาดบุคลากรด้านใดบ้าง จำนวนเท่าใด
- 2) ขั้นแสวงหาความต้องการกำลังคนในระยะเวลาที่บ่งเฉพาะในอนาคต โดยพิจารณาความชำนาญงาน ระดับการศึกษาและประสบการณ์ของกำลังคนที่ต้องการ
- 3) ขั้นการวางแผนปฏิบัติการเฉพาะ เป็นขั้นการเขียนแผนงานเพื่อเชื่อมโยงขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2

1.2 การสรรหาและเลือกสรรบุคลากรทางการศึกษา จะทำได้ตามลำดับดังนี้

- 1) การประกาศรับสมัคร โดยผ่านหน่วยงานต่างๆ เช่น กรมแรงงาน ก.พ. หรือผ่านสื่อ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ เครื่องรับโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต

2) การรับสมัคร ในวันรับสมัครให้กรอกใบสมัคร มี ประวัติการศึกษา ประสบการณ์ หรือให้สมัครโดยส่งทางอีเมลก็ได้

3) การสัมภาษณ์เบื้องต้น รับสมัครแล้ว สัมภาษณ์เบื้องต้นก่อน ถ้าคุณสมบัติไม่ตรงจะได้ตัดออกไม่ให้สมัคร

4) การสอบ เป็นการสอบความรู้ความสามารถ อาทิ การสอบข้อเขียนอาจเป็นข้อสอบแบบเลือกตอบหรือแบบบรรยาย หรือสอบปฏิบัติ เช่น การใช้คอมพิวเตอร์ การสอนในชั้นเรียนให้กรรมการดู

5) การสอบสัมภาษณ์ สอบหลังจากผ่านการสอบในข้อ 4) แล้ว

6) การตรวจสอบภูมิหลัง อาจตรวจสอบจากสถานการศึกษา หรือที่ทำงานเดิมของผู้สมัคร

7) การคัดเลือกขั้นสุดท้าย เป็นการประเมินจากขั้นตอนที่แล้ว

8) การบรรจุแต่งตั้งเข้าทำงาน อาจให้เลือกหน่วยงานตามลำดับของผลการสอบ

1.3 การนิเทศงานและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา มีขั้นตอนที่จะดำเนินการได้ดังนี้

1) การปฐมนิเทศ แนะนำบุคคล สถานที่ระเบียบข้อบังคับ

2) การจัดให้ทำงาน จัดตามความรู้ความสามารถ หรือวิชาเอกที่เรียนมา

3) การนิเทศงาน คือแนะนำการทำงาน

4) การบำรุงรักษา จัดสวัสดิการ บริการ อาทิ ห้องพักรักษาพยาบาล ความเป็นกันเอง การยกย่องชมเชย

5) การประเมินการปฏิบัติงาน อาทิ ประเมินความตั้งใจในการทำงาน ขยัน ซื่อสัตย์

6) การพิจารณาความดีความชอบ โดยนำผลการประเมินในข้อ 5) มาพิจารณาความดีความชอบ อาจขึ้นเงินเดือนให้ หรือปรับตำแหน่งให้สูงขึ้น

7) การพัฒนาบุคคลด้านต่างๆ เช่น การฝึกอบรม อาจทำได้โดยเชิญวิทยากรมาฝึกอบรม หรือให้ไปรับการฝึกอบรมที่สถาบันอื่นเป็นผู้จัด การศึกษาต่อ โดยสนับสนุนให้ไปศึกษาต่อ การศึกษาดูงาน โดยจัดไปศึกษาดูงานสถาบันอื่น การสัมมนา โดยจัดประชุมสัมมนาทั้งในและนอกสถานที่ การจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยเชิญวิทยากรมาบรรยายแล้วฝึกปฏิบัติจริง เป็นต้น

1.4 การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการให้บุคลากรทางการศึกษาพ้นจากงาน

1) การประเมินผลการปฏิบัติงาน เป็นการประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อพิจารณาการโอนย้าย การลงโทษ ให้ลาออก หรือลดจำนวนบุคลากรทางการศึกษาลง

2) การโอนย้าย เพื่อเปลี่ยนโรงเรียน อาจย้ายไปรับตำแหน่งเท่าเดิม หรือย้ายไปรับตำแหน่งสูงขึ้น

3) การลงโทษทางวินัย เมื่อมีความผิด อาจลงโทษด้วยการภาคทัณฑ์ การตัดเงินเดือน การลดขั้นเงินเดือน ถ้าโทษหนักอาจให้ออก ปลดออก หรือสูงสุดคือไล่ออก

4) การลาออก เนื่องจากบางคนมีปัญหาเรื่องสุขภาพ การทำงาน การเดินทางและอื่นๆ ก็ควรพิจารณาด้วยความเป็นธรรม

5) การลดจำนวนบุคคลล้นงาน เช่นมีงานน้อยแต่มีคนมาก บางโรงเรียนมีนักเรียนน้อยลง จำเป็นต้องลดจำนวนครูลง ซึ่งเป็นเรื่องละเอียดอ่อนมาก ควรพิจารณาด้วยความเป็นธรรมอย่างยิ่ง

6) เกษียณ มีทั้งเกษียณก่อนกำหนดและเกษียณอายุราชการ ควรจัดแสดงมุทิตาจิตให้เป็นขวัญกำลังใจ

7) ทุพพลภาพ บางคนได้รับอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วยจนทุพพลภาพ เจ็บป่วยนานเกินกำหนดวันลา ก็ควรให้ความช่วยเหลืออย่างยิ่ง

8) ถึงแก่กรรม อาจถึงแก่กรรมขณะทำงานอยู่หรือเกษียณอายุราชการแล้วก็ตาม ควรไปร่วมงานศพและให้ความช่วยเหลืออย่างเท่าเทียมกัน

โดยสรุปการบริหารบุคลากรทางการศึกษาจะเกิดประสิทธิภาพสูงสุดได้ จะต้องเริ่มจากการวางแผนและกำหนดอัตรากำลังก่อน จากนั้นจึงสรรหาและเลือกสรรบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้ความสามารถมาทำงาน เมื่อได้มาแล้วก็นิเทศงานหรือสอนการทำงานให้ เมื่อได้เวลาพอสมควรจะต้องมีพัฒนาด้วยการฝึกอบรมและอื่นๆ ท้ายที่สุดจะต้องมีการประเมินผล เมื่อพบปัญหาหรือข้อบกพร่องจะได้แก้ไขต่อไป เมื่อดำเนินการได้เช่นนี้การบริหารบุคลากรทางการศึกษาก็จะเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2. การบริหารงบประมาณเพื่อการศึกษา

2.1 การบริหารทรัพยากรในด้านงบประมาณเพื่อการศึกษา เป็นการควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามรายการและแผนงาน หรืองานที่ฝ่ายบริหารได้รับอนุมัติงบประมาณมาใช้จ่ายจากรัฐสภา เพื่อป้องกันการรั่วไหลของเงินงบประมาณแผ่นดิน โดยวิธีการอนุมัติเงินประจำงวด การเบิกจ่ายเงิน การตรวจสอบ การใช้จ่ายเงิน รวมตลอดถึงการรายงานผลต่างๆ ที่ใช้เพื่องานนั้นๆ

2.2 ประเภทของงบประมาณสถานศึกษา มีอยู่ 2 ประเภท คือ งบประมาณแผ่นดินกับเงินนอกงบประมาณ ดังรายละเอียดดังนี้

2.2.1 งบประมาณแผ่นดิน เป็นเงินรายรับจากงบประมาณแผ่นดิน มี 2 ลักษณะ คือ

2.2.1.1 เงินกลาง เบิกจ่ายจากกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง เช่น เงินช่วยเหลือค่าเล่าเรียนบุตร เงินค่ารักษาพยาบาล เงินบำเหน็จบำนาญ เงินช่วยค่าครองชีพ

2.2.1.2 เงินรายจ่ายของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ เป็นรายจ่ายที่รัฐบาลจัดสรรให้แก่ส่วนราชการ และรัฐวิสาหกิจ แบ่งเป็น 11 หมวด คือ

1) หมวดเงินเดือน เงินที่จ่ายให้แก่ข้าราชการเป็นรายเดือน

2) หมวดค่าจ้างประจำ เงินที่จ่ายให้แก่ลูกจ้างประจำ

3) หมวดค่าจ้างชั่วคราว เงินที่จ่ายเป็นค่าแรงสำหรับการทำงานปกติแก่ลูกจ้างชั่วคราว

4) หมดค่าตอบแทน เงินที่จ่ายตอบแทนให้แก่ผู้ปฏิบัติงานให้ทางราชการ เช่น ค่าเช่าบ้าน ค่าอาหารทำงานนอกเวลา ค่าสอนพิเศษ

5) หมดค่าใช้จ่าย เช่น ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่ายานพาหนะ ค่าที่พัก ค่าซ่อมแซมอาคารสถานที่และครุภัณฑ์

6) หมดค่าสาธารณูป-โภค เช่น ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำประปา

7) หมดค่าวัสดุ ค่าใช้จ่ายซื้อสิ่งของต่างๆ เช่น กระดาษ หลอดไฟ

8) หมดค่าครุภัณฑ์ ใช้จ่ายเพื่อซื้อสิ่งของที่คงทน ใช้งานได้นาน เช่น คอมพิวเตอร์ โต๊ะ เก้าอี้

9) หมดค่าที่ดิน และสิ่งก่อสร้าง ใช้จ่ายเพื่อให้ได้มาซึ่งที่ดินและสิ่งก่อสร้าง

10) หมดเงินอุดหนุน เงินที่จ่ายเพื่อช่วยเหลือบุคคลหรือองค์กร เช่น ช่วยเด็กที่ขาดแคลน ช่วยบูรณะวัด ช่วยมูลนิธิต่างๆ

11) หมดรายจ่ายอื่น ใช้จ่ายที่ไม่เข้าลักษณะของหมวดใดหมวดหนึ่ง เช่น ราชการลับ

2.2.2 เงินนอกงบประมาณ เงินที่สถานศึกษาได้รับนอกเหนือจากเงินงบประมาณแผ่นดิน เช่น เงินบริจาค เงินที่ได้จากการขายผลผลิตของสถานศึกษา เงินทุนจากหน่วยงานหรือบุคคลมอบให้เป็นทุนการศึกษาแก่นักเรียน เป็นต้น

3. การบริหารทรัพยากรในท้องถิ่น

เนื่องจากสถานศึกษาได้รับงบประมาณจากรัฐบาลไม่เพียงพอ การระดมทรัพยากรท้องถิ่นมาช่วยสนับสนุนงบประมาณสถานศึกษาจึงเป็นยุทธศาสตร์ทางการบริหารงบประมาณอย่างหนึ่ง

3.1 แหล่งทรัพยากรในท้องถิ่น ที่สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาแยกได้ดังนี้

3.1.1 บุคคลที่สามารถให้การช่วยเหลือสถานศึกษา อาจแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มคือ

1) ผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับโรงเรียน เช่น ครู พระภิกษุ นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน

พระภิกษุ

2) ผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับโรงเรียนโดยอ้อม คือผู้ที่มุ่งช่วยเหลือเพราะศรัทธาต่อบุคลากร หรือการดำเนินกิจการของโรงเรียน หรือผู้มีจิตกุศลทั้งหลาย เช่น พระภิกษุ

ศิษย์เก่า อาสาสมัครในชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน
หมอฟันบ้าน ฯลฯ

หมอฟันบ้าน

3.1.2 มูลนิธิ สมาคม ชมรม ที่
สามารถช่วยเหลือทางการศึกษาได้ เช่นมูลนิธิ
ช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลน มูลนิธิไทยรัฐ
สมาคมครู-ผู้ปกครองนักเรียน สมาคมศิษย์เก่า
ชมรมผู้สูงอายุ ฯลฯ

3.1.3 องค์กรต่าง ๆ ที่สามารถให้
ประโยชน์และช่วยเหลือการศึกษาได้ แบ่งเป็น
2 ลักษณะ คือ

1) องค์กรภาคเอกชน เช่น
บริษัท ธนาคาร โรงงานอุตสาหกรรม สถาน
ประกอบการ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มแปรรูป
ผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

2) องค์กรภาครัฐ เช่น
หน่วยงานของรัฐบาลและรัฐวิสาหกิจ เช่น
โรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียน วัด อำเภอ จังหวัด สภาวัฒนธรรม
เทศบาล อ.บ.ต. เป็นต้น

3.2 ทรัพยากรอื่น ๆ ในท้องถิ่น ที่จะ
นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาได้ มี
หลากหลายดังนี้

1) ธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ คลอง
หนอง บึง ทะเล ภูเขา น้ำตก ป่าไม้ สัตว์ป่า นก
ปลา แมลง

2) ภูมิปัญญาชาวบ้าน เช่น
พระภิกษุ เกษตรกร (ชาวนา ชาวไร่ ชาวสวน)
กลุ่มแม่บ้าน แพทย์แผนไทย แพทย์ประจำตำบล
อสม ช่างก่อสร้าง ช่างจักสาน ช่างทอผ้า ช่างทอ
เสื่อ ช่างตัดผม ช่างทำผม ช่างตัดเสื้อ นักแสดง
ละคร นักดนตรี สมาคมและชมรมต่างๆ พ่อค้า
ฯลฯ

ช่างทอผ้า

ช่างทอเสื่อ

3) หัตถกรรมพื้นบ้านเกี่ยวกับเครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น เครื่องจักสานที่ทำเป็นลอบไซ ข้อง กระซอน ตะกร้า ตะแกรง กระบุง กระจาด กระดัง ครุ ฝาชี ฯลฯ

ข้อง ลอบไซ

4) หัตถกรรมพื้นบ้านเกี่ยวกับเครื่องมือจับสัตว์น้ำ เช่น แห อวน ข่าย ลอบไซ ตุ่ม ลัน ส้อมแทงปลาไหล ฉมวก เหล็กเกร็ดปลาหลด เบ็ด สุ่ม ข้อง อีจู้ อีแอบ

5) หัตถกรรมพื้นบ้านเกี่ยวกับเครื่องมือเครื่องใช้ในการทำนา เช่น กระแสวิดน้ำ ชงโลงหรือโชนงโลง วี กระซุ เกวียน ล้อ เลื่อนคันไถ หางยาม หัวหมู คอม แอกล้อย คันฉาย กระดานชักข้าว สีสัด คราด พ้อมใส่ข้าว ฯลฯ

สีผัด

เครื่องมือสีข้าว

5) สถาปัตยกรรมพื้นบ้าน เช่น เรือนไทย เรือนคหบดี กุฏิสงฆ์ เรือนร้านค้าริมน้ำ เรือนแพ เรือนร้านค้าริมทาง เรือนเครื่องผูก เรือนกาแล หอระฆัง ฯลฯ

เรือนไทย

7) เรือพื้นบ้าน เช่น เรือหมู เรือสำปั้น เรือบด เรือเข้ม เรือแข่ง เรือโปง เรือไฟมา ฯลฯ

8) อาหารพื้นบ้าน เช่น แกงบอน แกงอ่อม กะปิคั่ว ขนมหรว ขนมหุ่ย ขนมหง ฯลฯ

9) ยาพื้นบ้าน เช่น ยาที่ทำจาก สมุนไพรต่าง ๆ เช่น พื้ทะลายโจร ขมิ้น มะขามป้อม พืชผักผลไม้

10) ดนตรีพื้นบ้านและเพลงพื้นบ้าน เช่น การเล่นซอฮู้ เพลงกล่อมเด็ก เพลงเกี่ยวข้าว เพลงระบำบ้านไร่ เพลงเรือ เพลงประกอบการเล่นของเด็ก ฯลฯ

การเล่นซอฮู้

11) ภาษาพื้นบ้าน ภาษาถิ่น เช่น ภาษาของชนกลุ่มน้อย เช่น ลาวพวน ลาวโซ่ง มอญ ฯลฯ

12) นิทานพื้นบ้าน วรรณกรรมพื้นบ้าน หรือ “วรรณกรรมมุขปาฐะ” เช่น เรื่องนางสิบสอง สักขีทอง ไกรทอง ศรีธนไชย เป็นต้น

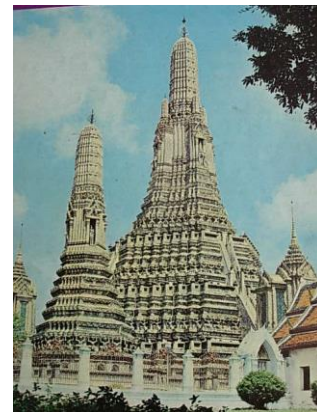
13) การละเล่นพื้นบ้าน เช่น การเล่นผีสิงลม การเล่นมะหาบ การเล่นสะบ้า มอญ ซ่อนผ้า ขี่ม้าส่งเมือง ตีจ๊ับ ชักคะเยอ ลูกช่วง ตะกร้อ ฯลฯ

14) ปริศนาคำทาย ปริศนาคำทาย ที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า “อะไรเอ่ย” เช่น มีสีหู สีขา ตา นัยน์ถั่ว (ยอ) นกมีหูหนูมีปีก (ค้างคาว) ปากกัด กันต่อย มีเป็นร้อยเป็นพัน (มด) ผักอะไรบวชได้ (ผักชี) ฯลฯ

15) ขนบธรรมเนียมประเพณี เช่น การแข่งเรือยาว ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีบวชนาค ประเพณีการแต่งงาน

16) ชื่อหมู่บ้าน ตำบล เช่น คลองหลวง คลองห้า สามโคก บึงตะเคียน (คลองเจ็ด) บางหวาย (คลองเจ็ด) บางชัน สะพานควาย ซึ่งล้วนมีประวัติความเป็นมา

17) วัด เช่น วัดเจติยหอย วัดสิงห์ วัดพระธรรมกาย วัดไผ่ล้อม วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ วัดอรุณราชวราราม วัดพระศรีรัตนศาสดาราม เป็นต้น

วัดอรุณราชวราราม

วัดพระศรีรัตนศาสดาราม

18) สื่อมวลชนต่างๆ เช่น วิทยุ เครื่องรับโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร ซึ่งมีรายการต่างๆ ทั้งสารคดี สุขภาพอนามัย การทำอาหาร การประดิษฐ์ สิ่งของต่างๆ การสอนภาษาอังกฤษ เป็นต้น

รายการโทรทัศน์ “ขนมไทย อะไรเอ่ย”

19) สถานที่ต่างๆ เช่น นิทรรศน์รัตนโกสินทร์ องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ พิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน พิพิธภัณฑ์การเกษตร พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ

นิทรรศน์รัตนโกสินทร์

การบริหารทรัพยากรเหล่านี้อาจทำได้หลากหลาย เช่น พานักเรียนไปทัศนศึกษาให้นักเรียนไปค้นคว้าหาข้อมูล ไปสัมภาษณ์ ไปสอบถาม ไปเรียนรู้และฝึกปฏิบัติกับปราชญ์ชาวบ้าน ให้ช่วยกันอนุรักษ์ ฯลฯ

4. การบริหารสื่อทางการศึกษา

สื่อทางการศึกษา ครอบคลุมทั้ง วัสดุ และ อุปกรณ์ สำหรับ วัสดุ ได้แก่วัสดุสิ้นเปลือง เปลี่ยนสลายตัวได้ในเวลาอันสั้น หรือวัตถุที่นำมาใช้เพื่อการสร้างซ่อมแซม บำรุงรักษา ทรัพย์สิน ส่วน อุปกรณ์ ได้แก่เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องช่วย เครื่องประกอบ เช่น อุปกรณ์ที่ช่วยในการเรียนการสอน ได้แก่ กระดานดำ คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์อื่นรวมถึง ครุภัณฑ์สำนักงาน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ เป็นต้น การบริหารสื่อทางการศึกษา จึงเป็นการนำกระบวนการบริหาร (การวางแผน การกำหนดระบบงาน การกำหนดผู้รับผิดชอบ การควบคุมงาน ฯลฯ) มาใช้ เพื่อการจัดซื้อจัดหา เพื่อการใช้ เพื่อการบำรุงรักษา เพื่อการจำหน่าย เป็นต้น

4.1 แหล่งที่มาของสื่อทางการศึกษา

- 1) งบประมาณแผ่นดิน ส่วนใหญ่ราคาสูง อาทิ คอมพิวเตอร์ เครื่องฉายภาพยนตร์
- 2) เงินบำรุงการศึกษา อาทิ เงินที่นักเรียนจ่ายเป็นค่าอุปกรณ์การศึกษา เป็นต้น
- 3) การบริจาค เช่น การได้รับบริจาคเป็นตัวแทน ซึ่งผู้บริจาคจะง้อให้ซื้อวัสดุอุปกรณ์การศึกษา และการบริจาควัสดุอุปกรณ์
- 4) ผู้สอนจัดหาเอง ราคาไม่แพง เช่น รูปภาพ ตัวอย่างพืช สัตว์ แมลง ดอกไม้ ใบไม้

4.2 ขั้นตอนการบริหารสื่อทางการศึกษา มีขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

- 1) การจัดหา การซื้อ การจ้าง การซื้อ การจ้างทำโต๊ะเก้าอี้ จ้างประกอบคอมพิวเตอร์ การจ้างซ่อมแซมอุปกรณ์การศึกษา
- 2) การใช้ เช่นการใช้อย่างประหยัด การใช้ให้ถูกวิธี การระมัดระวังการใช้ไม่ให้ชำรุดเสียหาย
- 3) การบำรุงรักษา การทำความสะอาดหลังจากการใช้ การซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์ต่างๆที่ชำรุด
- 4) การควบคุมและการจำหน่าย การควบคุม เป็นการนำลงบัญชีหรือทะเบียนเพื่อควบคุมวัสดุอุปกรณ์ การตรวจสอบให้ตรงกับบัญชีหรือทะเบียน การจำหน่าย เช่น การขาย การแจกจ่าย การแปรสภาพเมื่อชำรุดหรือทำลาย

4.3 การนำเทคโนโลยีไปใช้ในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา

ผู้บริหารจะต้องคำนึงถึงการนำเทคโนโลยีไปใช้ในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา ดังนี้

- 1) ผู้บริหารควรคำนึงถึงว่า มีความจำเป็นที่จะต้องใช้เทคโนโลยีในการบริหารทรัพยากรหรือไม่ ถ้าไม่จำเป็นก็ไม่ควรใช้
- 2) ควรตัดสินใจเลือกสื่อโดยคำนึงถึงว่าเป็นสื่อชนิดใด และนำไปใช้ทำอะไร เลือกสื่อมาได้แล้วนำไปใช้ได้หรือไม่ เช่น คอมพิวเตอร์ เครื่องรับโทรทัศน์ วีดิทัศน์ เครื่องฉายสไลด์ กล้องถ่ายรูป เครื่องบันทึกเสียง โทรศัพท์ไร้สาย เครื่องรับส่งโทรสาร แผ่นซีดี เป็นต้น
- 3) ผู้บริหารควรคำนึงถึงว่าใครจะเป็นผู้ใช้เทคโนโลยี เช่นหัวหน้ากลุ่มสาระวิชา หรือครูอาจารย์ หรือนักเรียน
- 4) เทคโนโลยีที่จัดหามาจะใช้ในเรื่องใด เช่น ใช้ค้นคว้าหาข้อมูล ใช้ติดต่อสื่อสาร ใช้ทำสื่อการสอน ใช้ประกอบการเรียนการสอน
- 5) จะนำเทคโนโลยีเพื่อการบริหารทรัพยากรไปใช้อย่างไร เช่น ครูใช้ทำสื่อการสอน ครูใช้ประกอบการเรียนการสอน ให้นักเรียนค้นคว้าหาข้อมูล

4.4 ปัญหาการบริหารสื่อทางการศึกษา

จากการประมวลปัญหาพบปัญหาหลากหลายซึ่งผู้บริหารควรหาทางแก้ปัญหาเหล่านั้น ซึ่งมีดังนี้

- 1) การจัดทำทะเบียนวัสดุไม่ถูกต้องตามระเบียบ และไม่เป็นปัจจุบัน ผู้บริหารจึงควรอบรมเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการจัดทำทะเบียนวัสดุ หรือส่งไปอบรมที่มหาวิทยาลัย

2) ปัญหาการขาดแคลนเจ้าหน้าที่ วัสดุที่มีความรู้ ความเข้าใจ มีความสามารถ มีทักษะ มีบุคลิกภาพที่ดี และมีคุณสมบัติที่เหมาะสม ผู้บริหารควรคัดเลือกเจ้าหน้าที่ให้เหมาะสมกับงาน

3) วัสดุอุปกรณ์การศึกษาจัดซื้อมาแล้วไม่ได้ใช้หรือใช้น้อยมาก ผู้บริหารควรสอบถามก่อนจัดซื้อว่าจำเป็นที่จะใช้หรือไม่ ถ้าไม่จำเป็นก็ไม่ควรอนุมัติให้จัดซื้อ

4) ไม่มีการซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์การศึกษาที่ชำรุด ทั้ง ๆ ที่ซ่อมแซมได้ ทำให้สูญเสีย ควรฝึกนักเรียนซ่อมแซมในชั่วโมงเรียน วิชาการงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี

5) ขาดอุปกรณ์การศึกษาประเภท คอมพิวเตอร์ เครื่องมือสื่อสาร และวัสดุอุปกรณ์ที่เป็น ควรขอรับบริจาคจาก ร้านค้า บริษัท ห้างร้าน ฯลฯ

6) ครูขาดความรู้ความสามารถในการนำเทคโนโลยีไปใช้ ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลงจึงทำให้การรับเทคโนโลยีทำได้ยากขึ้น และส่วนใหญ่เป็นครูสายปฏิบัติการสอน ไม่เคยผ่านการอบรมมาก่อน จึงควรจัดอบรมในโรงเรียนหรือส่งไปฝึกปฏิบัติตาม มหาวิทยาลัย บริษัท ห้างร้านต่าง ๆ

5. การบริหารอาคารสถานที่

อาคารและสถานที่ที่เป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้ออำนวยให้การเรียนการสอนเกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อให้ได้โรงเรียนที่ดี การวางแผนพัฒนาอาคารและสิ่งแวดล้อมจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง นักการศึกษาปัจจุบันมองภาพรวมของโรงเรียนเป็นอุทยานทางการศึกษา โดยเป็นที่เก็บเกี่ยว

วิชาความรู้และเป็นสถานที่พักผ่อนในท่ามกลางความสะอาดสงบ ความงดงาม คล้ายสวนสาธารณะ

5.1 การบริหารอาคารสถานที่ ประกอบด้วย 5 งาน คือ

1) งานการจัดอาคารสถานที่ การวางแผนก่อสร้าง การควบคุมดูแลการก่อสร้าง

2) งานการใช้อาคารสถานที่ การจัดให้หน่วยงาน ครูอาจารย์ บุคลากร นักเรียนใช้อาคารสถานที่

3) งานการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ การทำความสะอาด การซ่อมแซมเมื่อชำรุด การดูแลรักษาความปลอดภัย การพัฒนาให้ดีขึ้น

4) งานการควบคุมดูแลอาคารสถานที่ ดูว่าใช้มากน้อยเพียงไร บางห้องจำนวนนักเรียนที่ใช้น้อยมาก

5) งานการประเมินผล การใช้ อาคารสถานที่ ประเมินข้อดี ข้อเสีย และปัญหาที่พบ

5.2 สภาพของอาคารสถานที่ที่ใช้ทางการศึกษา ผู้บริหารควรคำนึงถึงอาคารสถานที่ที่เอื้อประโยชน์แก่นักเรียนที่จะเรียนได้อย่างมีความสุขด้วย โดยคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1) ที่ตั้งของอาคารสถานที่ ต้องไม่ไกลจากชุมชน เป็นที่ดอนน้ำไม่ท่วม สิ่งแวดล้อมดี ห่างไกลจากแหล่งอบายมุข โรงงาน อุตสาหกรรม มีสาธารณูปโภคสะดวกพอควร เป็นต้น

2) อาคารเรียน พอเหมาะกับจำนวนนักเรียน สร้างถูกทิศทางลม ไม่หันหน้าไปทางทิศตะวันออกหรือตะวันตก มีทางเดินติดต่อระหว่างอาคาร มีเครื่องดับเพลิง

3) ห้องเรียน เนื้อที่เพียงพอกับนักเรียน ขนาดห้องเรียน 8.00 X 8.00 เมตร สำหรับนักเรียน 45 คน และห้องเรียนควรถูกสุขลักษณะทั้งอากาศและแสงสว่าง

4) อาคารประกอบ ควรมีอาคารฝึกงาน โรงพลศึกษา ห้องสมุด โรงอาหาร มีห้องสุขาเพียงพอ

5) บริเวณโรงเรียน ควรมีเพียงพอ มีบริเวณพักผ่อน บริเวณกีฬา บริเวณที่พักอาศัยของครูและคนงาน บริเวณปลูกต้นไม้ ดอกไม้ มีรั้วรอบ

6) สิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เช่น สีทาอาคารควรเป็นสีอ่อน เย็นตา ไม่เป็นสีฉูดฉาดหรือสดใสเกินไป ไม่มีเสียงรบกวน ห้องเรียนมีอากาศถ่ายเทสะดวก ไม่ร้อนเกินไป ไม่มีกลิ่นรบกวน มีหน้าต่างพอสมควร

5.3 การรักษาความปลอดภัย ซึ่งเกี่ยวข้องกับอาคารสถานที่อย่างยิ่ง ควรคำนึงถึงสิ่งต่างๆดังนี้

1) การให้ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัย การให้ความรู้ในการใช้ประโยชน์ของอาคาร เช่น ราวบันได กันสาด แผงสวิตช์รวมไฟฟ้า บานประตูกระจกใส การให้ความรู้เกี่ยวกับแผ่นดินไหว

2) สิ่งที่สามารถเป็นภัยแก่นักเรียน เช่น ในสนามกีฬา โรงฝึกงาน ห้องเรียนคหกรรมศิลป์ ห้องวิทยาศาสตร์สาขาเคมี

3) การป้องกันภัยจากการจลาจลภายในบริเวณโรงเรียนที่กว้างขวางมีถนนและมีอาคารเรียนหลายหลัง ควรจัดระบบจราจรให้ปลอดภัย รวมทั้งการขึ้นรถลงเรือและการเดินข้ามถนนหน้าโรงเรียน

4) การป้องกันเพลิงไหม้ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการป้องกันเพลิงไหม้ การให้นักเรียนมีความรู้ในการดับเพลิง การซ้อมหนีเมื่อเกิดเพลิงไหม้

6. การบริหารเวลาในการใช้ทรัพยากรทางการศึกษา

ในสมัยก่อนไม่มีใครคิดว่า “เวลา” เป็นเรื่องสำคัญและไม่มีการวิจัย แต่ปัจจุบันมีการวิจัยพบว่าเวลาเป็นทรัพยากรที่แตกต่างไปจาก คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ เพราะเวลาไม่สามารถซื้อ ขาย เช่า หยิบยืม เก็บรักษาไว้ ทำให้มากขึ้น สร้างขึ้นมาใหม่ หรือเปลี่ยนแปลงได้ สิ่งที่เราทำได้กับเวลาก็คือการบริหารเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการบริหารเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ ทำได้ดังต่อไปนี้

1) ทรัพยากรอื่นๆ ถ้าหากเราไม่ใช้ ก็อาจคงอยู่ต่อไป แต่เวลานั้นหากเราไม่ใช้ เวลาจะหมดไป ดังนั้นจึงควรใช้เวลาให้เกิดประโยชน์กับตนเองและผู้อื่นให้มากที่สุด

2) คิดอยู่เสมอว่าคุณภาพของทรัพยากรเวลาขึ้นอยู่กับเราใช้เวลาคุ้มค่าหรือไม่

3) คิดอยู่เสมอว่าหากเราต้องซื้อเวลา เราอาจต้องใช้เวลาแตกต่างจากที่เป็นอยู่ขณะนี้

4) คิดอยู่เสมอว่าเวลาให้ความเท่าเทียมและเสมอภาคแก่ทุกคน คือมีเวลาเท่ากันวันละ 24 ชั่วโมง

5) คิดอยู่เสมอว่าแม้เราใช้เวลาได้อย่างไร เราก็ไม่ได้รับเวลาเพิ่มเติม

6.1 การบริหารเวลาที่ดี ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์นานาประการ เช่น

- 1) ทำให้ชีวิตไม่ยุ่งเหยิง ลดความเครียด มีความเครียดน้อยลง
- 2) ลดความวิตกกังวล เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน
- 3) เพิ่มประสิทธิผลในการทำงาน เพิ่มผลผลิตหรือผลงานให้กับตนเองและหน่วยงาน และเพิ่มความพึงพอใจในการทำงาน
- 4) มีเวลาที่เป็นของตัวเอง เวลาที่จะใช้สำหรับครอบครัวและเพื่อนฝูง

6.2 ปัญหาการใช้เวลา มีผลของการวิจัยพบว่า การบริหารเวลามีปัญหาดังนี้

- 1) ขาดประสบการณ์ ผู้ที่ขาดประสบการณ์หรือมีประสบการณ์น้อยมักจะทำงานช้ากว่าผู้มีประสบการณ์มาก
- 2) ไม่จัดระบบการใช้เวลา ถ้าจัดตารางหรือจัดบันทึกการใช้เวลา จะทำให้ใช้เวลาได้ดีขึ้น
- 3) ธรรมชาติของงานที่ทำ งานบางอย่างละเอียด ต้องหาข้อมูลเพิ่มเติม ทำให้เกิดปัญหาการใช้เวลา
- 4) ไม่กระจายความรับผิดชอบ มักทำคนเดียว ไม่ทำเป็นทีม ถ้ากระจายความรับผิดชอบย่อมช่วยให้งานเร็วขึ้น
- 5) ตัวการที่ทำให้เสียเวลา เช่น ทำงานหลายอย่างในเวลาเดียวกัน ประมาณเวลาผิดพลาด ผิดวันประกันพรุ่ง ปฏิเสธคนไม่

เป็น หรือไม่กล้าปฏิเสธ ชอบทำอะไรด้วยตัวเอง โต๊ะทำงานไม่เป็นระเบียบ หรือรกรุงรัง มอบงานให้คนอื่นทำแต่ไม่มอบอำนาจให้ ดังนั้นควรละเว้นประเด็นเหล่านี้ให้ได้

เนื่องจากเวลาเป็นทรัพยากรทางการศึกษาอย่างหนึ่ง ทั้งผู้บริหารการศึกษา ครู อาจารย์ นักเรียน นักศึกษาทุกคนมีเวลาที่จะต้องใช้เวลาเทียมนกัน ถ้ารู้จักมีการบริหารเวลาดังกล่าวข้างต้นจะทำให้งานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงขึ้น

ความสำคัญของการบริหารทรัพยากรการศึกษา

การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาจะทำให้สถานศึกษาดำเนินการเรียนการสอนหรือพัฒนาคนให้มีคุณภาพและได้ผลตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา เป็นการช่วยส่งเสริมงานวิชาการ ช่วยส่งเสริมการดำเนินงานด้านอื่นๆในสถานศึกษา เป็นตัวกลางหรือตัวกระตุ้นที่ทำให้กิจกรรมของสถานศึกษาดำเนินไปได้ และมีบทบาทต่อกิจกรรมหรือการดำเนินการกิจของสถานศึกษาทั้งด้านของปริมาณและคุณภาพ

สรุป

การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาจะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดได้จะต้องครอบคลุมการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาทุกด้าน เพื่อให้มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ มีงบประมาณมาใช้จ่ายเพียงพอ มีอาคารสถานที่เพียงพอ มีสื่อทางการศึกษาหลากหลาย รู้จักนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการศึกษา และรู้จักใช้เวลาให้คุ้มค่าเกิดประโยชน์

หวน พันธุ์พันธ์

บรรณานุกรม

- การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา จาก <http://teachermail.edublogs.org/> สืบค้นเมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2557
- จตุพงศ์ แก้วใส. (2540). แนวโน้มการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนประถมศึกษาใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2540-2549) วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- นพ ศรีบุญนาท. (2546). การคัดเลือกบุคคลและการบริหารค่าตอบแทน, กรุงเทพฯ : สุทรไพศาล.
- นิตยา เกตุกลิ่น. (2545). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา ปริญญาโท (กศ.ม.) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2545, กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. (2540). “การวิจัยเกี่ยวกับผู้บริหารการศึกษา” ใน **ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยการบริหารการศึกษา หน่วยที่ 9**. กรุงเทพฯ :มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. (2541). **แนวการศึกษาชุดวิชาการบริหารทรัพยากรการศึกษาหน่วยที่ 1-15-Educational resource administration**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. (2541). **ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารทรัพยากรการศึกษา - Educational resource administration** นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. (2544). **การบริหารบุคลากรในโรงเรียน** นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เรวัตร์ ชาทวีวิชญ์. (2546). การบริหารเวลา กรุงเทพฯ : เอ็กทรมมีเดีย.
- วิทย์ชัย ล้อมวงศ์. (2542). **ปัญหาการจัดทรัพยากรการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี**.
- “สถาบันพัฒนาครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา (สคบศ.).” ใน <http://www.nidtep.go.th/index1.html> สืบค้น เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2552.
- สนอง สุวรรณวงศ์. (2538). การบริหารงานธุรการการเงินและพัสดุ สงขลา, ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสงขลา.

สมชาย หิรัญภิตติ. (2542). การบริหารทรัพยากรมนุษย์ฉบับมาตรฐาน, กรุงเทพฯ : ดวงกมลสมัย.

“สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.)” ใน <http://www.moe.go.th/webtcs/> สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มกราคม 2552.

หวน พันธุพันธ์. (2528). การบริหารโรงเรียน กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ

ความจำเสื่อมในยุคดิจิทัล

ความหมาย

ความจำเสื่อมในยุคดิจิทัล (Digital Dementia) หมายถึงการที่บุคคลยุคดิจิทัล หรือเด็กที่เกิดในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบัน มีความสามารถในการจำและการเรียนรู้ลดลง มีความจำไม่ดี หรือมีความจำเสื่อม อันเนื่องมาจากการดำเนินชีวิตที่พึ่งพิงเทคโนโลยีมากเกินไป

ความเป็นมา

คำว่าความจำเสื่อมในยุคดิจิทัล (digital dementia) มาจากนักประสาทวิทยาศาสตร์ (Neuro scientist) ชาวเยอรมัน ชื่อ แมนเฟรด สปิทเซอร์ (Manfred Spitzer) ที่นำเสนอในหนังสือชื่อ “Digital Dementia” เมื่อ ค.ศ. 2012 โดยการตั้งข้อสังเกตว่า การที่คนในยุคดิจิทัลใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตมากเกินไป จนทำให้ความสามารถของสมองในการสร้างความคิดรวบยอดลดลง ทั้งส่งผลต่อปัญหาความทรงจำระยะสั้น แม้แต่ในการใช้คำศัพท์ ในการอ่านเขียน ก็ลดลง เพราะต้องใช้อุปกรณ์ช่วยในการค้นหาสิ่งต่าง ๆ ตลอดเวลา สปิทเซอร์ จึงเตือนให้ผู้ปกครองและครูตระหนักถึงปัญหานี้และหาทางรับมือกับปัญหาที่นับวันจะเพิ่มมากขึ้น

ในสหรัฐอเมริกา งานวิจัยของมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย โดย ซิลเวีย ฮาร์ท เฟรด (Sylvia Hart Frejd) เมื่อปี 2014 พบว่า ปัญหาความ

ทรงจำของเด็กยุคดิจิทัล พบได้ในช่วงอายุ 18–39 ปี ทั้งนี้ เนื่องจากการใช้เทคโนโลยีมากเกินไป จึงทำให้พัฒนาการทางสมองเสื่อมลง โดยมุ่งพัฒนาแต่สมองซีกซ้ายมากเกินไปและละเลยการใช้สมองซีกขวา นอกจากนี้เขายังสรุปว่า อาการที่พบจากการเป็นความจำเสื่อม ยุคดิจิทัล คือ ปัญหาความจำ ปัญหาความสนใจสั้น ทั้งเป็นคนไร้อารมณ์ ข้อมูลนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยอื่น ๆ ที่พบว่า เด็กในสาธารณรัฐเกาหลีที่พบปัญหาเรื่อง “Digital Dementia” ในเด็กมากที่สุด

ลักษณะและการเรียนรู้ของเด็กยุคดิจิทัล

เด็กยุคดิจิทัลมีโอกาสนเรียนรู้ผ่านสื่อเทคโนโลยีและอุปกรณ์ดิจิทัลตั้งแต่วัยเด็ก เด็กมีความทรงจำเกี่ยวกับภาพหรือสิ่งที่มองเห็น (Visual memory) และจะประมวลผลข้อมูลจากภาพได้ดีกว่าตัวหนังสือ สามารถแยกแยะข้อมูลที่ได้จากการฟังได้ดีกว่าเด็กยุคก่อน เด็กจะชอบมองภาพที่มีสีสันสดใส ซึ่งจะกระตุ้นให้เกิดความสนใจมากกว่าสีมืด ๆ ทึบ ๆ นอกจากนั้นลักษณะการกวาดสายตา เพื่อหาข้อมูลบนจอ ก็จะแตกต่างจากการกวาดสายตาในการอ่านหนังสือ (Lan Jukus ;2008)

อย่างไรก็ตามปัญหาความจำเสื่อมในยุคดิจิทัลนี้ มีความแตกต่างกับ การที่บุคคลมีความจำเสื่อมในผู้สูงอายุ คือช่วงหลัง 50 ปี ขึ้น

ไป ซึ่งเป็นความจำเสื่อมที่เป็นไปตามธรรมชาติที่มีการเสื่อมของสมองไปตามวัย ความจำเสื่อมตามวัยที่รู้จักกัน ในชื่อของการเป็นอัลไซเมอร์ (Alzheimer) ซึ่งมีการดำเนินของโรค จากระดับต้นที่เริ่มมีความจำบกพร่อง จนไปสู่การสูญเสียความจำ และ สมองเสื่อมอย่างชัดเจน คือเอาแต่นอน พูดไม่ได้ตามปกติ ภาพสแกนของสมองพบว่าสมองฝ่อ

ในประเทศไทยมีผู้ตั้งข้อสงสัยเกิดขึ้นกันถึงลักษณะการเรียนรู้และการจำของเด็กยุคดิจิทัล เด็กจะพึ่งพาเทคโนโลยีในรูปแบบต่าง ๆ ในการค้นหาข้อมูล โดยไม่สนใจที่จะจดจำ การสนทนา และการตอบคำถามกับผู้อื่นจะใช้ภาษาสั้น ๆ แบบที่พิมพ์ในโทรศัพท์ และหมกมุ่นอยู่กับข้อมูลไม่ว่าจะในรูปแบบของไลน์ เฟซบุ๊ก ฯลฯ เมื่อไม่มีเครื่องมือพกพาที่ประสงค์ก็จะหงุดหงิด ประหนึ่งว่า อุปกรณ์เหล่านั้นเป็นอวัยวะที่จำเป็นสำหรับชีวิตของเขา เขารู้สึกมีอิสระเสรีในการท่องไปในโลกกว้าง เสาะหาข้อมูลที่ต้องการได้อย่างไร้ขีดจำกัด แต่บางคนก็หมกมุ่นอยู่เพียงเรื่องเดียว ทำให้ขาดทักษะการเข้าสังคม และขาดความรู้พื้นฐานที่ควรมี โดยไม่ต้องพึ่งพา เทคโนโลยีเหล่านั้น

นอกจากนี้มีการศึกษาการทำงานของสมองส่วนของการทำงาน และพบว่าการทำงานของสมองในเด็กยุคดิจิทัล มีข้อดีคือ การเปลี่ยนความคิดจากสิ่งหนึ่งไปยังอีกสิ่งหนึ่งอยู่ก็สามารถเปลี่ยนกลับไปทำอีกสิ่งหนึ่งได้และกลับมาทำสิ่งเดิมต่อไปได้อีก เด็กจึงสามารถทำงานได้หลายอย่างในเวลาเดียวกัน แต่นั่นหมายความว่าเด็ก

ปัจจุบันจะได้รับการฝึกการทำงานหลายอย่างในเวลารวดเร็ว (นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล, 2558)

อย่างไรก็ดีปัญหาสำคัญของการใช้เทคโนโลยีและอุปกรณ์ดิจิทัลมากเกินไปตั้งแต่วัยเด็ก จะส่งผลให้เด็กติดสื่ออุปกรณ์เหล่านั้น ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของโซเชียลมีเดีย เกมต่าง ๆ เด็กจะเรียนรู้การสร้างความพึงพอใจให้ตนเองด้วยการเล่นเกมหรือใช้คุยกันในโลกออนไลน์ ได้แก่ การแชท เฟซบุ๊ก ไลน์ ทวิตเตอร์ ฯลฯ จนกลายเป็นเสพติดไปในที่สุด ถ้าไม่ได้ทำก็จะรู้สึกหงุดหงิดไม่พอใจ สมองที่ถูกกระตุ้นตลอดเวลาทำให้เด็กไม่รู้สึกลำบากในเหตุการณ์ที่คนทั่วไปรู้สึกว่ามันยาก เช่น เคยชินกับเหตุการณ์ที่มีการใช้ความรุนแรง เป็นต้น การหมกมุ่นอยู่กับสื่ออุปกรณ์ดิจิทัลมากเกินไปตั้งแต่วัยเด็กจะทำให้ขาดโอกาสในการเล่นอิสระตามลำพังหรือเล่นกับเพื่อน ๆ การพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมจึงไม่ดี

การหมกมุ่นอยู่กับโลกออนไลน์ยังส่งผลเสียต่อพัฒนาการทางภาษา เพราะเด็กจะใช้คำสั้น ๆ เพื่อความรวดเร็วจึงมีคำศัพท์แปลก ๆ เกิดขึ้นมาก บางครั้งก็มีสัญลักษณ์เฉพาะในการสื่อสาร เมื่อต้องการข้อมูลใด ก็จะสืบค้นได้รวดเร็วเพียงแค่มือสัมผัส ฉะนั้นการจดจำคำศัพท์ เรื่องราวที่จะร้อยเรียงให้สละสลวยแทบจะไม่มี ยิ่งไปกว่านั้น เด็กจะพึ่งอุปกรณ์ใช้การค้นหาข้อมูลทำให้หน่วยความจำและการคิดวิเคราะห์แทบจะไม่ได้มีการพัฒนา เด็กจึงจำอะไรไม่ได้

ลักษณะการรับรู้ของเด็กยุคดิจิทัลที่กล่าวมาแล้ว มีข้อมูลสนับสนุนจากงานวิจัยของ แคโรลีน บรอกคิงตัน (Carolyn Brockington. 2014) ที่ศึกษาเด็กเกาหลีใต้ ซึ่งมีการใช้เทคโนโลยีอย่างกว้างขวาง เขาพบว่า เด็กรุ่นใหม่ของเกาหลีใต้มีปัญหาเรื่องความจำ ความจำไม่ดี ทั้งนี้เพราะเด็กเหล่านี้ ไม่รู้สึกว่าจะต้องจำข้อมูลต่าง ๆ ไปทำไม ในเมื่อข้อมูลมากมายสามารถค้นหาได้จากสื่อและเทคโนโลยีในรูปแบบต่าง ๆ ฉะนั้น เทคโนโลยีคือตัวช่วยที่สำคัญซึ่งเขาจะพึ่งพาได้

เทคโนโลยีเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่ดี ยิ่งแต่การพึ่งพิงเทคโนโลยีมากเกินไปจนกลายเป็นทุก ๆ เรื่อง ของชีวิตจะทำให้การทำงานของสมองส่วนหน้าลดน้อยลง จากการไม่ได้ใช้ ไม่ได้รับการฝึกฝนศักยภาพในการทำงานจึงลดน้อยลง ทำให้การคิด แก้ปัญหาเองทำได้ช้าลง หรือว่าไม่ได้เลย เพราะจำอะไรไม่ได้ สมมติสันคิต ไม่ออก เหมือนคนเป็นโรคความจำเสื่อม

โดยปกติปัญหาความจำเสื่อมจะเกิดขึ้นกับผู้สูงอายุแต่ในปัจจุบันกลับพบว่ามีเด็กวัยรุ่นกับวัยผู้ใหญ่ตอนต้นกำลังเผชิญปัญหาความจำไม่ดี ความสามารถในการจำลดลง ปัญหาเหล่านี้ของคนรุ่นใหม่เรียกว่า โรคความจำเสื่อม ในยุคดิจิทัล (Digital Dementia) ซึ่งเป็นผลจากการใช้เทคโนโลยีมากเกินไป ส่งผลให้ความสามารถทางด้านการคิด การเรียนรู้ของสมองจะน้อยลงไปด้วย

การรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นและการดูแลเด็กยุคดิจิทัล

ปัจจุบันพ่อแม่ผู้ปกครองมักมีปัญหาในการรับมือการดูแลเด็กยุคดิจิทัลที่มีพฤติกรรมค่านิยมแตกต่างไปจากเด็กยุคก่อนที่พ่อแม่ปู่ย่าตายาย เคยประสบและเรียนรู้มา หลายครอบครัวมีช่องว่างระหว่างวัยที่ไม่เข้าใจกัน ตามไม่ทันความเปลี่ยนแปลงที่โหมกระหน่ำเข้ามาหลายรูปแบบ บางแง่มุมการเลี้ยงลูกยุคดิจิทัลก็มีความสะดวกสบาย พ่อแม่บางคนพอใจที่ลูกไม่มากวนใจใกล้ชิด ทำให้มีเวลาพักผ่อนและทำกิจกรรมที่ตนเองสนใจ ซึ่งก็อาจหมายถึงการใช้เทคโนโลยีรูปแบบต่าง ๆ ไปด้วย เทคโนโลยีจึงเข้ามามีบทบาทแทนที่พ่อแม่ ดังนั้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อ แม่ ลูก จึงเปลี่ยนไป การปล่อยลูกไว้กับเครื่องมือสื่อสาร เครื่องรับโทรทัศน์ ฯลฯ จะทำให้เด็กขาดพัฒนาการด้านภาษาและด้านสังคม การกระตุ้นการรับรู้จากพ่อแม่เปลี่ยนเป็นการกระตุ้นการรับรู้จากเทคโนโลยี นอกจากนี้สมาธิในการเรียนรู้ซึ่งควรได้รับการปลูกฝังก็จะถูกมองข้ามไป

ข้อเสนอแนะจากวงการแพทย์ในการป้องกันโรคความจำเสื่อมในยุคดิจิทัลคือ ต้องดูแลสุขภาพให้แข็งแรง ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ พ่อแม่ต้องดูแลเอาใจใส่จิตใจเด็ก ให้จิตใจแจ่มใส ลดความวิตกกังวล และฝึกทักษะที่จำเป็นตั้งแต่วัยเยาว์ เช่น ทักษะการเรียนรู้ ทักษะการทำงาน

ซึ่งต้องอาศัยทักษะการสื่อสาร ทักษะการคิด ผึก
ให้เด็กคิด ตัดสินใจ ตลอดจนฝึกทักษะการดำเนิน
ชีวิต โดยไม่พึ่งพิงเทคโนโลยีไปทุกเรื่อง

ดังนั้นแนวปฏิบัติของผู้ปกครอง ที่ควร
ตระหนัก คือ การทำตัวเป็นแบบอย่างในการใช้
เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม เช่น โทรศัพท์ เฟซบุ๊ก

ไลน์ ฯลฯ อย่างเหมาะสม ให้เด็กเห็นว่าจะใช้เมื่อ
มีความจำเป็นไม่พร่ำเพรื่อ จนไร้มารยาทใน
สังคม การร่วมทำกิจกรรมในครอบครัว ไม่ว่าจะ
เป็นการออกกำลังกาย ฟัง หรือเล่นดนตรี หรือ
เล่นกีฬา กิจกรรมเหล่านี้จะช่วยพัฒนาทักษะ
ทางสังคม และภาษา ให้เป็นไปอย่างเหมาะสม

ศรียา นิยมธรรม

บรรณานุกรม

- นวลจันทร์ จุฑาภักดิ์. (2558). “เด็กยุคดิจิทัล” วารสารสารานุกรมศึกษาศาสตร์. ฉบับที่ 50
หน้า 79-83.
- มนันยา อนุรักษธนากร. (2557). “ทำอย่างไรจะป้องกันสมองเสื่อมในผู้สูงอายุ (อัลไซเมอร์),”
วารสาร@weekly กรุงเทพ ฯ.
- วิริยะ ฤาชัยพาณิชย์. (ตุลาคม 2557). “21st Century Skill” นิตยสารรักลูก. หน้า 148-151.
- สุวรรณี เรวัต.. (ตุลาคม 2557). “โรค “Digital Dementia Brain Guide” นิตยสารรักลูก.
- Frejd, Sylvia Hart. (2014). The Rise of Digital Dementia: Protecting yourself and your Clients.
<http://www.acacc.net/2013/10/18/the-rise-of-digital-dementia-protecting-yourself-and-your-clients/>
- Gwinn, Jessica. (2013, November). “Overuse of Technology can lead to ‘digital dementia’.”
<http://www.alzheimers.net/2013-11-12/overuse-of-technology-can-lead-to-digital-dementia/Gagnon,Tiffany> . Are you suffering from “Digital Dementia”?.
<http://www.mensfitness.com/life/gearandtech/are-you-suffering-digital-dementia>
- Brockington, Carolyn. (2013, August). Digital Dementia: The memory problem plaguing teens and young adults: <http://www.foxnews.com/health/2013/08/15/digital-dementia-memory-problem-plaguing-teens-and-young-adults/>

สาขาวิชาปรัชญากการศึกษา

ปรัชญาและปรัชญาการศึกษา

The American Heritage Dictionary of The English Language (1973) ได้อธิบาย **ความหมายของปรัชญา** (Philosophy) ไว้ว่า

1. (ก) รักและแสวงหาความรู้ความเจริญ (ปัญญา-ฉลาด) ด้วยวิธีการแห่งปัญญาและวินัย ในตนเองอย่างมีศีลธรรม (Love and pursuit of wisdom by intellectual means and moral-self disciplines)

(ข) การค้นหาเหตุและกฎที่อยู่เบื้องหลังของความจริง (ค้นหาเหตุและกฎของความจริง : The investigation of causes and laws underlying reality;

2. การค้นหาธรรมชาติของสิ่งต่างๆ ที่อยู่บนรากฐานของการให้เหตุผลทางตรรกศาสตร์ มากกว่าวิธีการทางประจักษ์หรือข้อมูลเชิงปริมาณ (Inquiry based on logical reasoning rather than empirical methods)

3. ศาสตร์สาขาหนึ่งที่ประกอบด้วย ตรรกศาสตร์ ความดี คุณธรรม จริยธรรม ความสุข ความงาม สุนทรียศาสตร์ อภิปรัชญา ความจริงแท้ของสรรพสิ่ง และญาณวิทยา (The science composing logic, ethics, aesthetics, metaphysics and epistemology) สำเร็จ บุญเรืองรัตน์ (2549 :1) ได้อธิบายปรัชญาแต่ละสาขา ดังนี้

1. ตรรกศาสตร์ เป็นสาขาของปรัชญาที่ว่าด้วยการให้เหตุผลอย่างสมเหตุสมผล การตรวจสอบการให้เหตุผลว่าสมเหตุสมผลหรือไม่

2. จริยศาสตร์ เป็นสาขาของปรัชญาที่ว่าด้วยความสุข ความดี ความถูกต้อง การประพฤติ การปฏิบัติตนที่เหมาะสม และการค้นหาเป้าหมายสูงสุดของชีวิต

3. สุนทรียศาสตร์ เป็นสาขาของปรัชญาที่ค้นหาเกี่ยวกับความงาม ธรรมชาติของความงาม เกณฑ์ในการวินิจฉัยความงาม

4. อภิปรัชญา เป็นสาขาของปรัชญาที่ค้นหาความจริงของสิ่งที่มีอยู่ ธรรมชาติของสิ่งที่มีอยู่ สมบัติของสิ่งที่มีอยู่ ความจริงเกี่ยวกับสากลโลกหรือจักรวาล

5. ญาณวิทยา เป็นสาขาของปรัชญาเกี่ยวกับกำเนิดของความรู้ กำเนิดของความจริง สภาพของความจริง การทดสอบความจริง การรู้ความจริง

ปรัชญาการศึกษาเป็นปรัชญาประยุกต์ที่แตกหน่อขึ้นมาจากปรัชญาแม่บทอันได้แก่ศาสตร์ทั้ง 5 สาขา นั้น

ถ้านักปรัชญาคิดค้นหาคำตอบได้ว่ามนุษย์คืออะไร มนุษย์มีองค์ประกอบอะไร จุดมุ่งหมายสูงสุดของมนุษย์คืออะไร มนุษย์ที่ดีปฏิบัติเช่นไร ความดี ความสุข ความยุติธรรม ความงามคืออะไร มนุษย์แสวงหาความรู้ได้อย่างไร แล้วนักปรัชญาผู้นั้นก็อาจมาคิดถึงปรัชญาการศึกษาซึ่ง

เป็นสาขาวิชาที่แตกหน่อออกมาจากปรัชญา
แม่บท เหล่านั้นว่า การศึกษาคืออะไร
จุดมุ่งหมายของการศึกษาคืออะไร แนวนโยบาย
หลักของการศึกษาเป็นอย่างไร และสิ่งที่ควร
ศึกษาคืออะไร วิธีการให้การศึกษากับมนุษย์ทำ
ได้อย่างไร มีวิธีสอนอย่างไร

ดังนั้น **ปรัชญาการศึกษา** คือศาสตร์ที่
เกี่ยวข้องกับความหมายและความมุ่งหมายของ
การศึกษา แนวนโยบายหลักของการศึกษาและ
วิธีการของการศึกษา

นักปรัชญาท่านใดที่คิดหาคำถามของ
ปรัชญาได้แล้ว แนะนำมาคิดปรัชญาการต่ออีก
ด้วย ถือว่าท่านนั้นเป็นทั้งนักปรัชญา และนัก
ปรัชญาการศึกษาดังเช่นเพลโตในสมัยกรีก
โบราณ

ถ้าท่านใดนำปรัชญาแม่บทของนักปรัชญา
ท่านใดหรือกลุ่มใดมาคิดต่อเพื่อกำหนดเป็น
ปรัชญาการศึกษา เรียกท่านนั้นว่า นักปรัชญา

การศึกษา ดังเช่น ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช
บวรศรี อดีตอธิการวิทยาลัยวิชาการศึกษาได้นำ
หลักพุทธธรรมมาสร้างเป็นปรัชญาการศึกษาตาม
แนวพุทธศาสตร์ เป็นปรัชญาการศึกษาไทยได้
อย่างมีระบบเป็นครั้งแรก ดังที่ท่านกล่าวว่า

“ปรัชญาการศึกษานั้นย่อมแตกหน่อ
ออกมาจากปรัชญาอันเป็นแม่บท พุทธอีกทีหนึ่งก็
คือปรัชญาการศึกษานั้นย่อมมีรากฐานตั้งอยู่บน
ปรัชญาอันเป็นแม่บทหรือจะพูดอีกสักทีหนึ่งก็คือ
เป็นการนำเอาความคิดเห็นบางประการที่
เหมาะสมมาจากปรัชญาแม่บทมาประยุกต์และ
ร้อยกรองเข้าให้เป็นระบบที่ดีเพื่อจะได้ศึกษาเล่า
เรียนกันและนำไปใช้ปรับปรุงระบบการศึกษาอีก
ด้วย (สาโรช บวรศรี , 2529)

ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บวรศรี (สาโรช
บวรศรี, 2528) ได้เสนอปรัชญาการศึกษาตามแนว
พุทธศาสตร์ ดังตาราง 1. ตาราง 2. และตาราง 3

ตาราง 1 ปรัชญาการศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์ของศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บวรศรี

โครงสร้างอย่างหนึ่งของ ปรัชญาการศึกษา	หัวข้อธรรมะในพุทธ ศาสนาที่เกี่ยวข้อง	ปรัชญา
1. ความหมายของการศึกษา	- ขั้น 5 - อกุศลมูล - ชีวิตที่ดีสูงสุดหรือนิพพาน	การศึกษา คือ การพัฒนาขั้น 5 เพื่อว่า อกุศลมูลจะได้ลดน้อยถอยไปและได้บรรลุ ชีวิตที่ร่มเย็นตามควรแก่กรณี
2. ความมุ่งหมายของการศึกษา	นิพพาน	บูรณาการ (หรือชีวิตที่ร่มเย็น)

โครงสร้างอย่างหนึ่งของ ปรัชญาการศึกษา	หัวข้อธรรมะในพุทธ ศาสนาที่เกี่ยวข้อง	ปรัชญา
3. แนวนโยบายหลักการศึกษา (หรือทำอะไรชีวิตจึงจะ เป็นไปตามความหมายของ การศึกษา)	มรรคมีองค์ 8 หรือซึ่ง ย่อลงได้เป็น 3 ข้อ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา	แนวนโยบายทั้ง 3 ประการของการศึกษา (ศึกษาตนเอง ; ศึกษาสิ่งแวดล้อม ; ศึกษา จริยธรรม จริยธรรมย่อมช่วยให้ อันตร กิริยาระหว่างตัวเองกับสิ่งแวดล้อมเป็นไป ในทางที่สงบและร่มเย็น กล่าวคือจริยธรรม ช่วยทำให้กุศลมูล ลดน้อยถอยไป
4. วิธีการของการศึกษา	- อริยสัจ 4 - กิจในอริยสัจ 4	เอาขั้นตอนทั้ง 4 ของอริยสัจและกิจใน อริยสัจมาประยุกต์ใช้เป็นวิธีสอนเรียกชื่อว่า “วิธีสอนตามขั้นทั้ง 4 ของอริยสัจ”

ตาราง 2 ขั้นตอนทั้ง 4 ของอริยสัจ

ขั้นตอนทั้ง 4 ของอริยสัจ	กิจในอริยสัจ 4
1. ทุกข์ (ความทุกข์ ; สภาวะที่บีบคั้น บกพร่อง : ความปรารถนาไม่สมหวัง)	1. ปัญญา การศึกษาให้รู้จัก ให้เข้าใจชัดตามสภาพที่เป็นจริง ได้แก่ การทำความเข้าใจและกำหนดขอบเขตของปัญหาหรือ ความทุกข์
2. สมุทัย (สาเหตุให้ทุกข์เกิด ได้แก่ ต้นเหตุทั้ง 3)	2. ปหานะ กำจัด ทำให้หมดสิ้นไป ได้แก่การแก้ไขกำจัดต้นตอของ ปัญหา คือการกำจัดต้นเหตุให้สิ้นไป
3. นิโรธ (ภาวะที่ต้นเหตุดับสิ้นไป หลุด พ้น เป็นอิสระ คือ นิพพาน)	3. สัจฉิกิริยา การทำให้แจ้ง คือการเข้าถึงหรือบรรลุ การบรรลุจุดหมาย ที่ต้องการ ได้แก่ การเข้าถึงภาวะที่ปราศจากปัญหา แจ้ง ในวิธีการที่จะกำจัดปัญหาหรือทุกข์
4. มรรค (ข้อปฏิบัติให้ถึงความทุกข์ดับ เรียกอีกอย่างว่า ทางสายกลาง หรือ มัชฌิมาปฏิปทา)	4. ภาวนา การทำตามวิธีการที่จะนำไปสู่จุดหมายได้แก่ การลงมือ แก้ไขปัญหตามแนวทางของข้อปฏิบัติเพื่อจะได้บรรลุถึง ความดับทุกข์

ตาราง 3 วิธีสอนตามขั้นตอนทั้ง 4 ของอริยสัจ

ขั้นของ อริยสัจ 4	กิจในอริยสัจ 4	วิธีสอนตามขั้นทั้ง 4 ของอริยสัจ (ให้ดูคำอธิบายของอริยสัจ และ กิจในอริยสัจที่กล่าวแล้ว พร้อมกันไปกับการกำหนดวิธีสอนนี้
1. ทุกข์	1. ปัญญา	1. ขั้นกำหนดปัญหา (หรือขั้นทุกข์) ครูช่วยนักเรียนให้พิจารณาดู ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง ด้วยความรอบคอบ และพยายามกำหนด ขอบเขตของปัญหา ซึ่งนักเรียนจะต้องคิดแก้ไขให้ได้
2. สมุทัย	2. ปหานะ	2. ขั้นตั้งสมมุติฐาน (หรือขั้นสมุทัย) ก. ครูช่วยนักเรียนให้พิจารณาด้วยตนเองว่าสาเหตุของปัญหา ที่ยกขึ้นมากล่าวในขั้นที่ 1 นั้นมีอะไรบ้าง ข. ครูช่วยนักเรียนให้เกิดความเข้าใจว่าในการแก้ปัญหาใด ๆ นั้นจะต้องกำจัดหรือดับที่ต้นตอหรือแก้ที่สาเหตุของปัญหาเหล่านั้น ค. ครูช่วยนักเรียนให้คิดว่าการแก้ที่สาเหตุนั้น อาจจะกระทำ อะไรได้บ้าง คือกำหนดสิ่งที่จะกระทำนี้เป็นข้อ ๆ ไป
3. นิโรธ	3. สัจฉิกิริยา	3. ขั้นการทดลองและเก็บข้อมูล (หรือขั้นนิโรธ) ก. สัจฉิกิริยา หมายถึง การทำให้แจ้งหรือให้บรรลุจุดหมายที่ ต้องการ ทำอย่างไรจึงจะทำให้แจ้งได้ ถ้าเจริญรอยตามของพระพุทธ องค์ก็ต้องกระทำด้วยตนเอง จะเห็นได้ว่าพระพุทธองค์ทรงลงวิธีการ ต่าง ๆ ด้วยพระองค์เอง เช่น โยคะ ตบะและทรงอดพระกระยาหาร
		เป็นต้นเมื่อทรงใช้วิธีการปัสสนากรรมฐาน ดังนั้น ในการสอนขั้นนี้ครู ต้องช่วยให้นักเรียนได้กระทำหรือทำการทดลองด้วยตนเองตามหัวข้อ ต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้แล้วว่าจะกระทำดังในขั้นที่ 2 ข้อ ค. ข. เมื่อทดลองได้ผลประการใด ต้องบันทึกผลของการทดลอง แต่ละอย่าง

ชั้นของ อริยสัจ 4	กิจในอริยสัจ 4	วิธีสอนตามขั้นทั้ง 4 ของอริยสัจ (ให้ดูคำอธิบายของอริยสัจ และ กิจในอริยสัจที่กล่าวแล้ว พร้อมกันไปกับการกำหนดวิธีสอนนี้
4.มรรค	4.ภาวนา	4. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปเป็นแนวทาง (หรือขั้นมรรค) ก. จากการทดลองกระทำด้วยตัวเองหลาย ๆ อย่างนั้น ย่อมจะได้ผลออกมาให้เห็นได้ชัด ผลบางประการจะชี้ให้เห็นว่า แก้ปัญหาได้บ้าง บางประการแต่ไม่ค่อยชัดเจนนัก ส่วนผลที่ถูกต้องจะ ชี้ให้เห็นว่าแก้ปัญหาได้แน่นอนแล้วและได้บรรลุจุดหมายแล้ว ได้ แนวทางหรือข้อปฏิบัติที่เราต้องการ เหล่านี้หมายความว่าต้อง วิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้บันทึกไว้ในขั้นที่ 3 ข้อ ข. นั้นจน เห็นแจ่มแจ้งว่าทำอย่างไรจึงจะแก้ปัญหาก็กำหนดในขั้นที่ 1 ได้สำเร็จ ข. จากการวิเคราะห์ดังกล่าวนี้จะทำให้เห็นว่าสิ่งใด แก้ปัญหาได้จริง ต่อไปก็ให้สรุปการกระทำที่ได้ผลนั้นไว้เป็นข้อ ๆ หรือ เป็นระบบ หรือเป็นแนวทางปฏิบัติ แล้วให้ลงมือกระทำหรือปฏิบัติอย่าง เต็มที่ตามแนวทางนั้น โดยทั่วกัน

สำเร็จ บุญเรืองรัตน์

บรรณานุกรม

- สาโรช บัวศรี . (2529). การศึกษาค้นคว้าทางปรัชญา. บรรยาย ณ สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง ราชบัณฑิตยสถาน.
- สาโรช บัวศรี . (2528: 20-39). “ปรัชญาการศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์” ใน สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย สาโรช บัวศรีกับศึกษาศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์ กรุงเทพมหานคร: รุ่งเรือง การพิมพ์.
- สำเร็จ บุญเรืองรัตน์. (2549:1) “ว่าด้วยปรัชญา”. สำเร็จ บุญเรืองรัตน์ . (2549) ปรัชญาการศึกษา . กรุงเทพมหานคร: SUNPRINTING
- The American Heritage Dictionary of the English Language.** (1974). New York: American Heritage Publishing, Inc and Houghton Mifflin Company.

ปรัชญาการเมืองในวรรณคดีไทย

วรรณกรรมไทยสมัยอยุธยาได้ฉายแสง ศาสตร์แห่งรัฐไว้อย่างชัดเจนตั้งแต่กำเนิด พระมหากษัตริย์ เป้าหมายของการปกครองรัฐ ยุทธศาสตร์และการดำเนินการปกครอง เริ่มตั้งแต่กำเนิดชุมชนดังที่พรรณนาไว้ใน **ลิลิต โองการแช่มน้ำ** ว่าภายหลังที่ฝนตกลงมาดับไฟที่กำลังไหม้โลกแล้วก็เกิดมีแผ่นดิน ภูเขา ต้นไม้ พระอาทิตย์ พระจันทร์ และดวงดาว ตั้งแต่เก่า กลิ่นไอน้ำมันหอมลอยไปบนสวรรค์ พวกเทวดาพากันลงมากินดิน แล้วเชื่อมฤทธิ์กลับไปสวรรค์ไม่ได้ ก็เลยเกิดเป็นชุมชนขึ้นมา แต่ไม่มีผู้ใดปกครองจึงต้องเลือกผู้มียศขึ้นเป็นพระราชา ดังความว่า

“ผู้มีผู้ต้อนแต่งบรรณา จึงต้องเลือกผู้ยิ่งยศ
เป็นราชาอะคร้าว เรียกนามสมมติราชเจ้า จึงตั้ง
ท้าวเจ้าแผ่นดิน”

กาลเวลาผ่านไป สังคมก็เปลี่ยนแปลงไปใน **ลิลิตยวนพ่าย** ได้แบ่งความเปลี่ยนแปลงของสังคมออกเป็นสี่ยุค คือ

1. กฤตยุค
2. ไตรดายุค
3. ทวาบรยุค
4. กลียุค

1. **กฤตยุค** มีอายุ 178,000 ปี โดยที่ไม่รู้ว่าเริ่มมาแต่ใด เป็นยุคที่ผู้คนมีสัจธรรมมั่นคง จึงมีชื่อเรียกอีกอย่างว่า “สัตยยุค” ผู้คนทำแต่กุศลกรรมไม่มีความเห็นแก่ตัว ไม่มีโรค ไม่มีโศก ไม่มีโมหะ ไม่มีการทุจริต ไม่มีการทะเลาะวิวาท หรือ

โกรธเกลียดชังกันและกัน ไม่มีการค้าขาย ถ้าอยากได้สิ่งใดใจนึกเอาได้ตามที่ปรารถนา

2. **ไตรดายุค** มีอายุ 1,296,000 ปี ในยุคนี้ สัตยธรรมได้เสื่อมถอย ลงไป 1 ส่วน ใน 4 ส่วน เริ่มมีพิธีกรรม ผู้คนปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ เพื่อประโยชน์แห่งตน

3. **ทวาบรยุค** มีอายุ 864,000 ปี สัตยธรรมเสื่อมถอยลงไป 2 ส่วนใน 4 ส่วน ผู้คนดำรงสุจริตธรรมน้อยลง กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหาและภัยต่าง ๆ ก็มากขึ้นทำให้ผู้คนมีความทุกข์

4. **กลียุค** มีอายุ 432,000 ปี ปัจจุบันนี้ถือว่าอยู่ในกลียุค สัตยธรรมเหลืออยู่เพียง 1 ส่วน ใน 4 ส่วน เท่านั้น มีทุกข์ภัยต่าง ๆ นานา ผู้คนมีความประพฤติเสื่อมลงไปตามลำดับใน กายห่อ **โคลงนิราศธารโศกของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร** ได้พรรณนาทั้งสี่ยุคเชิงอุปมา อุปไมย ไว้ว่า

“กฤตยุคสุขสบายจริง นฤไทยไม่พรางกัน	ทั้งชายหญิงสิ่งเกษมสรรพ อยู่ชื่นชมสมสำราญ ฯ
---------------------------------------	--

กฤตยุคเปนสุขแท้ บุรุษสตรีหรือเกษมสรรพ นฤไทยไม่พลัดกัน สมสู่สนิทเสนหฺ์ซ้ำ	ทรงธรรม์ สวัสดิ์ล้ำ รักร่วม สิ่งสิ่งสำราญ ฯ
---	--

ไตรดายุคพระราม พระผลาญยักษ์มารมรณ	จากสิดาอำโนมสมร ได้สิดาอำองค์คืน ฯ
--------------------------------------	---------------------------------------

ไทรดาราเมศร้าง	แรมอร
องค์สีดาตวงสมร	หลากหล้า
พระผลาญหม่มมารมรณ	ลาญซีฟ
ได้สีดาสมรหน้า	อ่าเคล้าคลึงองค์ ฯ
ทวาทบุคพระอนิรุทธ	จากนงนุชนางอุษา
สองคร่ำรำโคกกา	นานมาใช้ได้นางคืน ฯ

ทวารบรกลอนกล่าวอ้าง	อนิรุทธ
จากอุษาสมรนุช	แหบให้
สองควาญปวนโคกสุด	แสนสเน่ห์
ยามเมื่อนานมาได้	แนบน้องครองคืน ฯ

กลียุคเรียนจากเจ้า	เมื่อใดเล่าจะกลับมา
ไอ้ห้องของพี่อา	ไกลพี่แล้วแก้วกลอยใจ
กลียุคเรียนจากน้อง	นางพาง
ไหนจะกลับคืนมา	เร่งแคล้ว
ไอ้ห้องของเรียนอา	พลัดพราก
ไกลพี่น้องน้องแก้ว	สวาทกล้ำกลางใจ ฯ

เมื่อเข้าสู่กลียุค ดังนั้นจึงต้องอัญเชิญพระนารายณ์ หรือไม่กี่พระอิศวร พระพรหม หรือพระโพธิสัตว์ มาเป็นกษัตริย์ปกครองกรุงศรีอยุธยา เพื่อดับทุกข์ บำรุงสุข ดังที่มีโคลงกลอนสะท้อนความคิดนี้ไว้ใน **โคลงเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ว่า**

“สุลิตรีเนตรเรือง	เรืองฤทธิ์
พรหมเมศแมนสรวงสิทธิ์	สี่เกล้า
เชิญพระบันทมนิทร์	เหนือนาค
มาส้ารายทุกขเร้า	รุ่งฟ้าดินขจร”

ใน **นิราศนครสวรรค์** พรรณนาว่า

“นานาเนกถ้วน	นาวา
งามเลิศแลเห็นหา	ยากแท้
นารายณ์เสด็จแสดงมา	ครองโลกย์
ทั่วทั้งแดนภพแท้	แพ้วฟ้าดินขจร”

ด้วยเหตุที่พระราชาก็พระเป็นเจ้าเสด็จมาปราบทุกข์เข็ญ พระองค์จึงทรงไว้ซึ่งทศพิชราชธรรมและเป็นพระราชที่ทรงสามารถในการปราบอริราชศัตรู ปราบยุคเข็ญต่าง ๆ ได้ดังมีโคลงกลอน บรรยายไว้ เช่น ใน **ลิลิตยวนพ่าย** ว่า

“พระทรงธรรมมีศรัทธา	พระธรรม
พระแก้วนกลไกรสร	แก้วนกล้า
พระญาณฟางพันแสง	แสงรอบ เรืองแ
พระเกษมมาเสมอหล้า	สี่แดน ฯ

พระมามลายโคกหล้า	เหลือสุข
มาตรยกไทรภพฤ	รำได้
พระมาบรรเทาทุกข์	ทุกสิ่ง เสนบแ
ทุกเทศทุกท้าวไท	นอบเนื่อง ฯ”

คำสอนอันมีค่าที่พระราชาทรงปฏิบัติคือ คำสอนที่ปรากฏชัดใน **โคลงท้าวทศรถสอนพระราม** พระราชานิพนธ์ของพระนารายณ์มหาราช ที่ทรงให้โอวาทไว้ว่า

๑ ^๑ ทศรถยดขย่งไท่	ทุกสถาน
ชมชิตสนิทเสน่ห์การ	เลิศแล้ว
ในพระชนมานสาร	รามเทพ
เรียกร้องสนองเสนอแก้ว	ลูปไล่ประโลมสอน ฯ

๑ ^๒ เจ้าจักรักราษฎร์เลี้ยง	บุริรมย์
ให้สุขศรีปรีดีชม	ชอบใช้
เสมอบุรินทร์อินทร์อุดม	พรหมเมศ
อาสัจธรรมถลันให้	เทียบแท้ประมุขมวลง

๑ ^๓ ประเสริฐเลิศโลกถัน	โลกา
จงจิตรมิตรกรฤณา	แนไว้
เป็นต้นกลพฤกษา	เสมอเมฆ
อายุติธรรมนั้นให้	สัตว์ช่องสุขเกษม ฯ

๑^๙ อาณาประชาราษฎร์ทั้ง
จักสุขเกษมเปรมใจ
ไมตรีที่ประชุมใน
เป็นบุษบาปรากฏร้อย

กรุงไกร
ชื่นช้อย
นรนาถ
กลั่นกลุ้มขจรจาย ฯ

๑^๙ รวงวัลสรพลึงให้
เหมือนกลผลพฤษพาหวาน
เป็นที่ภิรมสาร
เสนีพิริยพลน้ำ

ไทยทาน
เลียนล้ำ
เกษมราษฎร์
จิตซ้องสรรเสริญ ฯ

๑^๖ ครองภพพลโลกล้ำ
ระงับดับกังวลกล
โลกอวิชชาผจญ
กำจัดสลดสละเลี้ยว

ศุภผล
โกรธเกรี้ยว
มนทโมหะ
อย่าได้ประมุขมา ฯ

๑^๗ จักเพียรเบียดพรราษฎร์ร้อน
จงสลดตดผจงคำ
ขันตีเป็นที่น่า
เป็นสวัสดิ์พัฒนาให้

อย่าทำ
ว่าไว้
ประมุขสุข
เลิศล้ำใดเสมอ ฯ

๑^๘ บัณฑิตอาณาจักรทั้ง
ด้วยจิตสนิทเสนหีใน
ดั่งบิดามารดรใจ
รักษาริตาบุตรแล้ว

แดนไตร
ผ่องแผ้ว
ใสสุทธิ์
เลิศล้ำใครเสมอ ฯ

๑^๙ ความผิตมิตรโทรหเทียน
จงประคองป้องกันสรรพ
โทษหนักสลักแสดงปัน
หยุดยั้งรักภักดี

อาธรรม
ชั่วช้า
ผจงปลิด
แบ่งให้ทุเลาเบา ฯ

๑^{๑๐} สัตว์ใดไว้โทษร้าย
เวรกรรมพราหฺมดุงมา
อย่าเอาเขารคนสา
เสมออาตมร์ระดมได้

หนุนหนา
หอบให้
ระพันเพิ่ม
ลูปแล้วชะโลมลง ฯ

๑^{๑๑} เจ้าจงปลงรักษะเรื่อง
อย่างนี้ศรีสวัสดิชม
เสมอสวรรค์ชั้นบรมพรหม
ผลไว้ในหัตถ์หล้า

บุริรมย์
เฟื่องฟ้า
สุทธาวาส
โลกล้วนสรรเสริญ ฯ

๑^{๑๒} บุตรรักอัคเรศเจ้า
ในรสพจนคำอัม -
เราเผ่าสุริยาทำ
ตามระบอบประกอบกลชี้

ผะจงจำ
ฤๅนี้
มามาก
ขอบไว้ในตระกูล ฯ

ในการปกครองบ้านเมืองนั้น
พระมหากษัตริย์ทรงวางรากฐานจริยศาสตร์ที่
สำคัญให้ประชาชนปฏิบัติ คือ ความซื่อสัตย์ที่
ปรากฏชัดตั้งแต่ก่อตั้งกรุงศรีอยุธยา ในสมัยพระ
รามาธิบดีที่ 1 (อู่ทอง) และให้มีพิธีถือน้ำ
พระพิพัฒน์สัตยา คือ การสาบานตนว่าจะ
ซื่อสัตย์ ไม่คิดทรยศ ถ้าผู้ใดทรยศ คิดคด ไม่
ซื่อสัตย์ ก็ได้รับการสาปแช่งให้ได้ภัยพิบัติต่าง ๆ
นานา ถ้าใครสวามิภักดิ์ ซื่อสัตย์ ก็ได้รับผล
ในทางดี

มีคำสอนทางจริยศาสตร์มากมาย ที่
พระสงฆ์ไทยสั่งสอนประชาชน พระมหากษัตริย์
ทรงสั่งสอนจริยศาสตร์แก่ประชาชน ตามแนว
พุทธศาสนาและปฏิบัติตนเป็นพุทธมามกะเป็น
แบบอย่าง

พระองค์ทรงฉลาดในการ “เร่งหาผู้รอบรู้
ทุกการ เฉลียวฉลาดไวโหวาร ถ่องถ้อย” มาช่วย
พระองค์ในการบริหารบ้านเมือง บำรุงการเกษตร
การค้าขายทั้งภายในและต่างประเทศ และ
ฝึกปรือทหารให้ชำนาญชำนาญในการศึก สร้าง
แบบเรียนจินตามณีให้ประชาชนศึกษา มี
กฎหมายที่ออกมาเพื่อให้ประชาราษฎร์ปฏิบัติกัน
เพื่อความอยู่เย็นเป็นสุข ถ้าใครทำผิดกฎหมายก็

ลงโทษเพื่อความสงบสุขของผู้อื่น และความสงบสุขของบ้านเมือง เช่น ห้ามมิให้ใครข่มเหงราษฎร ให้เจ้าหน้าที่มีมนุษยธรรม เรียกเอาดอกเบี้ยเกินอัตราได้เพียงเดือนเดียว ต่อจากนั้นให้เรียกดอกเอาตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎหมาย มีกฎหมายเพื่อใช้ปกครองบ้านเมืองที่ตราออกมาในรัชสมัยต่าง ๆ รวมได้ 1,603 บท ดังนี้

กฎหมายกรุงศรีอยุธยาโดยลำดับรัชกาลมีดังต่อไปนี้

1) แผ่นดินสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 มี

1. กฎหมายลักษณะพยาน
2. กฎหมายลักษณะอาญาหลวง
3. กฎหมายลักษณะรับฟ้อง
4. กฎหมายลักษณะลักพา
5. กฎหมายลักษณะอาญาราชฎี
6. กฎหมายลักษณะโจร
7. กฎหมายลักษณะเบ็ดเสร็จว่าด้วยที่ดินและสาเหตุ
8. กฎหมายลักษณะผิดเมีย

2) แผ่นดินสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ มี

1. กฎหมายศักดินาข้าราชการฝ่ายพลเรือน ทหาร และข้าราชการหัวเมือง
2. กฎหมายลักษณะอาญาหลวงเพิ่มเติม
3. กฎหมายลักษณะกบฏศึก
4. กฎมนเทียรบาล

3) แผ่นดินสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง มี

1. กฎหมายลักษณะอุทธรณ์
2. กฎหมายพระธรรมนูญ
3. กฎหมายลักษณะทาส

4. พระราชกำหนดว่าด้วยธรรมเนียมศาล

5. กฎหมายลักษณะเบ็ดเสร็จว่าด้วยเช่ายืมทรัพย์

6. กฎหมายลักษณะอาญาหลวงเพิ่มเติม

7. กฎหมายลักษณะมฤตก

8. กฎหมายลักษณะกู้หนี้

4) แผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช มี

1. กฎหมายลักษณะรับฟ้องเพิ่มเติม มีกฎ 36 ข้อ ว่า ด้วยคดีความฟ้องร้อง
2. พระราชกำหนดว่าด้วยการฟ้องคดี
3. พระราชกำหนดห้ามมิให้ช่องเสพเมณธรรมกับชาวต่างประเทศ

5) แผ่นดินสมเด็จพระเพทราชา มี

1. กฎหมายลักษณะมูลคดีวิวาท
2. กฎ 26 ข้อ ว่าด้วยจารีตนครบาล
3. กฎหมายลักษณะตุลาการเพิ่มเติม
4. พระราชกฤษฎีกาให้จัดคนสังกัดวัดในจังหวัดพัทลุง

6) แผ่นดินสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ

1. กฎ 36 ข้อ เกี่ยวกับวิธีพิจารณาความในศาล
2. พระราชกำหนดต่าง ๆ

7) แผ่นดินสมเด็จพระเจ้าบรมโกศ มี

1. กฎหมายลักษณะมูลคดีวิวาท
2. กฎหมายลักษณะทาสเพิ่มเติม
3. พระราชกำหนด

สำหรับกฎหมายที่พระเจ้าอยู่หัวทรงกำหนดไว้ในกฎหมายลักษณะรับฟ้องพุทธศักราช ๑๘๙๙ มาตรา ๒๐ ความว่า “ให้

แต่งทนายแก้ต่างในคดีอาญา” นี่สะท้อนให้เห็นพระอัจฉริยภาพของพระมหากษัตริย์ที่ยึดหลักสิทธิมนุษยชน อันเป็นหลักสากลที่สำคัญยิ่งในการบริหารบ้านเมืองของไทย หลักสิทธิมนุษยชนนี้ เป็นสิ่งที่พระมหากษัตริย์ทรงพระราชทานให้แก่พสกนิกรชาวไทย ด้วยพระเมตตาอันสูงยิ่ง มิใช่เป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียกร้องของพสกนิกรแต่อย่างใด

ด้วยจุดมุ่งหมายของการปกครองที่บำรุงราษฎรให้มีความสุข และยุทธศาสตร์การปกครองที่ทำนุบำรุงบ้านเมือง ประกอบพระราชกุศลตามแนวทางพระพุทธศาสนา สร้างเสริมกำลังทหารและมีสัมพันธไมตรีกับมิตรประเทศดังกล่าว ยุทธยาจึงมีความเจริญรุ่งเรือง ประชาราษฎรมีความสุขสำราญ ได้รับกล่าวขานไปทั่วทุกทิศ ละทุกประเทศล้วนมานอบ น้อม และติดต่อสัมพันธไมตรี ดังโคลงที่สะท้อนอยู่ในวรรณคดีลิลิตยวนพ่าย ว่า

“พระมามลายโศกหล้า	เหลือสุข
มาตรยกไตรภพฤา	รำได้
พระมาบรรเทาทุกข์	ทุกสิ่ง เสนบแฮ
ทุกเทศทุกท้าวไท	นอบเนื่อง ฯ
พระมายศยิ่งฟ้า	ดินชม ชื่นแฮ
มาแต่งไตรรัตน์เรือง	รอบหล้า
พระมาสมสำภาร	เพญโพธิ์ ใสแฮ
ใครแข่งใครข้องถ้ำ	ถ้องเอง ฯ ”

ใน เฉลิมพระเกียรติพระเจ้าปราสาททอง
บรรยายว่า

“สภกษัตริย์ร้อยเอ็ดเมืองภักด	กัมเกล้าโอนรรค
มกุฎจรดบาทา”	
กรุงศรีอยุธยาเสมือน	
“ดุจสวรรค์แลสวรรค์รำพึง	ดูจุจไตรตรึง
ภิกษาไตรตรึงษวรร”	

ใน โคลงทวาทศมาส พรรณนาถึงอยุธยาว่า

“อยุธยาศโยกฟ้า	ธรณี
เกษมบุรีภูธร	ปิ่นเกล้า
ทวาทสิบสองมี	สังเวช
สังวาศเกษมสุขท้าว	ท้าวหล้าเสวยมย์”

ใน กำสรวลศรีปราชญ์ พรรณนาความรุ่งเรือง
ของอยุธยาว่า

“อยุธยาศยั้งฟ้า	ลงดิน แลฤา
อำนาจบุญเพรงพระ	ก่อเกื้อ
เจดิลออินทร	ปราสาท
ในทาบทองแล้วเนื้อ	นอกโสม”

“อยุธยาศโยกฟ้า	ฟากดิน
ผาดดินพิภพดวย	ดอกฟ้า
แสนโกฏบยลยิน	หยาดเยื่อ
ไตรรัตน์เรืองรุ่งหล้า	หลากสวรรค์

อยุธยาไพโรชไต้	ตรีบูร
ทวารุจรีรงหอ	สรหล้าย
อยุธยาอิงแมนสุร	สุระโลก รงงแฮ
ถนัดดุจสวรรค์คล้ายคล้าย	แก้ตา ฯ

ยามพลบสงยกีก้อง	กาหล แม่ฮา
สงเง่งสงยงสาวทรอ	ข้าวซู้
อยุธยาอิงเมืองทล	มาโนช ภูเอย
เขตรตระหลบข้าวรู้	ข้าวสยาม”

ความเจริญรุ่งเรืองของกรุงศรีอยุธยา ดูได้จาก **เพลงยาวพยากรณ์กรุงศรีอยุธยา** พระราชนิพนธ์ใน สมเด็จพระนารายณ์มหาราช¹ ที่ทรงพรรณนาว่า

เป็นกรุงรัตนราชพระศาสนา
เป็นที่ปรากฏรจนา
ทุกบุรียี่สามมณฑล
ทุกประเทศสิบสองภาษา
ประชากรราษฎร์ปราศจากไภยพิศม์
ฝ่ายองค์พระบรมราชา
ด้วยพระเกษมย์ทำนุก
เป็นที่อาศัยร่มเย็นในใต้หล้า
ทุกนิกรนรชนมนตรี
ประดุจดังศาลาอาไศรย
ประดุจหนึ่งแม่น้ำพระคงคา
ด้วยพระเดชเดชาอาณูภาพ
ทุกประเทศเขตต์ขันทีบันดาล
กรุงศรีอยุธยานั้นสมบุรณ์
อุดมบรมสุขทั้งแผ่นดินภาพ

“จะกล่าวถึงกรุงศรีอยุธยา
มหาดีเรกอันเลิศล้ำ
สรรเสริญอยุธยาทุกแห่งหน
จบสกลลูกคำวานิช
ย่อมมาพึ่งกรุงศรีอยุธยาเป็นอันคະนิต
ทั้งความพิกลจริตแลความทุกข์
ครองขันทีสืมาเป็นสุข
จึงอยู่เย็นเป็นสุขสวัสดิ์
เป็นอาไศรยแก่เทวดาทุกทราศี
คหบดีชีพรหมณพฤฒา
ดังหนึ่งร่มไทรอันสาขา
เป็นที่ลืเนหาเมื่อกันดาร
อาจปราบไภยทุกทิสาน
แต่งเครื่องบันเทิงการมานอบนบ
เพิ่มพูนด้วยพระเกียรติจะจรจบ
จนคำรบศักราชได้สองพัน”

คำพยากรณ์นี้กล่าวว่า เมื่อครบศักราชได้สองพัน บ้านเมืองจะแปรผันวิบัติด้วยกษัตริย์และผู้ปกครอง ตลอดจนประชาชนไม่ไฝ่ธรรม ดังคำที่พระองค์บรรยายไว้ว่า

“ครานั้นฝูงสัตว์ทั้งหลาย
ด้วยพระมหากษัตริย์มิได้ทรงทศพิธราชธรรม
คือเดือนดาวดินฟ้าจะอาเพศ
มหาเมฆจะลุกเป็นเพลิงกาล
พระคงคาจะแดงเดือดตั้งเลือดนกก
ผีปากก็จะวิ่งเข้าสิงเมือง
พระเสื้อเมืองจะเอาตัวหนี
พระธรณีจะต้อกให้
ในลักษณะทำนายไว้บ่อนอนผิด
มิใช่เทศกาลร้อนก็ร้อนระงม

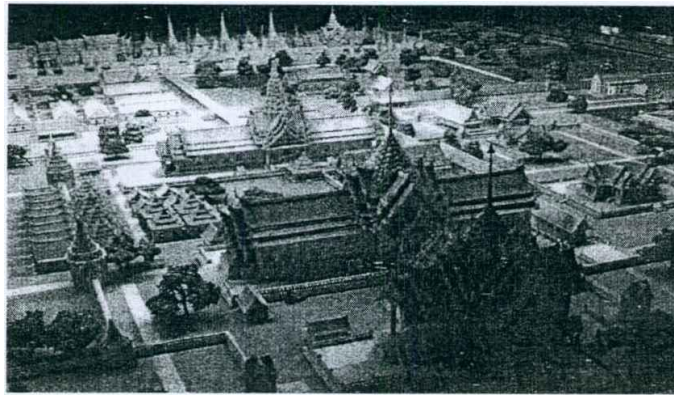
จะเกิดความอันตรายเป็นแม่นมั่น
จึงเกิดเข็ญเป็นมหัศจรรย์สืบหกประการ
อุบัติเหตุเกิดทั่วทุกทิสาน
เกิดนิมิตพิศดานทุกบ้านเมือง
อกแผ่นดินเป็นบ้าฟ้าจะเหลือ
ผีเมืองนั้นจะออกไปอยู่ไพร
พระกาลกู่จะเข้ามาเป็นไส้
อกพระกาลจะไหม้อยู่เกรียมกรม
เมื่อวินาศพิศดูก็เห็นสม
มิใช่เทศกาลลมลมก็พัด

¹ จินตนา ปิ่นเฉลียว เขียนใน **อยุธยาอวสาน** บทกวีรางวัลมูลนิธิจอห์น เอฟ.เคนเนดี ว่าเป็นพระนิพนธ์ของพระเจ้าเสือ

มิใช่เทศกาลหนาวก็หนาวล้น
 ทุกต้นไม้หย่อมหญ้าสารพัด
 เทวดาซึ่งรักษาพระศาสนา
 สัปรุขย์จะแพ้แก่พระชน
 ภรรยาจะฆ่าซึ่งคุณผิว
 ลูกศิษย์จะสู้ครูพัก
 ผู้มีศีลจะเสียซึ่งอำนาจ
 กระเบื้องจะเฟื่องฟูลอย
 ผู้มีตระกูลจะสูญเสีย
 ผู้มีศีลนั้นจะเสียซึ่งอารมณ์
 พระมหากษัตริย์จะเสื่อมสิงหนาท
 อาสจจะเลื่องฤาชา
 ผู้กล้าจะเสื่อมใจหาญ
 ผู้มีศีลจะถอยจากทรัพย์
 ทั้งอสุภะจะถอยเคลื่อนจากเดือนปี
 ทั้งพืชแผ่นดินจะผ่นไป
 ทั้งเพชรพรว่นยากก็อาเพศ
 จวงจันทน์พรรณไม้อันหอมรส
 ทั้งข้าวก็ยากหมากจะแพง
 จะบังเกิดทรพิศม์มีคสัญญ์
 กรุงประเทศราชธานี
 จะอ้างว้างอกใจทั้งไพร่พล
 จะร้อนนอกสมณาประชาราช
 จะรบราฆ่าฟันกันวุ่นวาย
 ทางน้ำก็จะแห้งเป็นทางบก
 แต่สิงห์สารสัตว์เนื้อเปื้อน
 ทั้งผู้คนสารพัดสัตว์ทั้งหลาย
 ด้วยพระกาลจะมาเผาผลาญแผ่นดิน
 กรุงศรีอยุธยาจะสูญแล้ว
 ไปจนคำรบปีเดือนคีนยาม
 กรุงศรีอยุธยาเขษมสุข
 จะเป็นเมืองแพศยาอาทั้น

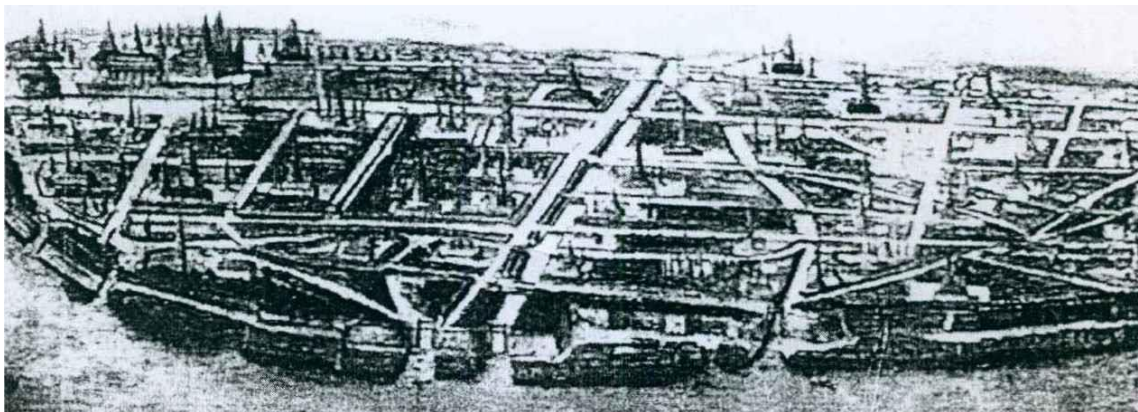
มิใช่เทศกาลฝนฝนก็อุบัต
 จะเกิดวิบัตินานาทั่วสากล
 จะรักษาแต่คนฝ่ายอุกศล
 มิสตจะฆ่าซึ่งความรัก
 คนชั่วจะมล้างผู้มีศักดิ์
 จะหาญหักผู้ใหญ่ให้เป็นผู้น้อย
 นักปราชญ์จะตกต่ำต้อย
 น้ำเต้าอันลายนั่นจะถอยจม
 เพราะจันทน์มันเข้ามาเสพสม
 เพราะสมัคสมาคมด้วยมารยา
 ประเทศราชจะเสื่อมซึ่งยศฤ
 พระธรรมาจะตกภกลับ
 จะสาบสูญวิชาการทั้งปวงสรรพ
 สัปรุขย์จะอับซึ่งน้ำใจ
 ประเวณีจะแปรปรวนตามวิไส
 ผลหมากรากไม้จะถอยรศ
 เคยเป็นคุณวิเศษก็เสื่อมหมด
 จะถอยถดไปตามประเพณี
 สรรพจะแห้งแล้งเป็นถ้วนถี่
 ฝูงผีจะวิ่งเข้าปละมคน
 จะเกิดการกลืนทุกแห่งหน
 จะสาละวนทั่วโลกหญิงชาย
 จะเกิดเข็ญเป็นอุบาทว์นั้นมากหลาย
 ฝูงคนจะล้มตายกันเป็นเบือ
 เวียงวังก็จะรกรเป็นป่าเสือ
 นั้นจะหลงหลอเหลือในแผ่นดิน
 จะสาบสูญล้มตายเสียหมดสิ้น
 จะสูญสิ้นการระรงสงคราม
 จะลับริตสมิ์แก้วเจ้าทั้งสาม
 จนสิ้นนามศักราชห้าพัน
 แสนสนุกนี้ยังล้ำเมืองสวรรค์
 นับวันจะเสื่อมสูญเอย”

จบเรื่องพระนารายณ์เป็นเจ้านพบุรีทำนายกุงแต่เท่านี้ แล้วกรุงศรีอยุธยาถึงซึ่งกาล
 อวสานด้วยการเผาผลาญ และทำลายของพม่าเมื่อพุทธศักราช 2310

โมเดลจำลอง พระราชวังโบราณ กรุงศรีอยุธยา

แหล่งที่มา กิตติ โล่ห์เพชรรัตน์. (2554). ศักขียอยุธยา ก่อนจะล่มสลาย. กรุงเทพฯ :
 บริษัทอมรินทร์ บุกเซ็นเตอร์ จำกัด หน้า90.

ภาพกรุงศรีอยุธยา

แหล่งที่มา กิตติ โล่ห์เพชรรัตน์. (2554). ศักขียอยุธยา ก่อนจะล่มสลาย. กรุงเทพฯ : บริษัท
 อมรินทร์ บุกเซ็นเตอร์ จำกัด หน้าปก.

เมื่อตอนที่กรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าใน พ.ศ. 2310 ถือว่าเป็นกลียุค ดังนั้นจึงต้อง “เข้าเชิญ
 องค์โพธิสัตว์มาเป็นเจ้า เป็นปิ่นเกล้าเจ้าแผ่นดินสืบต่ององ” โดยที่ พระมหากษัตริย์ คือ
 พระบาทสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีนั้นเสมอด้วยพระนารายณ์ผู้มาปราบทุกข์ ดังที่นายสวน มหาตเล็ก
 พรรณนาไว้ว่า

● เสมอองค์พระวิษณุ	รงค์รุท
ล่องพาหนะครุฑ	สู่หล้า
ฤาจรจากเกษียรสมุทร	มาทวีป นี้แฮ
เนื้อหน่อพุทธพงศ์กล้า	ก่อสร้างโพธิญาณ ฯ

เป้าหมายของการปกครองบ้านเมืองนั้นอยู่ที่การทำให้ราษฎรมีความสุขปราศจากทุกข์และสร้างประเทศให้มีความเจริญ ผู้ปกครองจึงต้องเป็นผู้มีปัญญาและมีทศพิธราชธรรม มิเช่นนั้นแล้ว “ฝูงข้าเฝ้าเหล่าเสนา ชาวประชาข้าแผ่นดิน ชักชวนกันดิฉิน ว่าปัญญาเธอโหดเหี้ยม ท้าวไทถอยความรู้ จะเสวยราชย์บ่ออยู่ยี่น อำมาตย์เขาข่มขืน ขับออกจากพระพารา” และต้องจัดการให้ประชาชนมีการศึกษา แม้พระราชาก็ทรงศึกษาเพื่อ “เอาพระปัญญาเป็นอาจารย์ ตัดวิมุติสงสัยแล้วสั่งสอน” การปกครองบ้านเมืองย่อมมีกฎหมายกำหนดไว้ไม่ให้คนประพฤติดุชั่ว และมีบทลงโทษ ถ้าทำผิดกฎหมายดังเช่นใน **ปาจิตกุมารกลอนอ่าน** กล่าวไว้

“คนหนึ่งในตำรากฎหมายบอก	ก็ย้อนนัยกมิตกำหนดหมาย
เมียทำชั่วผัวอยู่ยังไม่ตาย	จับชู้ได้ปรับไหมตามศักดา
ถ้าเมียอยู่ชู้ยังถ้าผัวตาย	จับชู้ได้สืบสมว่าชู้ฆ่า
ให้พี่น้องฟ้องเรียกโจทนา	ถ้าเป็นสัตย์ก็ให้ฆ่าไปตามกัน”

นอกจากนั้น ก็มีจริยศาสตร์ที่มีรากฐานจากพุทธศาสนาไว้อสอนชาวประชาให้ประพฤติดี ดังเช่นมีใน **กฤษณาสอนน้องคำฉันท์** และ**พระโศภิตวโกสามกษิ** ตลอดจนวรรณคดีไทยแทบทุกเรื่อง

การเมืองระหว่างประเทศก็ถือหลักว่า

“เพราะพิภพสองได้	ร่วมไมตรีกัน”
“เป็นสุพรรณแผ่นดิน	เดียวดี
ศรีสวัสดิ์สมบูรณ์ปรี	ทั่วท้อง
พาณิชย์สมนชี	พราหมณ์เพท
ไปมาหาสู่ซ้อง	อย่าได้มลทิน”

ปลายรัชสมัยของพระเจ้ากรุงธนบุรีเกิดกลียุค สมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก จึงเป็นผู้ปราบปรามความทุกข์ร้อนทั้งปวง แล้วทรงปราบดาภิเษกเป็นปฐมกษัตริย์แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ ทรงพระนามว่า **พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช** ผู้เสมอพระนารายณ์อวตารมาบำบัดทุกข์ ดังที่พรรณนาไว้ใน **สามกรุง** ว่า

“ແລງປາງວຸ່ນວາຍກາຍໃນ	เกิดขบถบัดใจ
ขบถก็ปลดปล่อยพิณรินทร์ฯ	
ແລງປາງວ່າງເຈົ້າແຜ່ນດິນ	ร้อนแพรกแหลกดิณ
ประหนึ่งประลัยไฟกลบี่ ฯ	
ແລງປາງປີນທັກລັບທັນ	สมภารท่านพลัน
ระบับกลีบี่ทา ฯ	
ແລງປາງໂປ່ງຈິດປລິດຈາ	บัลย์ใจในกา
ลเมื่อเสด็จมาดล ฯ	
ແລງປາງປີນຜຸນຣຸກໜຸ່ງຟຸລ	ยังยั้งผิงชล
ประทับพพลาวาการ ฯ”	

ปางปวงประชา	ยินดีปรีดา	เจ้าใหม่ใจมา
ท้าวหน้าเบิกบาน	เหตุอันปั่นป่วน	ทบทวนมานาน
ล้มลุกคลุกคลาน	ปลิดปลดหมดไปฯ	
เดชาภินิหาร	ดั่งองค์อวตาร	ไม่มีทัดทาน
แก่งแย่งแคลงใจ	เหล่าข้าราชการ	สำราญทุกข์
ฝ่ายหน้าฝ่ายใน	นบโน้มพร้อมกัน ฯ	
เชิญเสด็จเสวยราชย์	เอี่ยมโอโสภาส	บัลลังก์ตั้งอาสน์
อำไพในสวรรค	ปกป้องครองกรุง	บำรุงเขตชั้น
ปลูกปลูกสุขสันต์	แซ่ซ้องสรรเสริญ ฯ	
ทรงเห็นราบคาบ	จึงโปรดให้ทราบ	โดยคุณภาพ
ว่ารับอัญเชิญ	ชำระสมบัติ	สืบกษัตริย์ดำเนิน
จูงรั้วจำเริญ	จิรัฏฐิติกาล ฯ	

แจ่มรั้วจรัสภาคพื้น	ภูพิศุทธิ์
เริ่มรัชกาลพระพุทธ	ยอดฟ้า
ยู่เหยียดดุจเพลิงจุด	พลันขจัด
ปลั่งประเคราะห์เหมาะหม้า	ใหม่เลี้ยงเวียงอมร ฯ ”

พระมหากษัตริย์หรือผู้ปกครองรัฐมีหน้าที่ขจัดทุกข์ บำรุงสุข ให้ประชาชน และป้องกันบ้านเมืองตลอดจนทำให้บ้านเมืองเจริญ ดังที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช มีพระราชดำรัสไว้ใน นิราศรบพม่าที่ท่าดินแดง ว่า

“ตั้งใจจะอุปถัมภก ยอยกพระพุทธศาสนา
จะป้องกันขอบขันธสีมา รักษาประชาแลมนตรี”

เป้าหมายการปกครองบ้านเมืองดังกล่าวนี้มีปรากฏในวรรณคดีแทบทุกเรื่อง ดังเช่น ในบทละครเรื่อง พระร่วง ก็มีเช่นที่กล่าวมาแล้วนี้ว่า

“ที่ท่านเชิญเราขึ้นทรงราชย์
เถลิงอาสน์สุโขทัยสโมสร
เราจะประศาสน์การนคร
ให้ประชาชนนิกรสุขสำราญ”

พระมหากษัตริย์ผู้เปรียบเสมือนพระโพธิสัตว์อวตารมาบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ราษฎรนั้น จะต้องมียศพิษราชธรรม

การสร้างความสำเร็จให้บ้านเมืองนั้น พระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ทรงกระทำอย่างต่อเนื่องมาดังปรากฏตัวอย่างในรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวว่า ทรงปฏิรูประบบราชการ

ทหาร การคลัง การศึกษา สร้างถนน สร้างทางรถไฟ โทรเลข ทำให้บ้านเมืองเจริญรุ่งเรืองอย่างมาก ประชาชนมีความสุขสำราญ

ความสัมพันธ์กับต่างประเทศนั้นก็ถือหลัก ดังที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงดำเนินตามที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงกล่าวไว้ ดังที่บรรยายอยู่ใน สามกรุง ว่า

ทางไมตรีกับฝรั่ง	ตั้งสมเด็จพระชนก	ยกเป็นแบบดำเนิน
จำเริญรัฐประศาสน์	เบญจมราชทางอนวัตน	หลายพหิรัฐต่อติด
สนิทสนมไมตรี	มีสัญญาค้าขาย	ขยายออกไปให้กว้าง
ทรงเรียกจ้างผู้ชำนาญ	เชิงราชการต่างแผนก	ให้แรกเริ่มเผด็จงาน
ในเฉพาะกาลห้วงต่อ	ทางกอบก่อหลายนัย	อาไศรยชาวต่างประเทศ
อันอวยเลศรอบรู้	กว่าจะมีไทยผู้	ช่วงใช้ได้พอ การแะ ๙
ไมตรีส่วนพระองค์	ทรงสืบส่อต่อติด	กับชนทิศอัสตงคต
ปรากฏนามภุธร	ขจรไปในยุโรป	โอบถึงทวีปอเมริกา
แขกเมืองมาเยี่ยมเยียน	เจ้ายุโรปเียนหลายองค์	หลายราชวงศ์หลายประเทศ ๙
อเนิงภูเบศร์เสด็จประพาส	เยี่ยมจอมราชฐ์ในยุโรป	
โกบประโยชน์โสทธิผล	ไม่มีคนไทยใด	ได้เคยไปเที่ยวถ้วน
สังเกตเหตุการณ์ล้วน	ดังไท่ได้ยล	ทั่วเอย ๙

การปกครองแบบประชาธิปไตยนี้ เริ่มมี
มาแต่สมัยรัชกาลที่ห้า ดังที่พระกนิษฐากรม
หมื่นมหิศรราชหฤทัยทูลถามว่า

“สังเกตพิเทศสร้าง โสทธิ
โยนิยามตามคติ แต่งกว้าง
สมญาประชาธิปไตย บัดยะ
เราจะลองดูบ้าง แบบนั้นฤๅไฉน”

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ทรงเห็นว่า

โบราณท่านว่าช้า ย่อมจะได้สองพรา
เพลิสแท่ทางภษิตเออยๆ
หุ่นหันพลันแล่นเข้า เหยียบหล่มจมลึกเท้า
ยากแท้จักถอนๆ

จึงมีพระราชดำรัสตอบพระเจ้าอนงยาเธอ

เราไทยในแหล่งนี้ ลำเนา ภูษา
อ่อนหัดปรัชญาเยาว์ แยกย่อย
การเมืองเครื่องมีนเมา มีมาก
แม้ว่ายังไม่พร้อม เพลียงพล้าทำเสียๆ

เสร็จผิวให้ก่อน เวลา ควรแะ
เมื่อราษฎรปราศศึกษา ส่องแจ้ง
ความสุกก่อนห้ามมา มัวมีด
เหตุที่ปัญญาแล้ง ย่อมร้างทางเจริญ๙

พระราชวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์
ทรงขยายความว่า

ใจความตามดำรัส ใคร่ออกอรรถอธิบาย
ขยายให้เห็น แจ่มแจ้ง ในที่เสรีแห่ง เทียบถ้อย
ทำนอง นี้นา ๙

เสรีเมื่อไร ปัญญา
ปทีปต้องส่งทางพา เฟ่งก้าว
อำนาจปราศวิชา ชูชัก
รังแต่จักหักร้าง เหนือรังพังทลาย ๙

บางคนกมลมุ่งฉ้อ โง่งเง
ประกาศอาตมเอง อาจเอื้อม
เสรีมีเพลง พลัดเพลิน
วางใหญ่ไว้แ่งเงื่อม เงื่อนโค้งโก่งกล๙

ไขหลักชักเชิดชี ชวนใจ
 พวกมากลากกันไป ปลุกปลอน
 น้อยผู้จะรู้หนึ่ ความคิด
 ช่วยชาติเพื่อกวาดต้อน ประโยชน์ไว้ในตน ฯ
 ไขแสบแสบอ้างชื่อ ชนหลาย
 ยื้อแย่งตำแหน่งนาย หนีบแน่น
 จำโนษโหมชนสาย สนมูก
 หมูหิงส์วิ่งเต้น ใต้เต่าตีนตาม ฯ
 เสรีมีไม่ช้า ชิมรส
 แปรธาตุผาดเผื่อนกรด กัดลิ้น
 โอษฐ์หุบอุบอิหุด หัวหู่
 อ่อนจิตอิศรสิ้น สุดแล้วเสรี ฯ
 เปลี่ยนเป็นหมูน้อยหนีบ อำนาจ ไวนอ
 เปิดป่าวข่าวช่วยชาติ เชิดหน้า
 ปวงชนย่นคิ้วขยาด ขยักขยอน
 ลีนอยากหากไม่กล้า กลับค่านการเมือง ฯ
 อัลปษนาธิปไตยแล้วกำเรียง
 แปลว่าสุดแต่เสียง ส่วนน้อย
 ทวยราษฎร์ปราศสำเนียง ในราชรัฐ
 ส่วนมากปากหุบน้อย หอกจ้องจ้องภัย ฯ
 ไปนานพาลอาจเอื้อม อาชญา
 หยิบรัฐธรรมนูญปา ปิดตู้
 ป้ายเบี่ยงเบี่ยงเอกราช ธิปไตย
 สิทธิขาดอำนาจผู้ เฟ่งปล้นคนเดียวย ฯ
 เอกาธิปไตยก็แย ทางฉิบ หายฮา
 คือดิกเตเตอร์ชิป เชิดชั้น
 เสรีที่ยกหยิบ มากล่าว
 เป็นแต่เพียงหมอกกัน ไม่ให้ใครเห็น ฯ

ความเปลี่ยนเวียนตั้งแต่ เสรี เริ่มแฮ
 เคลื่อนขยับหลับเสมอมิ มากเพื่อ
 คั่นโอลิกากียี้ ก้าหราบ
 ที่สุดดิกเตเตอร์ เต็มกล้าบารมี ฯ
 ศึกษาทั่วบ้านทั่ว เมืองไทย
 แม้ว่ามีเมื่อไร เมื่อนั้น
 ประชาธิปไตยใน ประเทศ
 จึงจะยิดรากหมั่น หมดม้างทางมาร ฯ
 วิชาประชาธิปไตยเพียง พอใจ
 ฟังสดับตรับนิตินัย นิตยซอม
 นำป้อนราษฎรไป แต่ขณะ นั้นา
 รุ่ร่นาน่าจักพร้อม พรั่งแผ้วแหทาง ฯ

กล่าวฉนี้ไซ้ไรใช้ดำรัส แห่งจอมกษัตริย์
 โดยคำ แต่โดยทำนองความ คำทูลถามทรง
 แดลง ไม่เคลือบแคลงมิดเมี้ยน พระราชดำรัส
 ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
 มีต่อไปอีกว่า คำราชอาจเทียบเทียบ ที่ถ้อยตู่
 แดลง นี้แล ฯ

บำรุงหลายอย่างแล้ว รัชกาล นั้นา
 ไทยสำสำราญนาน นอบน้อม
 ไปควรต่วนรังควาน ความสงบ
 คอยเมื่อศึกษาพร้อม เพริศหมั่นปัญญา ฯ
 สามสิบปีข้างนา นึกเห็น
 โอกาสปาลีเมนต์ เหมาะไกล
 ัญฐราชย์อาจจักเป็น ปฐมฤกษ์
 เริ่มรัฐธรรมนูญไว้ โรคภัยภายหลัง ฯ

ครั้นต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงออกพระราชบัญญัติ
 การศึกษาภาคบังคับ เพื่อให้ประชาชนมีการศึกษามีปัญญาและได้ทดลองฝึกหัดการปกครองแบบ
 ประชาธิปไตยที่ดุสิตธานี ดังที่พรรณนาไว้ใน สามกรุง ว่า

พระมหาวชิราวุธ	มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว	ไม่มุขมัวพระกมล
เชิงปฐกชนชาติไทย	เพื่อกาลไกลอนาคต	ทรงออกบทบริหาร
บังคับการศึกษา	เสริมปัญญาราษฎร	ปลูกสหกรณ์เผยแผ่
แก่ประชาธิปไตย	ให้ฝึกหัดไปพลาง	วางบัญญัตินามสกุล
เป็นทางหนุนสำนึก	รำลึกเผ่าพันธุ์ไทย	ผู้ภูวนัยนิตยนิม
นำหทัยให้พร้อม	พรักไว้ในอนา	คตนา ฯ

ศึกษาสาธิตแท้	ทรงวัด นานา	สหกรณ์การหักให้	เห็นทาง
มีพระราชบัญญัติ	แยกไว้	สภาย่อมค่อยทำพาลาง	เผื่อไว้
ภาคปฐมมัธยมจัด	แจกส่วน	เที่ยงเที่ยบระเบียบวาง	เป็นแบบ
ภาคอุดมบ่มใช้	เช็ดชั้นปริญญา ฯ	ประชาธิปไตยจัดได้	ดังนี้มีแนว ฯ

ครั้นต่อมาในสมัยรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริเรื่องประชาธิปไตยดังข้อความที่พรรณนาไว้ใน **สามกรุง** ว่า

สิ้นรัชกาลที่หก	พระปกเกล้าครองกรุง	ผดุงอาณาประชาราชน
พระกมลน้อมนำไป	ในทางประชาธิปไตย	แบบกษัตริรัฐธรรมนูญ
หวังเพิ่มภูผาสุก	ปลูกเสรีที่ควร	ทรงสอนสอนลักษณะ
ระบอบแบบปฏิบัติ	จัดกรรมการองคมนตรี	ใช้วิธีรัดกุม
การประชุมปรึกษา	ตามแบบปาลิเมนต์	ให้เห็นเป็นตัวอย่าง
เครื่องสวามิคราวั	เพื่อประโยชน์โปรดให้	แก้ตัวคราวควรฯ
ตรัสให้สืบหลายสาย	กฎหมายรัฐธรรมนูญ	อันเป็นมูลนิติธรรม
ประจำหลายพิหิเทศ	จำแนกเลศหลายแบบ	มีเยี่ยงเยียนานา
ที่ปรึกษาหลายนาย	ถวายเป็นความเห็นต่างกัน	ปฤษฎณาอันยกย่อน
พอเกิดการแซกซ้อน	เมื่อร้อยห้าสิบปีเอย ฯ	

แต่แล้วคณะราษฎรก็ทำการปฏิวัติ ขอพระราชทานรัฐธรรมนูญ เมื่อ พ.ศ. 2475 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานให้ นับว่าไทยได้ปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ แต่นั้นมา

ในช่วงเวลา 65 ปี ตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ พ.ศ. 2475 จนถึง พ.ศ. 2540 ประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญใช้ปกครองบ้านเมืองมาแล้ว 15 ฉบับ แต่ว่ารัฐธรรมนูญเหล่านั้นล้วนแต่สร้างกันด้วยกลุ่มบุคคลบางกลุ่มเท่านั้น

ประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วมในการสร้างรัฐธรรมนูญเหล่านั้นเลยจนมาถึงรัฐธรรมนูญฉบับที่ 16 ที่สภาร่างรัฐธรรมนูญ (ส.ส.ร.) ที่มีนายอุทัย พิมพ์ใจชน เป็นประธานร่างรัฐธรรมนูญ และมีนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นประธานยกร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ 16 นี้ฉบับที่ประชาชนทุกหมู่เหล่ามีโอกาสร่วมกันสร้างรัฐธรรมนูญ และมีชื่อเรียกอย่างเต็มปากว่า **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับประชาชน**

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับประชาชนนี้ รัฐสภาที่มีนายมีชัย ฤชุพันธุ์

ประธานวุฒิสภาทำหน้าที่เป็นประธาน ที่ประชุม
รัฐสภาได้ประชุมพิจารณาลงมติให้ความเห็นชอบ
เมื่อวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2540 เวลา 11
นาฬิกา 9 นาที 30 วินาที

นายมีชัย ฤชุพันธุ์ ประกาศว่ามีสมาชิก
รัฐสภา 578 คน เห็นชอบรัฐธรรมนูญ มีผู้ไม่รับ
16 คน มีผู้ไม่ออกเสียง 27 คน ที่เหลือ 40 คนไม่
เข้าร่วมประชุม รวมจำนวนสมาชิกรัฐสภาทั้งหมด
651 คน นับว่ามีผู้ออกเสียงรับรัฐธรรมนูญฉบับ
ประชาชนนี้อย่างมากมาย แจกแจงได้ดังนี้

**สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน
ทั้งหมด 393 คน เห็นชอบ 360 คน
ประกอบด้วย**

พรรคประชาธิปัตย์	123 คน
พรรคความหวังใหม่	116 คน
พรรคชาติพัฒนา	50 คน
พรรคชาติไทย	39 คน
พรรคกิจสังคม	19 คน
พรรคเอกภาพ	5 คน
พรรคเสรีธรรม	4 คน
พรรคมวลชน	2 คน
พรรคพลังธรรม	1 คน
และพรรคไทย	1 คน

ส่วนสมาชิกวุฒิสภาจำนวนทั้งหมด 258
คน เห็นชอบมีจำนวน 218 คน

ในวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2540 เวลา 17
นาฬิกา 30 นาที พระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงลงพระ
ปรมาภิไธยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร
ไทยฉบับประชาชน มีผลบังคับใช้มาถึง
พ.ศ. 2560

การปกครองแบบประชาธิปไตยจะสำเร็จ
ได้ก็อยู่ที่การศึกษาของประชาชนเป็นสำคัญที่
จะต้องเข้าใจว่า ประชาธิปไตยนั้นคือ การที่
ประชาชนจะต้องมีการวธธรรม สามัคคีธรรม และ
บัญญัติธรรม ตามที่ท่านศาสตราจารย์ ดร.สาโรช
บวรศรี อธิบายไว้ และประเทศชาติจะเจริญได้ก็
อยู่ที่ความสามัคคีของคนในชาติ ตามที่
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรง
สอนไว้ในบทละครเรื่อง พระร่วงว่า

“ขอแต่ให้เสนาพฤตมาจารย์
สมัครสมานสามัคคี
อย่าเห็นแก่ตัวมัวพะวง
ลุ่มหลงฤศยาไม่ควรที่
อย่าต่างคนต่างแข่งกันแย่งดี
อย่าให้ช่องไฟริที่มุงร้าย
แม้เราฤศยากันและกัน
ไม่ช้าพลันจะพากันฉิบหาย
ระวังการยุยงส่งร้าย
นั้นแหละเครื่องทำลายสามัคคี
คณะใดศัตรูผู้ฉลาด
หมายมาตรทำลายให้เร็วรี
ก็ยุแยกให้แตกสามัคคี
เช่นกษัตริย์ลิจฉวีวงศ์โบราณ
พราหมณ์ผู้เดียวรับใช้ไปยุแหย
สาระแนยุญาติให้แตกฉาน
จนเวลาศัตรูจู่ไปราญ
มัวเกียวกันเสียการ, เสียนคร
ฉะนั้นไซ้ขอไทยจงร่วมรัก
จงร่วมสมัครสโมสร
เอาไว้เผื่อเมื่อมีไฟรอรุญ
จะได้สู้ศัตรูด้วยเต็มแรง

ไทยร่วมกำลังตั้งมั่น
 จะสามารถป้องกันชนแข็ง
 ถึงแม้ว่าศัตรูผู้มีแรง
 มายุทธ์แย่งก็จะปลาทไป
 ขอแต่เพียงไทยเรอย่าผลาญญาติ
 ร่วมชาติร่วมจิตเป็นข้อใหญ่
 ไทยอย่ามุ่งร้ายทำลายไทย
 จงพร้อมใจพร้อมกำลังระวังเมือง
 ให้นานาภาษาเขานิยม
 ชมเกียรติยศฟูเฟื่อง
 ช่วยกันบำรุงความรุ่งเรือง
 ให้ชื่อไทยกระเดื่องทั่วโลก
 ช่วยกันเต็มใจไฝผดุง
 บำรุงทั้งชาติศาสนา
 ให้อยู่จนสิ้นดินฟ้า
 วัฒนาเถิดไทย ไชโย !”

ความสามัคคีเป็นเรื่องที่สำคัญที่คนใน
 ชาติจะต้อง “รู้จักสามัคคี” ดังที่
 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลย-
 เดช ทรงมีพระบรมราโชวาทไว้ จึงจะช่วยกัน
 สร้างชาติไทยให้เจริญ

ปัจจุบันมีตำราว่าด้วยปรัชญาการเมือง
 อยู่ในสังคมไทยมากมายสมควรที่จะหยิบยก
 มาอ่านกันได้ทุกเวลา เพื่อช่วยกันพัฒนา
 ประชาธิปไตยของชาติไทยให้เจริญมั่นคง
 ถาวรตลอดไป

การนำมาใช้

ในการเลือกผู้ปกครองประเทศ หรือ
 ผู้บริหารประเทศ ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องเลือก
 บุคคลที่ประกอบด้วย สติปัญญา และมี
 ทศพิธราชธรรม 10 ประการ ได้แก่ 1. การให้
 ทาน 2. ความประพฤติที่ดีงาม 3. ความเสียสละ
 4. ความซื่อสัตย์ 5. ความอ่อนโยน 6. ไม่หมกมุ่น
 ในความสุขสำราญ 7. ความไม่โกรธ 8. ไม่ข่มเหง
 เบียดเบียนผู้อื่น 9. มีความอดทน 10. ความไม่
 คลาดธรรม ตลอดจนมีการจัดให้ประชาชนได้มี
 การศึกษาอย่างดี จึงจะทำให้ประเทศชาติมี
 ประชาธิปไตยที่แท้จริง คือการมีคาวธรรมมี
 สามัคคีธรรม และมีปัญญาธรรม ประเทศชาติจะ
 ก้าวหน้าและอยู่รอดได้ด้วยการที่ประชาชน “รู้จัก
 สามัคคี” ซึ่งเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาต้อง
 พัฒนาผู้เรียนให้มีน้ำใจของประชาธิปไตย และมีความ
 รักสามัคคีต่อกัน

สำเร็จ บุญเรืองรัตน์

บรรณานุกรม

- กิตติ โล่ห์เพชรรัตน์. (2541). ศักขีอยู่ยากก่อนจะล่มสลาย. กรุงเทพฯ ฯ : บริษัทอัมรินทร์ บุกเซ็นเตอร์
 จำกัด.
 นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2551). ประวัติศาสตร์แห่งชาติ “ซ่อม”ฉบับเก่า “สร้าง”ฉบับใหม่.
 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.

สำเร็จ บุญเรืองรัตน์. (2549). ปรัชญาในวรรณคดีสมัยรัตนโกสินทร์. กรุงเทพมหานคร : SUNPRINTING.

สำเร็จ บุญเรืองรัตน์. (2549). ปรัชญาในวรรณคดีสมัยอยุธยา. กรุงเทพมหานคร : SUNPRINTING.

สำเร็จ บุญเรืองรัตน์. (2549). ปรัชญาในวรรณคดีสมัยธนบุรี. กรุงเทพมหานคร : SUNPRINTING.

สาขาหลักสูตรและการสอน

วิธีการสอนแบบโฟนิกส์

ความหมายของวิธีการสอนแบบโฟนิกส์

วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ (Phonics Method) คือ วิธีการสอนออกเสียงที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและตัวอักษรโดยใช้การออกเสียงเป็นตัวกำหนด และให้ความสำคัญกับเสียงของตัวอักษรและการสะกดคำ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในกระบวนการสอนอ่านเบื้องต้น

ที่มาของวิธีการสอนแบบโฟนิกส์

เว็บสเตอร์ (Webster, 1908) ได้นำวิธีโฟนิกส์มาใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกาใน ค.ศ. 1783 โดยการสอนสะกดคำเป็นครั้งแรกเพื่อนำมาใช้เป็นขั้นตอนในการสอนอ่านเริ่มต้น และในช่วง ค.ศ. 1890 รีเบกกา โพลลาร์ด (Rebecca Pollard) ได้นำวิธีการสอนแบบโฟนิกส์มาอธิบายเพิ่มเติมจนเป็นที่ยอมรับและทำให้วิธีนี้ได้รับความนิยมสูงสุด ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา การสอนเรื่องเสียง (Phonics) และสัทลักษณะทางเสียง (Phonetics) ถูกนำมาใช้ร่วมกัน การสอนอ่านออกเสียงแสดงให้เห็นถึงสัญลักษณ์ทางเสียง และทำให้นักวิชาการพิจารณาว่าเป็นวิธีการสอนอ่านเบื้องต้นวิธีหนึ่งที่จะช่วยปรับปรุงการสอนอ่านได้ วิธีการสอนอ่านแบบโฟนิกส์จึงเป็นการสอนที่เริ่มจากเสียงของตัวอักษร และเป็นการอธิบายการออกเสียงตามหลักภาษาศาสตร์

ประเภทของวิธีการสอนแบบโฟนิกส์

วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ สามารถแบ่งออกเป็น 11 ประเภท (Harris and Hodges, 1995: 186) ได้แก่

1. การออกเสียงตามอักษร (letters phonics) เป็นการสอนโดยเน้นออกเสียงของอักษรแต่ละตัวเป็นหลัก
2. การสอนออกเสียงเป็นคำ (whole-word phonics) เป็นการสอนอ่านเป็นคำโดยไม่แยกเสียงของตัวอักษรในคำ
3. การออกเสียงควบกล้ำ (cluster phonics) เป็นการสอนเสียงที่เน้นเสียงควบกล้ำของตัวอักษร
4. การวิเคราะห์การออกเสียง (analytic phonics) เป็นการสอนวิเคราะห์เสียงของตัวอักษรแต่ละตัว ซึ่งเป็นการอ่านออกเสียงส่วนประกอบของคำ
5. การสังเคราะห์การออกเสียง (synthetic phonics) เป็นการสอนอ่านที่ฝึกให้นักเรียนเรียนรู้เสียงของตัวอักษร การผสมตัวอักษรหรือเรียกว่าการสะกดคำ
6. การออกเสียงอุปนัย (inductive phonics) เป็นการสอนโดยเริ่มจากการยกตัวอย่างจากส่วนย่อย ๆ เป็นสิ่งแรก หลังจากนั้นจึงให้ผู้เรียนสรุปออกมาเป็นกฎ ซึ่งเป็นการเรียนจากส่วนย่อยไปหาส่วนรวม โดยเริ่มจากการสอน

อ่านสะกดคำก่อนแล้วจึงมาสอนอ่านคำในภายหลัง

7. การออกเสียงแบบนิรนัย (deductive phonics) เป็นการสอนกฎหรือข้อมูลเกี่ยวกับภาษาให้แก่ผู้เรียนเป็นสิ่งแรก หลังจากนั้นจึงยกตัวอย่างเสียงจากคำนั้น ๆ เป็นการเรียนจากส่วนรวมไปหาส่วนย่อย โดยเริ่มสอนจากคำก่อนแล้วจึงมาสอนสะกดคำในภายหลัง

8. การออกเสียงโดยนัย (implicit phonics) เป็นการสอนคำเพิ่มเติมจากคำที่กล่าวออกมาแล้ว โดยใช้การตีความหมายจากถ้อยคำ

9. การออกเสียงที่ชัดเจน (explicit phonics) เป็นการสอนกระบวนการออกเสียงที่ฝึกให้ผู้เรียนออกเสียงได้ชัดเจนและถูกต้อง

10. การออกเสียงที่แท้จริง (intrinsic phonics) เป็นวิธีการฝึกออกเสียงจากหน่วยเสียงอย่างเป็นระบบ

11. การออกเสียงเพิ่มเติม (extrinsic phonics) โดยใช้การสอนออกเสียงเป็นเครื่องมือช่วยในการเรียนรู้เพิ่มเติมมากกว่าการเป็นส่วนหนึ่งในการสอนอ่าน มีการแยกแบบฝึกหัดมาใช้ในการสอนซึ่งเป็นช่วงเวลาเพิ่มเติม

จากที่กล่าวมาข้างต้นเห็นได้ว่าวิธีการสอนแบบโฟนิกส์แบ่งออกเป็นหลายประเภท อย่างไรก็ตามในแต่ละประเภทยังต่างก็ให้ความสำคัญกับการสอนเสียงของอักษรและการออกเสียงด้วยกันทั้งสิ้น

ขั้นตอนของวิธีการสอนแบบโฟนิกส์

วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ (Vacca et al., 2003) มีขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์การออกเสียง (analytic phonics) เป็นการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้และวิเคราะห์เสียงของตัวอักษรแต่ละตัว นำไปสู่การวิเคราะห์เสียงของตัวอักษรในคำแต่ละคำอย่างมีระบบ เช่น ตัวอักษร b ในคำว่า bat อ่านออกเสียง /b/ เป็นการสอนที่เน้นการฝึกจากแบบฝึกหัดในหนังสือแบบเรียน

2. เทียบเคียงในการออกเสียง (analogic phonics instruction) เป็นการสอนที่ต่อยอดมาจากการสอนวิเคราะห์การออกเสียง โดยผู้เรียนจะวิเคราะห์ส่วนประกอบของคำและเทียบเคียงการออกเสียงกับคำที่รู้แล้ว เช่น cat , rat , hat มี /a/ และ /t/ เป็นหน่วยเสียงที่เหมือนกัน วิธีการนี้มักใช้ในการอ่านคำใหม่ที่ไม่รู้จักและเป็นวิธีช่วยในการสะกดคำ

3. สังเคราะห์การออกเสียง (synthetic phonics) เป็นการสอนโดยเริ่มจากการสอนเสียงของตัวอักษรแต่ละตัว หลังจากนั้นจึงสอนการผสมเสียงกับตัวอักษรเพื่อให้ผู้อ่านสามารถอ่านออกเสียงได้ จุดมุ่งหมายของการสอนแบบนี้คือทำให้ผู้เรียนเข้าใจเสียงของตัวอักษรแต่ละตัวและผสมเสียงจนสามารถที่จะออกเสียงคำนั้น ๆ ได้ด้วยตนเอง

4. อ่านแบบร่วมสมัย (Contemporary phonics) เป็นการสอนอ่านโดยการนำเอาวิธีการวิเคราะห์การออกเสียงและวิธีการสังเคราะห์การออกเสียงมารวมกันและฝึกให้นักเรียนประยุกต์ใช้ตามระดับความสามารถของตน เน้นให้นักเรียนได้อ่านเนื้อหาที่หลากหลาย เช่น บทกลอน เรื่องเล่า เป็นต้น ทั้งนี้การสอนอ่านออกเสียงจะใช้เวลาไม่เกินร้อยละ 25 ของเวลาในการสอนทั้งหมด

เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสในการฝึกฝน
ประสบการณ์อ่านจริงกับบทอ่านที่มีความ
หลากหลาย ทำให้นักเรียนมีความสุขในการอ่าน
มากยิ่งขึ้น

ข้อดีของวิธีการสอนแบบโฟนิกส์

การสอนด้วยวิธีโฟนิกส์มีข้อดีคือ การใช้
เสียงของตัวอักษรเป็นเครื่องช่วยให้รู้จักคำ
(Gray, 1965: 268) ซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่า
เป็นวิธีที่ช่วยให้ออกเสียงคำต่าง ๆ ได้ นอกจากนี้
ยังเป็นวิธีตามหลักตรรกวิทยา ในการสอนอ่านคำ
ที่ออกเสียงเหมือนกัน ถ้าเปลี่ยนเป็นพยัญชนะอื่น
มาประสมก็จะออกเสียงเดียวกัน เป็นวิธีสอนที่
จัดลำดับความยากง่ายและมีความสมบูรณ์ในตัว
โดยคำนึงถึงส่วนเบื้องต้นของเสียงและการ
นำไปใช้ (Huey, 1912: 241-266) ซึ่งวิธีนี้ได้
พัฒนาความสามารถในการอ่านตัวอักษรของคำ
ใหม่ ๆ และออกเสียงโดยผสมเสียงต่าง ๆ
เหล่านั้น ดังนั้นถ้าผู้เรียนออกเสียงของตัวอักษร
ได้ถูกต้องจะสามารถประสมคำได้ และสามารถ
อ่านคำได้ (Anderson and Dearborn, 1952:
205-208)

ข้อเสียของวิธีการสอนแบบโฟนิกส์

การสอนด้วยวิธีโฟนิกส์ (Schonell, 1946:
47) มีข้อเสียคือ การอ่านออกเสียงพยัญชนะจะ
ออกเสียงได้ถูกต้องแม่นยำเมื่อผสมกับสระ หาก
พยัญชนะในคำอ่านเป็นอีกแบบหนึ่งอาจทำให้
ผู้เรียนสับสนได้ และผู้เรียนจะไม่เข้าใจ
ความหมายของคำเพราะเน้นความสนใจไปที่
เสียงมากกว่า การที่ผู้เรียนจะต้องอ่านคำที่ไม่มี

ความหมายซ้ำ ๆ อาจทำให้เกิดความเบื่อหน่าย
ในการอ่านหนังสือได้

จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้เกิดการเสนอ
แนวทางการแก้ไข (Linnea C. and Simone
R, 2011) เพื่อให้วิธีโฟนิกส์น่าสนใจและสนุกยิ่งขึ้น
โดยการใช้เกมเข้ามาใช้ในระหว่างบทเรียน สีของ
ตัวอักษรและภาพประกอบช่วยในการจดจำเข้า
มาสอดคล้องในกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้
ตัวอักษรให้อยู่ในรูปภาพที่ต้องการแสดง วิธีนี้
ผู้เรียนจะคุ้นเคยกับเสียงของพยัญชนะซึ่งปรากฏ
อยู่ในคำหลาย ๆ คำ ตัวอักษรที่เรียนจะปรากฏ
ให้เห็นในส่วนต่าง ๆ ของคำที่แตกต่างกัน ความ
สนใจจะมุ่งไปที่คำที่แตกต่างกัน ทั้งโครงสร้าง
และเสียงจะเชื่อมโยงกัน โครงสร้างของพยัญชนะ
จะดึงดูดความสนใจมากขึ้นเนื่องจากมีสีเข้ามาใช้
ในการสอน จะช่วยให้การสอนอ่านด้วยวิธีสอน
แบบโฟนิกส์มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังช่วย
ขยายทักษะทางภาษาได้ดียิ่งขึ้นอีกด้วย วิธีการ
สอนแบบโฟนิกส์จึงเป็นเป็นวิธีที่เหมาะสมและมี
ประสิทธิภาพในการสอนอ่านสำหรับเด็กเริ่ม
เรียนรู้ภาษา

การเทียบเคียงวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ มาใช้ในการสอนภาษาไทย

รุ่งอรุณ ไรจน์รัตนาดำรง (2557) ได้ศึกษา
แบบเรียนภาษาไทยสำหรับเด็กเริ่มเรียนอ่าน
เขียน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2414 –2555. ผลการวิจัย
พบว่า การสอนอ่านในแบบเรียนภาษาไทยมี
ลักษณะคล้ายกับวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ โดย
ผู้เขียนขอยกตัวอย่างรูปแบบการสอนสระ
พยัญชนะและวรรณยุกต์ ดังต่อไปนี้

1. การสอนสระโดยวิธีการแจกลูก เป็น
วิธีการนำเสนอสระอย่างหนึ่ง โดยการแจกลูก
พยัญชนะกับสระทีละตัว และใช้การเล่าเสียงตาม

สระแม่ ก กา ซึ่งปรากฏในแบบเรียนเร็ว ดัง
ตัวอย่าง

ะ	กะ	จะ	สะ	จะ	ปะ	ชะ	ระ	กะ	
า	กา	ขา	คา	งา	ชา	ตา	นา	ผา	
ิ	กิ	สิ	ติ	ปิ	ชิ	ริ	ลิ	มิ	ผิ
ี	กี	ดี	ปี	ผี	มี	สี	ดี	รี	यी
ื	กื	หื	ฮื	อื					
ึ	กึ	คึ	มึ	ถึ	ลึ	รึ	อึ		
ุ	กู	ฟู	งู	ดู	ตุ	บุ	ปู	อุ	คู
ู	กู	งู	ชู	ดู	ตู	ภู	ปู	พู	ยู
เ ะ	เกะ	เตะ	เปะ	เอะ	ระ	ละ	กะ		
เ	เก	เซ	เส	เห	เฮ	เก	เท		
แ ะ	แกะ	แะ	แหะ	แะ	แยะ	แบะ			
แ	แก	แบ	แป	แพ	แล	แห	แข	แค	
โ ะ	โกะ	โสะ	โปะ						
โ	โก	โท	โป	โค	โอ	โน	โซ	โต	
เ าะ	เกาะ	เาะ	เงาะ	เคาะ	เพาะ	เกาะ			
อ	กอ	หอ	ทอ	คอ	รอ	ตอ	ปอ	พอ	
ัวะ	กัวะ	จัวะ	ผัวะ						
ัว	กัว	ตัว	บัว	ผัว	มัว	รัว	หัว	วัว	

ตะ	ดา	ติ	ดี	ตี	ดี	ดู	ดู
ปะ	ปา	ปิ	ปี	ปี	ปี	บุ	บุ
ปะ	ปา	ปิ	ปี	ปี	ปี	บุ	บุ
อะ	อา	อิ	อี	อี	อี	อุ	อุ

(ผดุงวิทยาเสริม, พระยา. 2455.: 1)

วิธีการสอนอ่านของแบบหัดอ่าน ก ข ก กา ประกอบด้วยขั้นตอนการสอน (พระยาผดุงวิทยาเสริม, 2467: 1) ดังนี้

1) การฝึกอ่านจากซ้ายไปขวา โดยไล่อ่านไปที่ละบรรทัด เพื่อให้จดจำพยัญชนะในหมู่นั้น ๆ ได้ โดยใช้สระอะเป็นตัวตั้งและฝึกอ่านแจกลูกไปทีละสระเริ่มจากสระ ะ, า, ิ, ี, ึ, ุ, ู จากนั้นนำพยัญชนะมาประสมกับสระและแจกลูกหลายรูปไปตามแนวนอนจนครบ

2) การฝึกอ่านจากข้างบนลงล่างเป็นแถว ๆ เริ่มจากด้านซ้าย เพื่อเป็นฝึกแจกลูกสระทีละสระไปตามแนวตั้ง โดยให้ฝึกอ่านจนคล่องปาก

3) ฝึกเขียน โดยครูจะเป็นเขียนด้วยปลายมีดบนกระดานชนวนให้เด็กลากตามรอย

4) การฝึกคัดลายมือจากคำที่กำหนด ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายและเป็นส่วนหนึ่งจากพยางค์ที่ได้ฝึกอ่านไป เช่น อีกา กะปิ กะปะ ตาปู เป็นต้น

5) ฝึกเขียนตามคำบอก การเรียนอักขระทีละน้อย ๆ ตัว แล้วก็หัดผสมอ่านเป็นคำได้

แบบหัดอ่าน ก ข ก กา ให้ความสำคัญกับการสอนอ่านเพื่อฝึกให้เข้าใจความหมายและสามารถใช้สื่อมาประกอบได้ยิ่งทำให้ผู้เรียนเกิดความสุขในการเรียน

3. การสอนวรรณยุกต์โดยการผันอักษรสามหมู่ โดยการจำแนกตามอักษรสูง อักษรกลาง และอักษรต่ำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ก	จ	ด	ต	บ	ป	อ
	◌◌	◌◌	◌◌	◌◌		
อา	อ่า	อ้า	อ๊า	อ๋า		
อี	เอี	เอื	เอ๊	เอ๋		

(ตรุณกิจวิฑูร, หลวง และ ฉันทน์ ขำวิไล. 2480: 4)

ข	ฅ	ถ	ผ	ฝ	ส	ห			
		อ	ั						
ขา	ข่า	ข้า							
ชี	ชี	ชี							

(ตรุณกิจวิฑูร, หลวง และ ฉันทน์ ขำวิไล. 2480: 8)

ค	ง	ช	ช	ท	น	พ	ฟ	ม	ย	ร	ล	ว	ฮ
						อ	ั						
						คา	ค่า	ค้ำ					
						คี	คี่	คี้					

(ตรุณกิจวิฑูร, หลวง และ ฉันทน์ ขำวิไล. 2480: 13)

จากตัวอย่างแบบเรียนเร็ว เล่ม 1 เป็นวิธีการสอนวรรณยุกต์โดยการผันอักษรกลาง สูง และต่ำ ผูกให้เข้าใจวิธีผัน และให้จำพยัญชนะในแต่ละหมู่ให้ได้ รู้หลักการผันวรรณยุกต์และเครื่องหมายประจำเสียงให้แม่นยำ วิธีการผันอักษรดังกล่าวยังเป็นที่ใช้ในการสอนวรรณยุกต์มาจนถึงปัจจุบัน

วิธีการสอนแบบโฟนิคส์จึงเป็นวิธีการสอนอ่านวิธีหนึ่งที่สำคัญกับกระบวนการออกเสียงเพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและตัวอักษรอย่างเป็นระบบ ผูกให้ผู้เรียนเรียนอ่านเขียนอย่างเป็นขั้นตอน ลำดับการสอนตามความยากง่าย และโดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนอ่านออกเขียนได้

รุ่งอรุณ โรจน์รัตนาดำรง ไชยศรี

บรรณานุกรม

ตรุณกิจวิฑูร, หลวง และ ฉันทน์ ขำวิไล. (2480). แบบเรียนเร็วใหม่เล่ม 1 ตอนต้น. พระนคร: โรงเรี
ช่างพิมพ์ วัดสังเวช.

ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. (2442). แบบเรียนเร็ว. พระนคร. มปท.

- ผดุงวิทยาเสริม, พระยา. (2455). **แบบหัดอ่าน ก ข ก กา**. มปท.
- รุ่งอรุณ โรจนรัตน์ดำรง. (2557). **การศึกษาแบบเรียนภาษาไทยสำหรับเด็กเริ่มเรียนอ่านเขียน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2414 –2555**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Anderson, H. I. and Dearborn. Water. (1952). **The Psychology of Teaching Reading**. New York, The Ronald Press.
- Brahmanand. (2008). **Phonics Methods**. Department of Education.
- Dunville, B. (1912). "The Methods of Teaching Reading in the Early Stages." **School World**, Vol XIV, (November).
- Harris and Hodges. (1995). **The literacy Dictionary, The Vocabulary of Reading and Writing**. New York: International Reading Association, Inc.
- Huey, E. B. (1912). **The Psychology and Pedagogy of Reading**. New York: The Macmillan Co.
- Gray, W. (1965). **The Teaching of Reading and Writing**. Paris: Unesco.
- Linnea C. Ehri and Simone R. Nunes. (2011). **Review of Educational Research**. "Systematic Phonics Instruction Helps Students Learn to Read: Evidence from the National Reading Panel's Meta Analysis". Fall 2001, Vol 71. No.3 pp. 393-447.
- Schonell, J. F. (1946). **The Psychology and Teaching of Reading**. London: Olive and Boyd.
- Talbot, J. (1997). **Building sight vocabulary. Reading and Learning Difficulties: Approach to Teaching and assessment**. New York.
- Vacca, et al . (2003). **Creating Strategic Readers**. United States.
- Webster, Noah. 1908. **Elementary Spelling Book** (Online). <http://www.donpotter.net/pdf/websterspellingbookmethod.>, February 13, 2011.

สาขามุคคูล องค์กร และสถาบันที่
เกี่ยวข้องกับการศึกษา

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.พนัส หันนาคินท์

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. พนัส หันนาคินท์ เป็นนักวิชาการที่มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ทั่วประเทศ เป็นผู้แต่งตำราทางการศึกษา โดยเฉพาะตำราทางการบริหารการศึกษา ที่สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งนำไปใช้เป็นตำราเรียน ผลงานทางวิชาการที่พิมพ์จำหน่ายแพร่หลายทั่วไป ได้แก่ หลักการบริหารโรงเรียน การบริหารบุคลากรทางการศึกษา การศึกษาไทย การมัธยมศึกษา การสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา การบริหารและพัฒนาหลักสูตร การสอนจริยธรรมและค่านิยม หลักการพูดในที่สาธารณะ เป็นต้น นอกจากนี้ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.พนัส หันนาคินท์ ยังเขียนหนังสืออ่านประกอบในระดับประถมศึกษา เช่น แบบเรียนวิชาสังคมศึกษาชั้น ป.1-ป. 6 หนังสือชุดสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เป็นต้น ผลงานวิจัยทางการศึกษาของศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.พนัส หันนาคินท์ หลายเรื่องที่เป็นพื้นฐานของการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาของไทย เช่น ข้อเสนอแนะการจัดหลักสูตรคณิตศาสตร์ในโรงเรียนมัธยม การบริหารสถาบันผลิตครูไทย การจัดการมัธยมศึกษาเพื่อความมั่นคงของชาติ เป็นต้น

สรุปถ้อย

ส่วนผลงานทางด้านการบริหาร การศึกษานับได้ว่า ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.พนัส หันนาคินท์ เป็นผู้บุกเบิกทางการจัดตั้งสถาบันการศึกษาแห่งใหม่ตั้งแต่การดำรงตำแหน่งครูใหญ่คนแรกของโรงเรียนมัธยมสาธิต ประสานมิตร และโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” และรองอธิการบดีวิทยาลัยวิชาการศึกษา พิษณุโลก ซึ่งเป็นนโยบายการขยายการผลิตครูปริญญาไปยังส่วนภูมิภาค ตั้งแต่ พ.ศ. 2510 ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.พนัส หันนาคินท์ เป็นผู้มีส่วนผลักดันนโยบายการส่งเสริมวิทยฐานะครู (ด้วยพื้นฐานการเป็นครูประจำบาลที่ด้อยโอกาสในการศึกษาเล่าเรียนมาก่อน) ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.พนัส หันนาคินท์ เป็นผู้ริเริ่มจัดการศึกษาภาคสมทบสำหรับครูที่ยังไม่ได้ปริญญาตรีที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน และวิทยาลัยวิชาการศึกษา พิษณุโลก (นักศึกษาโดยทั่วไป เรียกว่า Twilight เพราะใช้เวลาเรียนตอนเย็นหลังจากการปฏิบัติราชการ) ในปี พ.ศ. 2517 เมื่อวิทยาลัยวิชาการศึกษา พิษณุโลก ได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขต พิษณุโลก ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.พนัส หันนาคินท์ ในฐานะผู้บริหารสูงสุดเป็นผู้ริเริ่มเปิดหลักสูตรระดับปริญญาโททางการบริหารการศึกษา ในสมัยที่ดำรงตำแหน่งรองอธิการบดี มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก ศาสตราจารย์

ศาสตราจารย์ ดร.พนัส หันนาคินทร์ เกิดเมื่อวันที่ 19 มกราคม พ.ศ. 2470 ที่ตำบลเข้าย้อย อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี บิดาเป็นสมุห์บัญชีชื้อขุนสุนทรธนาการ (เพื่อนหันนาคินทร์) มารดาเป็นครูประจำบาล ชื่อประสิทธิ์ ต่อมามารดาแต่งงานใหม่ และมีบุตรชาย 1 คน และธิดาอีก 2 คน จึงมีพี่น้องร่วมท้องมารดาเดียวกัน 4 คน คือศาสตราจารย์ ดร.

พนัส หันนาคินทร์ นิคม หิรัญบุศย์ ทศนารถ
หิรัญบุศย์ และทัศนีย์ หิรัญบุศย์

ชีวิตครอบครัว ศาสตราจารย์ ดร.พนัส หันนาคินทร์ ได้สมรสกับผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิชาศ หันนาคินทร์ (นามสกุลเดิม พรหมศรี) เมื่อ พ.ศ. 2502 มีบุตรสาว 4 คน คือ ปฐมพร หันนาคินทร์ (ปัจจุบันทำงานตำแหน่ง ผู้อำนวยการฝ่ายสรรหาบุคคล ธนาคารซีทีแบงก์ สาขา ประเทศไทย) ปิยพรรณ หันนาคินทร์ (ปัจจุบันทำงานดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการบริหารบริษัท Operational Energy group) ปานนภา หันนาคินทร์ ทิพย์วงศ์ (ปัจจุบันทำงานตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้จัดการบริษัทจัสมิน อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล จำกัด) และปริยานาฏ หันนาคินทร์ (ถึงแก่กรรม)

ศาสตราจารย์ ดร.พนัส หันนาคินทร์ ได้มีความสุขอยู่กับงานที่รักคือการสอนการให้ความรักและความเมตตาศิษย์โดยตลอดชีวิตตราบจนล้มเจ็บและจากไปอย่างกระทันหัน เมื่อวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2549 ขณะอายุได้ 79 ปี 11 วัน โดยทำหน้าที่ครูจบจนวาระสุดท้ายด้วยการอุทิศร่างเป็น “อาจารย์ใหญ่” แก่ลูกศิษย์ชาวมหาวิทยาลัยนเรศวร

ด้านการศึกษา

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.พนัส หันนาคินทร์ ได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษาที่ ตำบลเขาย้อยบ้านเกิด เมื่อจบชั้นประถมศึกษาแล้ว คุณแม่ประสิทธิ์ได้ส่งให้มาอยู่กับคุณป้าที่ กรุงเทพฯ ๙ ได้เข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาที่ โรงเรียนมัธยมวัดราชบพิธ จนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เมื่อ พ.ศ. 2486 เนื่องด้วยในขณะนั้น

กรุงเทพฯ ๙ อยู่ในช่วงสงครามเอเชียบูรพา และเป็นยุคสมัยที่ข้าวยากหามาได้ยากและขาดแคลน ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.พนัส หันนาคินทร์ จึงกลับบ้านที่เขาย้อย ด้วยสภาพมารดาซึ่งยากจนและต้องเลี้ยงดูลูกหลายคน แต่ยังต้องหางานทำเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัวโดยเริ่มทำงานเป็นเสมียนฝึกหัดที่อำเภอเขาย้อย เงินเดือน 20 บาท หลังจากนั้นก็สมัครเป็นครูประจำบาลที่โรงเรียนวัดกุฎี ตำบลบางเค็ม อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี เมื่อปี พ.ศ. 2487

ชีวิตทางการศึกษาเล่าเรียนของ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.พนัส หันนาคินทร์ เป็นเรื่องที่น่าสนใจมาก ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.พนัส หันนาคินทร์ ได้ศึกษาหาความก้าวหน้าทางวิชาชีพด้วยตนเอง โดยการสอบวิชาชุดครู ป.ป. และวิชาชุดครู ป.ม. ตามลำดับ ภายหลังจากที่ลาบวช 1 พรรษา เมื่ออายุครบ 20 ปี ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.พนัส หันนาคินทร์ ได้โอนไปรับราชการครูที่โรงเรียนฝึกหัดครู จังหวัดเพชรบุรี

ชีวิตทางการศึกษาและวิชาชีพของ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.พนัส หันนาคินทร์ หักเหือกครั้งในปี พ.ศ. 2494 เมื่อผู้ช่วยอธิบดีกรมสามัญศึกษา (ตำแหน่งในขณะนั้น) นายอภัย จันทวิมล ได้นำผู้เชี่ยวชาญชาวอเมริกันไปตรวจเยี่ยมโรงเรียนฝึกหัดครูมูล จังหวัดเพชรบุรี ได้เห็นหน่วยงานทางวิชาการและความกระตือรือร้นในการศึกษาเล่าเรียนของ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.พนัส หันนาคินทร์ จึงขอโอนย้ายให้มาสอนที่โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงประสานมิตร และต่อมาได้ทำหน้าที่ครูใหญ่ของโรงเรียนตั้งใหม่ ซึ่ง

ต่อมาเป็นโรงเรียนมัธยมสาธิต ประสานมิตร ในขณะเดียวกัน ศาสตราจารย์เกียรติคุณดร.พนัส หันนาคินท์ สามารถสอบเรียนต่อระดับปริญญาตรีที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แต่ยังไม่จบก็สอบคัดเลือกไปศึกษาต่อต่างประเทศที่มหาวิทยาลัยอินเดียนา ประเทศสหรัฐอเมริกา ศาสตราจารย์เกียรติคุณดร.พนัส หันนาคินท์ สำเร็จการศึกษาได้รับปริญญา B.S. in Ed. เมื่อ พ.ศ. 2499 ผลการเรียนอยู่ในระดับดีมากจึงได้ทุนเรียนต่อระดับปริญญาโท และได้รับปริญญา M.S. in Ed. ในปีถัดมา

หลังจากจบการศึกษาระดับปริญญาโท ศาสตราจารย์เกียรติคุณดร.พนัส หันนาคินท์ กลับมาได้ถูกส่งให้ไปรับราชการที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน (มหาวิทยาลัยบูรพาในปัจจุบัน) ได้เป็นครูใหญ่โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” ทำงานอยู่เพียง 2 ปี ก็ได้รับทุนศึกษาต่อระดับปริญญาเอกที่มหาวิทยาลัยอินเดียนา สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก ได้ฝึกอบรมด้านการบริหารสถาบันศึกษาที่วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรรุ่นที่ 18 (พ.ศ. 2518) อีกด้วย

ลำดับเวลาการศึกษาของ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.พนัส หันนาคินท์ มีดังนี้
 พ.ศ. 2480 จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนประชาบาล
 พ.ศ. 2486 จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนมัธยมวัดราชบพิธ กรุงเทพมหานคร
 พ.ศ. 2488 สมัศรสอบชุดครู พ.ป.ป และ ป.ม. จากกระทรวงศึกษาธิการ

พ.ศ. 2499 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี B.S. in Ed., Indiana University , USA

พ.ศ. 2500 ได้รับปริญญา M.S. in Ed., Indiana , USA

พ.ศ. 2504 ได้รับปริญญา Ed.D. (Higher Education and Mathematics) Indiana University, USA

พ.ศ. 2515 สัมมนาเชิงปฏิบัติการสาขา Research & Development จัดโดยองค์การ UNESCO , (the Philippines)

พ.ศ. 2519 ได้รับปริญญา วปอ. จากวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 18

การรับราชการและการประกอบอาชีพ

วิถีชีวิตในการรับราชการของ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.พนัส หันนาคินท์ ก็ประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง เช่นเดียวกับชีวิตทางการศึกษาเล่าเรียน กล่าวได้ว่า ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.พนัส หันนาคินท์ เริ่มมีชีวิตราชการโดยการเป็นครูประจำบ้านนอก แต่สามารถสร้างความก้าวหน้าทางราชการจนเกษียณอายุในตำแหน่ง ศาสตราจารย์ระดับ 10 ได้ ทั้งยังผ่านงานบริหารการศึกษาจนเป็นผู้บริหารสูงสุดในสถาบันอุดมศึกษา ดังนี้

พ.ศ. 2478 ครูโรงเรียนประชาบาล ตำบลบางเค็ม (วัดกุฎี) อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

พ.ศ. 2488 ครูโรงเรียนประชาบาล ตำบลสระพัง ๑ (วัดหนองส้ม) อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

พ.ศ. 2491 ผู้ตรวจการประถมศึกษา อำเภอเขาย้อย

พ.ศ. 2492 ครูโรงเรียนฝึกหัดครูมูล จังหวัดเพชรบุรี

พ.ศ. 2494 อาจารย์โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงที่
ถนนประสานมิตร กรุงเทพฯ ฯ

พ.ศ. 2496 ครูใหญ่คนแรก โรงเรียนมัธยมสาธิต
ประสานมิตร กรุงเทพฯ ฯ

พ.ศ. 2500 อาจารย์วิทยาลัยวิชาการศึกษา บาง
แสน และครูใหญ่คนแรกของโรงเรียนสาธิตพิบูล
บำเพ็ญ

พ.ศ. 2505 หัวหน้าคณะวิทยาศาสตร์และ
คณิตศาสตร์ และผู้ประสานงานฝ่ายวิชาการ
วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน

พ.ศ. 2510 รองอธิการวิทยาลัยวิชาการศึกษา
พิษณุโลก

พ.ศ. 2517 รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครี-
นทรวิโรฒ พิษณุโลก

พ.ศ. 2526 รักษาการอธิบดีมหาวิทยาลัยศรีนครี-
นทรวิโรฒ

พ.ศ. 2526 ศาสตราจารย์ ระดับ 10 มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก

ภายหลังที่เกษียณอายุราชการตั้งแต่ พ.ศ.
2532 ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.พนัส
หันนาคินทร์ ยังได้รับการแต่งตั้งเป็น
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ มหาวิทยาลัยนเรศวร
และได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขา
การบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพา
(พ.ศ. 2538) และของมหาวิทยาลัยนเรศวร (พ.ศ.
2546)

หนังสือ “เรือจ้างเทียบฝั่ง” ซึ่งเป็น
ข้อเขียนอัตชีวประวัติของศาสตราจารย์เกียรติ
คุณ ดร.พนัส หันนาคินทร์ เมื่อคราวเกษียณอายุ
ราชการปี พ.ศ. 2532 ได้สรุปชีวิตตนเองไว้เป็น
คำคล้องจองว่า “จากทิวตาล ผ่านแสนแสน

แนบดงมะพร้าว เนาสองแคว” อันหมายถึง
ชีวิตกำเนิดจากจังหวัดเพชรบุรีที่มีการปลูกต้น
ตาลมากที่สุดในประเทศ เข้ามารับราชการที่
โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ประสานมิตรที่ตั้งมีคลอง
แสนแสบไหลผ่าน และย้ายไปรับราชการที่
วิทยาลัยวิชาการศึกษาบางแสนที่มีต้นมะพร้าว
มาก และในที่สุดได้มาตั้งรกรากอยู่ที่พิษณุโลก
(สองแคว) จนบั้นปลายของชีวิต

เกียรติคุณ บุคลิกภาพและตำแหน่ง

ศาสตราจารย์ศาสตราจารย์เกียรติคุณ
ดร.พนัส หันนาคินทร์ เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดี
เลิศ ยอมรับนับถือศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์
ของทุกชั้นวรรณะ จุดเด่นที่สุดคือการเป็นคนอ่อน
น้อมถ่อมตน ไม่หลงมัวเมาในลาภยศสรรเสริญ
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.พนัส หันนาคินทร์
ถือว่าการอ่อนน้อมถ่อมตนเป็นกำไรโดยไม่ต้อง
ลงทุน เป็นวิธีการที่ทำให้เราไม่ลืมหิว ความอ่อน
น้อมถ่อมตนเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งตนเองไม่ให้รู้สึก
ว่าขึ้นสูงเกินไป มีคำกล่าวทำนองยกย่องชมเชย
ว่า ลูกศิษย์ลูกหา ผู้ใต้บังคับบัญชาถ้าพบเห็น
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.พนัส หันนาคินทร์ ที่
ไหน เวลาใด ควรรีบยกมือไหว้ทักทาย
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.พนัส หันนาคินทร์
ก่อนที่จะยกมือไหว้เรา คุณสมบัติที่ควรยก
ย่องอีกประการหนึ่งของศาสตราจารย์เกียรติคุณ
ดร.พนัส หันนาคินทร์ คือ เป็นคนที่มีความ
ซื่อสัตย์ สุจริต เป็นที่ตั้ง โดยถือคติว่า ซื่อกินไม่
หมด คดกินไม่นาน ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.
พนัส หันนาคินทร์ เป็นคนซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อ
ครอบครัว ต่อการปฏิบัติหน้าที่ราชการตลอดชีวิต

รับราชการ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.พนัส หันนาคินท์ เป็นผู้รักษาผลประโยชน์ทางราชการอย่างเต็มที่ นอกจากนั้น ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.พนัส หันนาคินท์ ยังเป็นบุคคลที่ซื่อสัตย์ จงรักภักดี ต่อสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างสูงยิ่ง เป็นผู้ร่วมงานในฐานะวิทยากรของกลุ่มลูกเสือชาวบ้าน ชมรมอาสาสมัครป้องกันชาติอย่าง ต่อเนื่อง

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.พนัส หันนาคินท์ มีตำแหน่งทางวิชาการดังนี้

พ.ศ. 2498–2508 อาจารย์วิทยาลัย การศึกษา ประสานมิตร และอาจารย์วิทยาลัย วิชาการศึกษา บางแสน

พ.ศ. 2508 ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิทยาลัย วิชาการศึกษา บางแสน

พ.ศ. 2512 รองศาสตราจารย์ วิทยาลัย วิชาการศึกษา พิษณุโลก

พ.ศ. 2526 ศาสตราจารย์ ระดับ 10 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรพิชญ์โลก

พ.ศ. 2533 ศาสตราจารย์เกียรติคุณ มหาวิทยาลัยนเรศวร สาขาบริหารการศึกษา

พ.ศ. 2538 ปริญญาดุษฎีบัณฑิต กิตติมศักดิ์ สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย บูรพา

พ.ศ. 2546 ปริญญาดุษฎีบัณฑิต กิตติมศักดิ์ สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย นเรศวร

- ดำรงตำแหน่ง กรรมการสภามหาวิทยาลัยนเรศวร

- ดำรงตำแหน่ง นายกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

- ดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการประเมินผลงานวิชาการ ระดับศาสตราจารย์ทบวงมหาวิทยาลัย

ผลงานทางวิชาการ

ศาสตราจารย์ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.พนัส หันนาคินท์ มีผลงานวิชาการ ดังนี้

ด้านหนังสือ ตำราเรียน ได้แก่

1. การสอนคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา

2. สถิติเบื้องต้น

3. การศึกษาของไทย

4. การศึกษามัธยมศึกษา

5. การบริหารโรงเรียน

6. การสอนจริยธรรมและค่านิยม

7. การบริหารบุคลากรทางการศึกษา

ด้านเอกสารประกอบการสอน ได้แก่

1. เรขาคณิตวิเคราะห์และแคลคูลัส

2. หลักการศึกษา

3. การสอนสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

4. หลักการพูดในที่สาธารณะ

5. การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

6. การบริหารและพัฒนาหลักสูตร

ด้านหนังสือในระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษา

1. แบบเรียนวิชาสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4

2. หนังสืออ่านชุดสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6

ด้านงานวิจัย

1. การกำหนดตัวแปรส่งผลต่อการเรียนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา
2. ข้อเสนอแนะการจัดทำหลักสูตรคณิตศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมแบบประสม
3. การบริหารสถาบันผลิตครูของไทย
4. การจัดการมัธยมศึกษาเพื่อความมั่นคงของชาติ
5. การจัดโปรแกรมมัธยมศึกษาโดยเน้นวิชาชีพ

ศาสตราจารย์ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.พนัส หันนาคินท์ ได้ประกอบคุณงามความดีทั้งในฐานะบิดาผู้ดูแลครอบครัว และประชาชนผู้บำเพ็ญประโยชน์แก่สังคมในปี พ.ศ. 2535 ท่านได้รับรางวัล พ่อดีเด่นแห่งชาติ และต่อมาในปี พ.ศ. 2537 ท่านได้รับรางวัลคนดีศรีสองแคว

พ.ศ. 2526 ท่านได้รับพระราชทานเครื่องอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งมหาปรมาภรณ์ช้างเผือก (ม.ป.ช.) เนื่องด้วยท่านเป็นผู้กระทำความดีความชอบเป็นประโยชน์แก่ราชการและสาธารณชน

ประจักษ์ สายแสง

บรรณานุกรม54

- ที่ระลึกศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.พนัส หันนาคินท์. (2549). พิมพ์เนื่องในโอกาสพระราชทานน้ำอาบศพ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.พนัส หันนาคินท์
- เรือจ้างเทียบฝั่ง. (2532). พิมพ์ในโอกาสเกษียณอายุราชการ ศาสตราจารย์ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.พนัส หันนาคินท์
- เรือจ้างวางพาย. (2551). หนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.พนัส หันนาคินท์ 23 มีนาคม พ.ศ. 2551
- วนิดา บำรุงไทย. แต่...ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.พนัส หันนาคินท์ ด้วยความเคารพ รักและอาลัย
- วัชรวุฒิ ชื้อสตัย. (2556). จิตวิญญาณครูอมตะผ่านอาจารย์ร่างใหญ่ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.พนัส หันนาคินท์ งานกิจการนิสิตและศิษย์เก่าสัมพันธ์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. (2549). ประวัติผลงานของศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.พนัส หันนาคินท์. สำนักงานเลขานุการคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ศาสตราจารย์ ดร.สมพร บัวทอง

ศาสตราจารย์ ดร.สมพร บัวทอง เป็นตัวอย่างของบุคคลที่มีบิดาเป็นครูประจำบาลและมารดาเป็นชาวสวน แต่ก็สามารถพัฒนาตนเองได้จนประสบผลสำเร็จทั้งในด้านการศึกษาและการทำงาน ในด้านการศึกษารับทุนเล่าเรียนมาโดยตลอดตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จนถึงระดับปริญญาเอก สำหรับในด้านการงานก็ได้ตำแหน่งทางวิชาการสูงสุดถึงตำแหน่งศาสตราจารย์

ศาสตราจารย์ ดร.สมพร บัวทอง เกิดเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2476 ที่บ้านริมคลองวัดประตู่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นบุตรคนโตของนายบุญรอด และนางถนอม บัวทอง และมีน้องสาวอีกสองคน

ศาสตราจารย์ ดร.สมพร บัวทอง ถึงแก่อนิจกรรมเมื่อวันที่ 6 ธันวาคม พ.ศ. 2558 รวมมีอายุ 83 ปี

ศาสตราจารย์ ดร.สมพร บัวทอง

การศึกษา

พ.ศ. 2487 จบประถมศึกษา (ป.4) จากโรงเรียนเพื่อบำรุง วัดแก้วเจริญ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

พ.ศ. 2490 จบมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม.3) จากโรงเรียนอานวยวิทย อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

พ.ศ. 2492 จบมัธยมศึกษาปีที่ 6 (ม.6) จากโรงเรียนเบญจมราชูทิศ จังหวัดราชบุรี

พ.ศ. 2493 จบประกาศนียบัตรประโยคครูมูล (ป.) จากโรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรี

พ.ศ. 2496 จบประกาศนียบัตรประโยคครูประถม (ป.ป.) จากโรงเรียนฝึกหัดครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

พ.ศ. 2498 จบประกาศนียบัตรประโยคครูมัธยม (ป.ม.) จากโรงเรียนฝึกหัดครูมัธยม

พ.ศ. 2498 เข้าศึกษาต่อที่วิทยาลัยวิชาการศึกษ ประสานมิตร เป็นเวลาครึ่งปี และสอบชิงทุนไปศึกษาต่อต่างประเทศได้

พ.ศ. 2501 จบปริญญาตรีสาขาการมัธยมศึกษา (A.B) จาก Colorado State College ประเทศสหรัฐอเมริกา

พ.ศ. 2502 จบปริญญาโทสาขาจิตวิทยาและการแนะแนว (M.S.) จาก Kansas State Teacher's College ประเทศสหรัฐอเมริกา

พ.ศ. 2504 จบปริญญาเอกสาขาจิตวิทยาและการแนะแนว (Ed.D.) จาก Colorado State College ประเทศสหรัฐอเมริกา

พ.ศ. 2521 ประกาศนียบัตรจากวิทยาลัย
ป้องกันราชอาณาจักร (วปอ.) รุ่น 21

การรับราชการ

เริ่มรับราชการเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2504
จนเกษียณอายุเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2536 โดยมี
ตำแหน่งทางวิชาการ และทางบริหารดังนี้

ตำแหน่งทางวิชาการ

พ.ศ. 2504–2507 อาจารย์วิทยาลัยวิชา
การศึกษา (ปัจจุบันคือมหาวิทยาลัยศรีนครินทร-
วิโรฒ)

พ.ศ. 2508–2511 อาจารย์เอก วิทยาลัย
วิชาการศึกษา

พ.ศ. 2512–2514 ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิชา
จิตวิทยา

พ.ศ. 2515–2518 ศาสตราจารย์ วิชาการ
วิจัยการศึกษา

ตำแหน่งทางบริหาร

พ.ศ. 2512–2517 รองอธิการบดีวิชา
การศึกษาสงขลา (ปัจจุบันคือมหาวิทยาลัย
ทักษิณ)

พ.ศ. 2517–2518 รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา (ปัจจุบัน
คือมหาวิทยาลัยทักษิณ)

พ.ศ. 2518–2519 รักษาการใน
ตำแหน่งรองอธิการบดีฝ่ายบริหาร มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ

พ.ศ. 2519–2522 รองอธิการบดีฝ่าย
วิชาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พ.ศ. 2530–2536 คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ในช่วงที่เป็นคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยได้ไป
ปฏิบัติงานบริหารที่จังหวัดพิษณุโลกด้วย 2 ช่วง
ดังนี้

พ.ศ. 2533 รักษาการแทนรองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก
(ปัจจุบันคือมหาวิทยาลัยนเรศวร) อีกตำแหน่ง
หนึ่ง

พ.ศ. 2533–2534 รักษาการในตำแหน่ง
อธิการบดีมหาวิทยาลัยนเรศวรอีกตำแหน่งหนึ่ง

หลักการในการทำงาน

ศาสตราจารย์ ดร.สมพร บัวทอง มีหลัก
ในการทำงานที่ควรยึดเป็นแบบอย่างที่ดีของรุ่น
หลังหลายประการ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1. มีความมุมานะในการทำสิ่งต่าง ๆ อย่าง
เต็มกำลังในทุกสถานการณ์แม้จะไม่มีพื้นฐานเรื่อง
นั้น ๆ มาก่อน เช่น

1) เมื่อสอบชิงทุน ก.พ. ได้ไปศึกษา
ต่อต่างประเทศ ในช่วงแรกลำบากมาก เพราะมี
พื้นฐานทางด้านภาษาน้อย จึงต้องอ่านหนังสือ
3-4 รอบแทนที่จะอ่านเพียง 1 รอบ เพื่อให้
สามารถเรียนร่วมกับนักศึกษาต่างชาติได้

2) เมื่อได้รับราชการครั้งแรกที่
สถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็ก
ซึ่งงานหลักของสถาบันฯ คืองานวิจัยที่มีลักษณะ
เป็นทั้งงานวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ซึ่ง
ทำไม่ได้เล่าเรียนหรือฝึกฝนมาโดยตรง ก็
พยายามทุกวิถีทางเพื่อให้มีพื้นฐานความรู้
เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยและสถิติ โดยการศึกษา
ด้วยตนเอง ฟังการบรรยายในชั้นเรียนร่วมกับ
นิสิต สนทนาแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นกับ

ผู้เชี่ยวชาญ และร่วมเป็นที่ปรึกษาในการทำ
ปฏิญานิพนธ์ของนิสิต เป็นต้น

3) เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำงาน
บริหารครั้งแรกที่วิทยาลัยวิชาการศึกษาสงขลา
ทั้ง ๆ ที่ไม่เคยทำงานบริหารหน่วยงานระดับ
ใด ๆ มาก่อน และเป็นการบริหารงานที่มีปัญหา
หลายอย่าง เพราะไม่มีความพร้อมทั้งด้านอาคาร
สถานที่ น้ำ ไฟ เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ
ปัญหาชาวบ้าน ปัญหาสิ่งแวดล้อม ตลอดจน
งบประมาณในการดำเนินงาน ท่านก็พยายามมุ
มานะ บากบั่น ต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ จน
สามารถบริหารงานได้ผลดี และได้รับความ
ร่วมมือจากบุคลากรทุกระดับ

2. ในฐานะครู ท่านอบรมสั่งสอนทั้งด้าน
ความรู้และคุณธรรมที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต 3
ประการคือ การวัชรธรรม สามัคคีธรรม และ
ปัญญาธรรม ดังตัวอย่างคำขวัญที่มอบให้แก่นิสิต
เพื่อเป็นการเตือนใจว่า “ครูที่สอนวิชาการแต่
เพียงอย่างเดียว นั้น เป็นครูไม่ถึงครึ่งหนึ่งของ
ความเป็นครู”

3. หลักการในการทำงานเกี่ยวกับงานและ
คนของท่านคือ ความจริงใจและซื่อสัตย์
ส่วนหลักการในการทำงานเกี่ยวกับลูกศิษย์คือ
ความรัก ความผูกพัน และเมตตา สำหรับตนเอง
นั้น ท่านถือว่าท่านเป็นปุถุชนธรรมดาที่พยายาม
และประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสมกับกาลเทศะและ
บุคคล

4. ท่านอุทิศร่างให้แก่คณะแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จึงกล่าวได้ว่า

ท่านเป็นอาจารย์ทั้งในขณะที่มีชีวิตอยู่และ
เสียชีวิตแล้ว

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับสูงสุด

มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก (ม.ป.ช.) พ.ศ.
2535

เกียรติที่ได้รับ / เกียรติของชีวิต

- เป็นผู้แทนของประเทศไทยหนึ่งในสาม
คนที่ได้ไปประชุมนานาชาติประจำปีของ
UNESCO ที่กรุงเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์
(พ.ศ.2509)

- เป็นผู้แทนของประเทศไทยในฐานะแขก
ของรัฐบาลประเทศออสเตรเลียเข้าร่วมประชุม
เกี่ยวกับการวิจัยวิทยาศาสตร์การศึกษา
(AZNUS) ณ กรุงเมลเบิร์น (พ.ศ.2510)

- ได้รับเชิญให้เข้าร่วมประชุมสัมมนา
ผู้บริหารการศึกษา ณ มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด
ประเทศสหรัฐอเมริกา (2516)

- เป็นกรรมการที่ปรึกษาปฏิญานิพนธ์
หนึ่งในห้าคนของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา
สยามบรมราชกุมารี เรื่อง “การพัฒนานวัตกรรม
เสริมทักษะการเรียนรู้การสอนภาษาไทยสำหรับ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย” และเป็น
ประธานคณะกรรมการสอบปากเปล่าปฏิญานิ
พนธ์เรื่องดังกล่าวด้วย เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม
2529

- ได้รับปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต
กิตติมศักดิ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษาจาก
มหาวิทยาลัยทักษิณ (พ.ศ. 2542)

ผลงานทางวิชาการที่สำคัญ

1. งานวิจัยในโครงการวิจัยของสถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็ก¹ (ปัจจุบันคือ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

ศาสตราจารย์ ดร.สมพร บัวทอง เริ่มรับราชการครั้งแรกที่สถาบันนี้จึงเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมที่สำคัญอย่างมากในงานวิจัยของสถาบันฯ โดยเฉพาะเรื่องต่อไปนี้

1. งานวิจัยหลักสูตรชั้นประถมศึกษาตอนต้น (สถาบันฯ ร่วมมือกับกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พิมพ์เผยแพร่เมื่อ พ.ศ. 2509)

2. ความกลัวของเด็กไทย พิมพ์เป็นงานวิจัยฉบับที่ 6 ของสถาบันฯ ระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็ก)

3. ความสูญเสียเปล่าอันเนื่องมาจากความล้มเหลวทางการเรียนของนักเรียนในชั้นประถมศึกษา (พิมพ์เป็นงานวิจัยฉบับที่ 17 ของสถาบันฯ)

2. งานแปลและเรียบเรียงหนังสือเรื่องการทดสอบเพื่อการแนะแนว โดยแปลจากหนังสือชื่อ Guidance Testing and Other

¹ สถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็ก เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นด้วยความช่วยเหลือขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) เพื่อค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กไทย ซึ่งยังเป็นของใหม่มากในประเทศไทยสมัยนั้น พร้อมกับเปิดหลักสูตรปริญญาโทสาขาจิตวิทยาพัฒนาการศึกษาด้วย ถือได้ว่าเป็นหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาหลักสูตรแรกของกระทรวงศึกษาธิการ

Student Appraisal Procedures for Teachers and Counselors (มีผู้ร่วมงานแปลอีก 4 คน)

3. บทความต่าง ๆ เช่น

1) การศึกษาและการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก

2) ปัญหาในการทำวิจัยของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา (ศึกษารายละเอียดได้จากวารสาร “ศรีนครินทรวิโรฒ วิจัยและพัฒนา” ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 ธันวาคม 2530 หน้า 24-27.

3) การเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการพัฒนาการศึกษา (ศึกษารายละเอียดได้จากวารสาร “ปาริชาติ” (วารสารทางวิชาการมหาวิทยาลัยทักษิณ) ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 เมษายน-กันยายน 2540 หน้า 1-6.

สังคมที่พึงปรารถนา (ศึกษารายละเอียดได้จากหนังสือที่ระลึกงานเกษียณ ศาสตราจารย์ ดร.สมพร บัวทอง พิมพ์ที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตภาคใต้ 2536 หน้า 37-44

ผลงานทางวิชาการบริหาร

- บุกเบิก ก่อตั้ง วางรากฐานทั้งด้านโครงสร้างและการบริหารงานวิทยาลัยวิชาการศึกษา สงขลา จนเจริญก้าวหน้าเป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตภาคใต้ และพัฒนาเป็นมหาวิทยาลัยทักษิณในปัจจุบัน (พ.ศ.2512 -2518)

- วางรากฐานทั้งด้านโครงสร้างการบริหารและโครงสร้างด้านวิชาการ ณ ที่ตั้งเดิมของมหาวิทยาลัยนเรศวรที่ถนนสนามบิน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก และที่ที่จะขยายไป

สถานที่แห่งใหม่ที่ทุ่งหนองล้อย ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอมือง จังหวัดพิษณุโลก จนกระทั่งมีกฎระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนเรศวรอย่างสมบูรณ์ (พ.ศ. 2533–2534)

- ริเริ่มโครงการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ภาคพิเศษของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ริเริ่มจัดทำโครงการแผน ข. ของการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา โดยเฉพาะสาขาวิชาที่มีลักษณะวิชาเอื้อให้เปิดแผน ข. ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ชีวิตครอบครัว

ศาสตราจารย์ ดร.สมพร บัวทอง สมรสกับผู้ช่วยศาสตราจารย์อุไร บัวทอง อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีบุตร 2 คน คือนายเอกลักษณ์ บัวทอง และนายเอกรินทร์ บัวทอง

ตัวอย่างคำประพันธ์ที่ชื่นชม / สรรเสริญ คุณความดี

สม ศักดิ์สมสิทธิ์สร้าง	ศึกษา
พร ส่งเสกสงขลา	อะคร้าว
บัว หลากเหล้ารับขลา	ชีพรื่น
ทอง ทิพย์ทาหาบด้าว	เด่นพื้นไผทสยาม
คน ทำสิ่งประเสริฐแล้ว	อยู่ยง
ดี ประจักษ์ดำรง	สอบได้
ไม่ เข้มลดชั้นลง	กวัดแก่งไฉนา
เกษียณ กิจฉนั้นไซ้	มิให้เกษียณเลย

(ผู้ประพันธ์ : ผศ.จำเริญ แสงดวงแข)

สม วศ. ก่อตั้ง	คู่ได้ นั้นแล
พร ส่งสงขลาไผท	ฤกษ์ก้าว
บัว บุณย์สิกขาลัย	ชั้นอุ-ดมเฮย
ทอง เอกอ้ออะคร้าว	เริ่มด้วยคนดี
เริ่มต้นได้คนดี	“สมพร” พลีพลังตน
บากบั่นมุ่งมั่น	จงเห็นงานเป็น “บัวทอง”
ปลูกศิษย์ประสิทธิ์ศาสตร์	สัมฤทธิ์จันมาตรฐานผอง
ปั้นศิษย์จิตดีครอง	รู้จักเชี่ยวชาญ
“สมพร บัวทอง” ยง	วศ. สงขลาผสวน
คนดีเกลิงงาน	ฝึกคนได้นับหมื่นมา

(ผู้ประพันธ์ ผศ.ดร.บันลือ ถิ่นพังงา)

ผู้ใดกิจประเสริฐแล้ว	อยู่ยง
มันคงคนจงรัก	เพราะตระหนักกว่ายิ่งยง
ความดีตรวจสอบได้	ไม่ว่าวัดไถให้คนหลง
ความดีมีอาจปลง	ลงเกษียณเวียนวารวาย
ท่านรองสมพรเรา	บัวทองเนาความดีขจร
เกษียณนั้นอย่างหมาย	ดีตราตรึงซึ่งใจเรา
ความดีจูงบันดาล	สุขสราญสืบเงลา
ภัยใดจงประเท	จำเริญสันต์นรินทร์เทอญ

(ผู้ประพันธ์ ดร.บันลือ ถิ่นพังงา)

ประดิษฐ์ มีสุข

บรรณานุกรม

- มหาวิทยาลัยทักษิณ. (2542). **พิธีพระราชทานปริญญาบัตร ประจำปี 2542**. สงขลา : โรงพิมพ์เทพการพิมพ์.
- มหาวิทยาลัยทักษิณ. (2536). **ที่ระลึก เกษียณอายุราชการ ศาสตราจารย์ ดร.สมพร บัวทอง**, สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- มหาวิทยาลัยทักษิณ. (2547). **72 ปีอันทรงคุณค่า ศาสตราจารย์ ดร.สมพร บัวทอง**, สงขลา : โรงพิมพ์เทพการพิมพ์.
- สมพร บัวทอง. (2542). **พื้นความหลัง ศาสตราจารย์ ดร.สมพร บัวทอง**. กรุงเทพฯ : มปท.
- สมพร บัวทอง. (2547). **พื้นความทรงจำ ศาสตราจารย์ ดร.สมพร บัวทอง**. กรุงเทพฯ : มปท.

พิพิธภัณฑ์ชาวบางกอก

ความหมาย

พิพิธภัณฑ์ชาวบางกอก (Bangkokian Museum) เกิดขึ้นได้จากการเสียสละของ รองศาสตราจารย์วราพร สุรวดี เจ้าของบ้านได้มอบบ้านและที่ดินเพื่อทำพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่มีชีวิต เชื่อมโยงในการถ่ายทอดประวัติความเป็นมาของคนบางกอกในแถบบางรักในอดีตกับปัจจุบัน เป็น 1 ใน 26 แห่งของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่เปิดให้ประชาชนเข้าชมตั้งแต่ พ.ศ. 2547 เปิดวันพุธถึงวันอาทิตย์ เวลา 10:00–17:00 น.

ความเป็นมาของพิพิธภัณฑ์ในประเทศไทย

วันที่ 19 กันยายนของทุกปีเป็นวัน “พิพิธภัณฑ์ไทย” สืบเนื่องจาก พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดพิพิธภัณฑ์สถานหอคองคอเดีย เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2417 หอคองคอเดียนี้ภายหลังเรียกว่า ศาลาสหทัยสมาคม

ครั้งนั้นมีเจ้าพระยาภาสกรวงศ์ (พร บุนนาค) ขณะมีบรรดาศักดิ์เป็นพระยา และนาย เหนรี อาลาบาสเตอร์ ชาวอังกฤษ จัดแสดงสิ่งของต่าง ๆ ให้ประชาชนชมในงานเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 21 พรรษา ซึ่งเป็นปีที่ทรงมีสิทธิสมบูรณ์ในการบริหารราชการแผ่นดิน สิ้นสุดหน้าที่ผู้สำเร็จราชการของของสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) และทรงมีหมายประกาศให้บุคคลภายนอกส่งของมาร่วมจัดแสดงด้วย อาทิเช่น เครื่องทองรูปพรรณเก่าใหม่ต่าง ๆ ผ้าถุงห่มฝีมือช่างชาวสยาม เครื่องดนตรี รูปปั้น รูปหล่อ รูปแกะสลัก และภาพเขียน เครื่องอาวุธ รวมทั้งของแปลกประหลาด เสร็จงานแล้วก็ส่งคืนเจ้าของ หรือจำหน่ายให้แก่ผู้สนใจตั้งนั้นจึงมีสิ่งของเพียงเล็กน้อยที่จัดแสดงอย่างถาวร

ในราว พ.ศ. 2430 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดฯ ให้ย้ายการจัดแสดงพิพิธภัณฑ์ที่หอคองคอเดียมายังพระที่นั่ง 3 องค์ในพระราชวังบวรสถานมงคล หรือวังหน้า คือพระที่นั่งศิวโมกขพิมาน พระที่นั่งพุทไธสวรรย์

และพระที่นั่งอิศราวินิจฉัย พ.ศ. 2431 ยกฐานะขึ้นเป็นกรมพิพิธภัณฑ์สถานสังกัดกระทรวงธรรมการ

พิพิธภัณฑ์แห่งแรกของไทยเป็นพิพิธภัณฑ์ส่วนพระองค์ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ในพระบรมมหาราชวัง ณ พระที่นั่ง “ประพาสพิพิธภัณฑ์” ซึ่งใช้เป็นที่จัดแสดงสิ่งของต่าง ๆ ให้แขกบ้านแขกเมืองได้ชมเป็นครั้งคราวตั้งแต่ พ.ศ. 2394 โดยทรงแปลคำว่า “พิพิธภัณฑ์” จากภาษาอังกฤษว่า “museum” ซึ่งเกิดขึ้นในยุโรปตั้งแต่ ค.ศ. 1682 (พ.ศ. 2225) คำว่า “พิพิธภัณฑ์” หมายถึง “ต่าง ๆ กันหลากหลาย” “ภัณฑ์” หมายถึง “สิ่งของเครื่องใช้”

คนทั่วไปมักจะเข้าใจว่า พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งรวบรวมและจัดแสดงศิลปโบราณวัตถุ เนื่องจากในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าโปรดให้รวบรวมโบราณวัตถุไปไว้ยังพิพิธภัณฑ์สถานวังหน้า แนวการจัดแสดงจึงเริ่มเปลี่ยนไปจากการจัดแสดงสิ่งของหลากหลายมาเป็นเฉพาะทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีมากขึ้น จนกลายเป็นแนวทางการจัดพิพิธภัณฑ์สถานส่วนใหญ่ในเวลาต่อมา

ปัจจุบันพิพิธภัณฑ์สถานได้พัฒนาและมีบทบาทสำคัญกว้างไกลขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกและความเพลิดเพลินแก่สาธารณชนเกี่ยวกับวัตถุที่มีคุณค่าทางวิชาการ วัฒนธรรม ศิลปะ วิทยาศาสตร์ (ทั้งสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต) รวมถึงท้องฟ้าจำลอง พิพิธภัณฑ์พืช สัตว์บก สัตว์น้ำ ประวัติศาสตร์เทคโนโลยี มนุษย์ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เปิดโอกาสให้บุคคลและชุมชนจัดตั้ง

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น นอกเหนือจากพิพิธภัณฑ์สถานที่มีริเริ่มโดยพระมหากษัตริย์

ดังนั้นแนวทางการจัดแสดงพิพิธภัณฑ์สมัยใหม่ จึงมิใช่เป็นการมองผ่านกระจกของตู้จัดแสดง หรืออ่านเรื่องราวจากแผ่นป้ายนิทรรศการ ซึ่งใช้เทคโนโลยีแสงสีเสริมให้ตื่นตาน่าสนใจแต่อย่างใด หากเป็นการจัดแสดงในพื้นที่จริงของครอบครัวหรือชุมชน อาคารหรือสิ่งของเครื่องใช้ ก็เป็นของใช้จริงในชีวิตความเป็นอยู่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงวิถีการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และภูมิปัญญาของผู้คนในแต่ละท้องถิ่น

ความเป็นมาของพิพิธภัณฑ์ชาวบ้าน

เจ้าของบ้านเดิมคือรองศาสตราจารย์ วราพร สุรวดี อดีตอาจารย์ประจำภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ยกบ้านที่อยู่อาศัยให้กรุงเทพมหานคร พร้อมที่ดิน 1 ไร่ 25 ตารางวา เมื่อ พ.ศ. 2547 ด้วยความมุ่งหวังที่จะให้เป็นพิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิตชีวาจนผู้เข้าชมสามารถสัมผัสได้ ถึงครอบครัวคนเชื้อสายจีนที่พำนักในย่านถนน

เจริญกรุง กรุงเทพมหานคร (บางกอกยุคนั้น) เป็นอย่างไร

ตรอกสะพานยาวเดิมเป็นคลองขุดขนาดเล็กไม่มีชื่อ ตั้งต้นมาจากแม่น้ำเจ้าพระยาคั่นอาณาเขตด้านข้างระหว่างสถานกงสุลโปรตุเกส และสถานกงสุลอังกฤษซึ่งปัจจุบันเป็นไปรษณีย์กลางบางรัก ร้านค้าตั้งเรียงรายริมสองฝั่งคลอง เมื่อเริ่มตัดถนนเจริญกรุง ในสมัยรัชกาลที่ 4 ซึ่งเป็นถนนสายแรกในประเทศไทย ร้านค้าย้ายไปอยู่ริมถนนหมด ในสมัยรัชกาลที่ 5 มีการปรับปรุงขยายถนนเจริญกรุง จากถนนลูกครึ่งเป็นถนนลาดยาง คลองเริ่มตื้นเขิน พายเรือไม่ได้ จึงมีการสร้างสะพานไม้กว้างประมาณเมตรครึ่งเดินแทน สะพานที่ทำให้เกิดเป็นซอยเรียกว่า “ตรอกสะพานยาว” นี้สร้างขึ้นภายหลังน้ำท่วมกรุงเทพ ฯ ครั้งใหญ่ เมื่อ พ.ศ. 2460

เมื่อนางสาว สุรวดี มารดาของรองศาสตราจารย์วราพร สุรวดี เริ่มสร้างบ้านก่อนที่จะเป็นพิพิธภัณฑ์ในปัจจุบัน ประมาณ พ.ศ. 2479 หน้าบ้านยังเป็นสะพานไม้ยาวอยู่ จน พ.ศ. 2491 จึงมีการรื้อสะพานไม้ออกสร้างเป็นถนนคอนกรีต แต่ยังคงเรียกว่า ตรอกสะพานยาวเหมือนเดิม

พิพิธภัณฑ์ชาวบางกอกตั้งอยู่บ้านเลขที่ 273 ซอยเจริญกรุง 43 (ตรอกสะพานยาว) ถนนเจริญกรุง เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร

ส่วนประกอบของพิพิธภัณฑ์ชาวบางกอก

อาคารทั้งหมดประกอบด้วยเรือน 4 หลัง มีรั้วล้อมโดยรอบ ชุมประตูหน้าบ้านเป็นบานไม้

เปิด 2 ข้าง แต่ละบานตีกรอบใส่ลายทแยงสามเหลี่ยมอย่างมีศิลป์

อาคารหลังที่ 1 สร้างตามแบบสถาปัตยกรรมที่ได้รับอิทธิพลจากยุโรปอันเป็นที่นิยมในยุคนั้น คือเป็นเรือนไม้ 2 ชั้น หลังคาเป็นทรงปั้นหยา มุงกระเบื้องว่าวสีแดงและมีजूด้านหน้าซ้อนเหลื่อมกัน หน้าจั่วหนึ่งแต่งลายสีเหลี่ยมประดับเส้นโค้งไขว้ และอีกหน้าจั่วเป็นบานเกล็ดระบายลม ผนังหน้าบ้านเป็นไม้ทาสีเลียนแบบผนังก่ออิฐถือปูนฝีมือช่างชาวจีน มีห้องต่าง ๆ 7 ห้องราคาค่าก่อสร้างตอนนั้น ประมาณ 2,400 บาท

หน้าต่างเป็นบานไม้เปิด 2 ข้าง และบานหน้าต่างแต่ละบานมีบานเกล็ดแบบบานกระทุ้งเปิดยกขึ้น โดยใช้ขอเหล็กสับค้ำยันไว้ที่ทำให้แดดยามบ่ายไม่ส่องเข้ามาในห้อง และกันฝนตกพรา ๆ ได้ มีลูกกรงเหล็กเป็นซี่ตามแนวตั้งเพื่อกันขโมยทั้งชั้นล่างและชั้นบน เหนือบานหน้าต่างเป็นกรอบกระจกลี เวลาแดดส่องทำให้เกิดเงาเป็นสี่ที่พื้นห้อง หน้าต่างห้องโถงชั้นบนติดบันไดเป็นหน้าต่างแบบฝรั่งเศษคือแบบเปิดบานตั้งแต่พื้นห้องขึ้นไปโดยมีลูกกรงสูงแค่อว ทำให้อากาศพัดผ่านเย็นสบาย

ชั้นล่างยกพื้นเหนือพื้นดินด้วยบันได 3 ขั้น ด้านซ้ายเป็นห้องรับแขกมีชุดรับแขกบุวม ที่ผนังด้านหนึ่งตั้งเปียโนของ นางสาว สุรวดี ซึ่งเป็นของขวัญจากคุณตาของท่าน เมื่อครั้งเป็นนักเรียนโรงเรียนอัสสัมชัญคอนแวนต์ มีตู้กระจกเก็บเครื่องแก้วเจียรไนแบบต่าง ๆ ขวดไวน์ มุมหนึ่งตั้งเครื่องเล่นแผ่นเสียงชนิดใช้เข็มกับแผ่นเสียงร้อง ตู้มาจากเมืองจีนของคุณตาเป็นลายคู่กันซ้ายขวา ด้านอกใส่เครื่องถ้วยชาจีน ตู้ในแสดงเครื่องใช้ต้อนรับแขก เช่น เครื่องพวงแก้ว ถาดเขียนหรี่ ตรงข้ามตู้มุกเป็นโต๊ะกระจกฐานกระจกตั้ง สำหรับดูความเรียบร้อยของการแต่งกายก่อนออกจากบ้านและเป็นที่เก็บร่ม หมวก ไม่เท้า

ติดกับห้องรับแขกเป็นห้องอาหารซึ่งมีประตูออก 2 ทาง ประตูหนึ่งติดกับซानที่เดินออกมาจากห้องครัวได้ อีกประตูหนึ่งต่อกับห้องโถง ที่ผนังห้องมีตู้เก็บจานชาม ชุดเซรามิกส์ ลวดลายแบบยุโรป ช้อนส้อม มีดเคลือบเงาสำหรับชุดอาหารฝรั่ง โต๊ะรับประทานอาหารขนาดใหญ่

ชั้นล่างด้านขวาเป็นห้องแสดงหนังสือเรียนของนางสาวและลูก ๆ สมัยเรียนอยู่ชั้นประถมและมัธยม ส่วนใหญ่เป็นหนังสือภาษาอังกฤษและหนังสือเรียนภาษาจีนชั้นประถม สมุดที่ใช้จดและคัดลายมือด้วยปากกาอ้อมแรง ขวดหมึกอินเดียยี่ห้อปากกาหมึกซึมชนิดสูบหมึก โต๊ะทำการบ้านไม้ชนิดมีฝาปิดเปิดเก็บหนังสือและอุปกรณ์การเรียนได้ พร้อมเก้าอี้ไม้ ตามผนังห้องแขวนใบประกาศนียบัตร และใบปริญญาบัตร

ด้านหลังห้องทำการบ้านนี้เป็นห้องน้ำใต้บันไดมีประตูเข้าออกได้ 2 ทางอีกประตูหนึ่งเปิดไปสู่ห้องโถงกลาง เข้าใจว่าสำหรับแขก

ประตูด้านหลังห้องโถงมีชานต่อไปศาลาริมสระน้ำ ระหว่างทางขึ้นบันไดชั้นบน วางเครื่องอัดผ้า ซึ่งมีที่คร่ำอีก 1 เครื่อง น่าจะเป็นของใช้สมัยคุณยายอิน ต้นบุนเต็ก

ห้องน้ำห้องส้วมมีทั้งชั้นบนและชั้นล่าง ห้องส้วมชั้นบนติดห้องนอนประธาน เป็นส้วมชักโครกแบบโบราณ ชนิดถังเก็บน้ำอยู่สูงใต้เพดาน ติดผนังเหนือโถส้วมมีสายโซ่ด้านขวามือห้อยยาวลงมา เพื่อดึงชักให้น้ำไหลลงมาทำความสะอาดโถ (ปลายปีพ.ศ. 2558 ได้เปลี่ยนเป็นถังติดกับโถหนึ่งแล้ว

ห้องนอนชั้นบนมีเตียงนอนคู่ทำด้วยไม้ ตู้เสื้อผ้าขนาดใหญ่เท่าขนาดความกว้างของห้องสูงพอแขวนชุดยาวได้ ติดกับห้องนอนมีห้องแต่งตัวแบบยุโรป โต๊ะเครื่องแป้งมีกระจกเงา 3บาน อันได้เป็นศิลปะแบบเดคโค สีไม้โอ๊คเข้ม ม้านั่งแต่งตัวเข้าชุดกัน

ห้องโถงกลางวางจักรเย็บผ้ารุ่นเก่าที่ใช้ทำเหยียบ หน้ามุขชั้นบนเก็บอัฐิของบรรพบุรุษ ชามกระเบื้องเบญจรงค์ลายเทพนม ซึ่งเป็นสมัยปลายอยุธยา โถปริกกระเบื้องเบญจรงค์ลายน้ำยอตทอง (ซุบทอง) และโถปริกแก้วหล่อสีเขียวยอตทองสมัยรัชกาลที่ 5

ซ้ายมือเป็นห้องนอนคุณยาย (นางอิน ต้นบุนเต็ก) ซึ่งเป็นผู้ยกที่ดินผืนนี้ให้นางสาว โดยมีเรือนไทยใต้ถุนสูงปลูกอยู่เดิมในห้องมีเตียงนอนเดี่ยวทำด้วยเหล็ก มีเสาไม้ 4 เสา กางมุ้งแหวกไว้ วางสัปดียงและพัด ซึ่งเป็น

อุปกรณ์ที่ต้องใช้เมื่อนอนกางมุ้ง มีทั้งพระพุทธรูป
บุชชาสมัยอยุธยาตอนปลาย พระพุทธรูปเงินและบุ
ทองสมัยรัตนโกสินทร์ โต๊ะเครื่องแป้งที่มีกระจก
บานเดียว วางตลับเครื่องแก้วใส่เครื่องสำอาง
ขวดน้ำหอม

อาคารหลังที่ 2 เป็นเรือนไทยไม้ 2 ชั้น
ไม่ได้ทาสีแต่เคลือบน้ำมันทาไม้ มีรูปทรงและ
สถาปัตยกรรมใกล้เคียงกับอาคารหลังที่ 1 สร้าง
ตั้งแต่ พ.ศ. 2472 ที่ทุ่งมหาเมฆ แล้วรื้อมาเมื่อ
พ.ศ. 2542 โดยยอส่วนให้เลิกลง ตามพื้นที่ที่มี
จำกัดซึ่งเดิมใช้เลี้ยงไก่และแพะ ห้องชั้นล่าง
ประดับภาพเขียนสีน้ำมันและสีน้ำ ชั้นบนจัดวาง
สิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่เคยเป็นของนายแพทย์
ฟรานซิส คริสเตียน ชาวอินเดียนซึ่งเป็นสามีคน
แรกของคุณแม่สอาง สุรวดี จึงมีตำราและ
อุปกรณ์การแพทย์ที่ใช้ในคลินิกยุค พ.ศ. 2468–
2470 นายแพทย์ฟรานซิส คริสเตียน เสียชีวิต
ด้วยโรคหัวใจ ที่โรงพยาบาลแมคคอมมิค เชียงใหม่
เมื่ออายุ 41 ปี

อาคารหลังที่ 3 เป็นตึกแถว 2 ชั้น เดิมเป็น
ห้องแถวติดต่อกัน 8 ห้องที่ให้นักเช่าอยู่ ได้รื้อ
ผนังกันห้องออก ชั้นล่างจัดแสดงเป็นห้องครัวซึ่ง
ยังคงมีเครื่องครัว เครื่องใช้ในการเก็บและ
ประกอบอาหารสมัยนั้น เช่นเตาไฟชนิดใช้ฟืนยังมี
ชีโต้แต่งให้เห็น และมีเตาอังโล่ชนิดใช้ถ่านเตา
เดียว และเตาเคลือบแผ่นกระเบื้องเซรามิคสีชนิด
ยีนทำอาหาร ครกหินขนาดเล็กใหญ่ โม่หินขนาด
เล็ก ขนาดใหญ่ กระทะใบบัวสำหรับหุงข้าวขนาด
ใหญ่ ตู้น้ำแข็งไม้กระโหลกมียืน 3 ชั้น ไว้ใส
น้ำแข็งชั้นล่างและชั้นบนมีฝาปิด เพื่อเก็บอาหาร
สดประเภทเนื้อสัตว์ ชั้นกลาง หม้อขนาดต่าง ๆ
ลึงถึงเล็กใหญ่ จานชามสังกะสีเคลือบสีขาวบ้าง มี
ลวดลายฉูดฉาดบ้าง ช้อนสังกะสีเคลือบสีเขียว

แสดงว่าเป็นจานชามซ้อนสำหรับคนรับใช้ เพราะ
ต่างจากจานชามซ้อนในห้องอาหาร นอกจากนี้มี
กระต่ายชุดมะพร้าว กระซอนสานด้วยไม้ไผ่ มีด
ทำด้วยเหล็กขนาดต่าง ๆ พิมพ์ขนม ขวดโหล
แก้วชนิดฝาแก้วจุกกลม ไม้พายกวขนนม
กระทะทองเหลือง กล้องไม้ขีดไฟที่มีตราอักษรจีน
และตราพญานาค

อีกด้านหนึ่งจัดแสดงของสะสมเช่น กล้อง
ขนมปังโลหะฝ่ามีภาพถ่ายจากอังกฤษ ขวดเหล้า
กล้องยาเส้นพร้อมไปป์ มีดโกน ไปสการ์ด
ไปรษณียบัตร ใบโฆษณาสินค้า ยุค 2490
โปสเตอร์ภาพยนตร์ เตารีดตราไก่มีหัวจุกที่ฝา
เป็นตัวไก่ใส่ถ่านติดไฟกรงสุนัขและแมว
โดยเฉพาะแมวซึ่งเคยส่งประกวดได้รับรางวัลที่ 1
รางวัลที่ 2 และรางวัลชมเชย

ชั้นบนเป็นที่จัดนิทรรศการของเขตบางรัก
แสดงความเป็นมาของบางกอกสมัยอยุธยาเป็น
เมืองหลวง บางกอกเป็นเมืองหน้าด่านสำคัญ ที่
ชาวต่างชาติยุคแรกผ่านเข้าไปยังอยุธยา จนมา
เป็นชุมชนนานาชาติบางรักเป็นที่ตั้งของศุลกากร
แห่งแรก ไปรษณีย์แห่งแรกของไทย ถนนสาย
แรก สถานกงสุลชาวยุโรปหลายชาติ โบสถ์
สำคัญของศาสนาคริสต์สุเหร่าแห่งแรกใน

บางกอก รถรางสายแรก รถ รสพ. ซึ่งเป็นรถประจำทางสายแรก บริษัทเดินเรือทะเล โรงแรมโอเรียนเต็ล เมื่อเริ่มสร้าง ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีรูปภาพและประวัติบุคคลสำคัญ ทั้งไทยและต่างชาติที่เคยอาศัยอยู่ในย่านบางรัก เช่น หลวงประดิษฐมนูธรรม ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ กัปตันจอห์น บุช ผู้เคยรับราชการตำแหน่งเจ้าทำนายแพทย์โรมัส เฮอร์วาร์ด เฮย์ ผู้วางรากฐานการแพทย์และสาธารณสุขในไทย

อาคารหลังที่ 4

ชั้นล่างเป็นห้องสมุดเก็บหนังสือของรองศาสตราจารย์วราพร และเป็นที่ทำงานของเจ้าหน้าที่นำชมพิพิธภัณฑ์ งานประชาสัมพันธ์ และขายของที่ระลึก ร้านกาแฟเล็ก ๆ

ชั้นบนรองศาสตราจารย์วราพรขอใช้เป็นที่อยู่อาศัยขณะที่ยังมีชีวิตอยู่

ปัญหาและอุปสรรคบางประการของพิพิธภัณฑ์ชาวบางกอก

เจ้าของที่ดินข้างพิพิธภัณฑ์ซึ่งเดิมให้โรงงานรีไซเคิลกระดาษเช่าพื้นที่ได้ขายที่ดินให้เจ้าของรายใหม่และเจ้าของรายใหม่ขออนุญาตกรุงเทพมหานครสร้างอาคารสูง 8 ชั้น การสร้างตึกดังกล่าวจะขัดแย้งกฎหมายของพิพิธภัณฑ์และอาจส่งผลถึงโครงสร้างของตัวอาคารอนุรักษ์ที่ดิน 105 ตารางวา ราคา 40 ล้านบาท รองศาสตราจารย์วราพร สุรวดี ในฐานะที่เป็นประธาน “มูลนิธิอินซารท-สอว” และ “มูลนิธิหมอฟรานซิส คริสเตียน” ได้ใช้เงินของมูลนิธิบริจาคจำนวน 30 ล้านบาทเพื่อซื้อที่ดินแปลงนี้ แต่ยังคงเงินอีก 10 ล้านบาทเศษและจะต้องโอน

เงินภายในวันที่ 2 กันยายน 2559 จึงได้ประกาศขอรับบริจาค ซึ่งได้รับความสนใจจากผู้สนใจจำนวนมาก และสามารถรวบรวมเป็นเงินบริจาคได้จนครบโดยใช้เวลาประมาณ 2 เดือน ที่ดินดังกล่าวจัดทำเป็นที่จอดรถบัสขนาดใหญ่ได้ 2 คัน จอดรถยนต์สำหรับผู้มาเที่ยวพิพิธภัณฑ์ได้ 10 คัน มีลานอเนกประสงค์ชั้น 2 ทำเป็นส่วนพื้นที่สีเขียว เพื่อให้สามารถเดินชมทัศนียภาพโดยรอบ รวมทั้งมีร้านขายของที่ระลึกเล็ก ๆ น้อย ๆ เพื่อหารายได้ โดยใช้เงินบริจาคส่วนที่เหลือในการปรับปรุง

คุณค่าและประโยชน์ของพิพิธภัณฑ์ชาวบางกอก

พิพิธภัณฑ์ชาวบางกอกจัดได้ว่าเป็นพิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิต มีคุณค่า ในการเชื่อมต่อระหว่างอดีตกับปัจจุบัน สะท้อนการดำเนินชีวิตที่ฝ่าฟันความยากลำบากในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง (พ.ศ. 2484-2488) รสนิยมที่ค่อนข้างไปทางโลกตะวันตกมากกว่า

คนเชื้อสายจีนในเขตเยาวราชสัมพันธ์ซึ่งยังผูกพันเหนียวแน่นกับวัฒนธรรมจีน ด้วยเหตุที่เจ้าของดั้งเดิมมีพื้นฐานการศึกษาจากโรงเรียนคอนแวนต์และเจริญเติบโต อยู่อาศัยจนตลอดชีวิตในเขตบางรัก ซึ่งเป็นชุมชนที่มีฝรั่งชาติตะวันตกอยู่ร่วมสังคม และติดต่อค้าขายด้วยมากกว่าย่านอื่น พิพิธภัณฑ์แห่งนี้จึงเป็นแหล่งสำคัญในการช่วยถ่ายทอดเชื่อมโยงประวัติความเป็นไปของคนบางกอกในเขตบางรักในช่วงอดีตกับเหตุการณ์ปัจจุบัน

อัญชลี สุตธรรม

บรรณานุกรม

คณะกรรมการอำนวยการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี. (2541). **พระมหากษัตริย์ไทยกับการ**

พิพิธภัณฑ. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร.

คู่มือการท่องเที่ยว พิพิธภัณฑที่ท้องถื่นกรุงเทพมหานครเขตบางรัก. (มปป.) กรุงเทพฯ ฯ : เขตบางรัก

“ธารน้ำใจบริจาค 10 ล้าน อนุรักษ์พิพิธภัณฑชาวบางกอก,” (5 สิงหาคม 2559). **New 108**, หน้า 7.

พันธุ์ทิพย์ ชีระเนตร. (10 พฤษภาคม 2559). “ตึกสูงรูกคืบพิพิธภัณฑบางกอก : เหตุเมินภูมิทัศน์ หรือ

ความผิดพลาดของผังเมือง,” **มติชนรายวัน**. หน้า 17

เยาวนุช เวศร์ภาดา. (บรรณาธิการ). (2546). **เที่ยว 100 พิพิธภัณฑกรุงเทพ ฯ ปริมาณทล**. กรุงเทพฯ :

แปลน รีดเดอร์ส.

พิพิธภัณฑสถานโกง

ความหมาย

พิพิธภัณฑสถานโกง (Anti Corruption Museum-ACM) หมายถึง แหล่งเรียนรู้ในลักษณะเฉพาะที่ทันสมัยและสมบูรณ์แบบในการปลูกจิตสำนึกความสำคัญในการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างสังคมแห่งความโปร่งใสในชาติ ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม และคนไทยทั่วไป โดยร่วมมือแจ้งเบาะแสและช่วยขจัดบุคคลผู้แสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบสำหรับตนเองและผู้อื่น

ความเป็นมาการเกิดคอร์รัปชัน

การเกิด “คอร์รัปชัน” มีมาตั้งแต่อดีตสมัยถึงปัจจุบัน ดังที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้กำหนดข้อบัญญัติทางพระพุทธศาสนา ให้มีการปฏิบัติกายและวาจาให้เรียบร้อยตามที่ปรากฏใน ศีล 5 ข้อที่ 2 อทินนาทาน คือ ห้ามพุทธศาสนิกชนถือเอาของที่ไม่ได้ให้แก่ตน (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546) : หน้า 1323) ในศาสนาอื่นๆก็สอนให้ผู้ที่นับถือปฏิบัติตนเป็นคนดี ไม่ให้ลักทรัพย์และเบียดเบียนต่อกัน แต่ธรรมชาติของคนในโลกนี้มีทั้งคนดีและคนไม่ดี ปัจจุบัน คนไม่ดีทำการ “คอร์รัปชัน” เป็นข่าวครึกโครมครอบคลุมไปทั่วทุกมุมโลกในทุกทวีป มีนานาประเทศทั้งในทวีปเอเชีย ยุโรป อเมริกา แอฟริกา

และออสเตรเลีย ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่เจริญแล้ว ประเทศที่กำลังพัฒนา ประเทศยากจน และยังไม่เว้นแม้แต่ “ประเทศไทย” (ไทยโพสต์. 2560. หน้า 5)

การคอร์รัปชัน นั้น เกิดขึ้นได้เสมอแก่บุคคลทุกอาชีพ ทุกเพศ ทุกภาษา ไม่ว่าจะเป็นคนยากจน หรือมหาเศรษฐีที่มีเงินมากมาย มหาศาล แต่เท่าที่ปรากฏเป็นข่าวใหญ่ดังกระฉ่อนไปในทุกประเทศทั่วโลก มักเกิดจากผู้บริหารที่มีอำนาจในประเทศ รัฐวิสาหกิจ องค์กรต่างๆ อาทิ นักการเมือง นักปกครอง นักธุรกิจ ข้าราชการ นายธนาคาร พ่อค้า รวมถึงประชาชนทุกหมู่เหล่า สำหรับบุคคลในประเทศไทยซึ่งนับถือพระพุทธศาสนา ถ้าทำการคอร์รัปชันจะถือว่าเป็นผู้ไร้จิตสำนึก มากด้วยกิเลส ขาดhiriโอตตปปะ ปราศจากซึ่งบาปบุญคุณโทษ จึงกลายیدประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม อันเป็นธรรมชาติของมนุษย์ทั่วไปทุกรูปทุกนาม ทุกเชื้อชาติ ทุกศาสนา ที่ไม่ยึดมั่นในคำสอนของศาสดา ในเมื่ออยากได้สิ่งใดก็ต้องให้ได้มากกว่าคนอื่น ดังนั้น เมื่อมีโอกาสบุคคลผู้ซึ่งปราศจากคุณธรรมก็จะเอาเปรียบ จึงเกิดการโกง เบียดเบียน ที่เรียกว่า “คอร์รัปชัน” เกิดขึ้นในทุกวงการ และเกิดขึ้นในนานาประเทศทั่วโลกดังที่กล่าวมา สรุปได้ว่า “คอร์รัปชัน” ที่เกิดขึ้นบนโลกใบนี้นั้น ไม่เป็นธรรมชาติต่อมวลมนุษย์ผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ จึงนับเป็นสิ่งเลวร้ายต่อมวลมนุษย์คู่กับโลกใบนี้มา

ชำนาน เป็นสิ่งพึงรังเกียจและเป็นพิษเป็นภัยต่อสังคมทั้งโลก รวมไปถึงเศรษฐกิจของทุกคนในทุกชาติทุกภาษา และเป็นสิ่งที่มีอยู่จริงเกิดขึ้นจริง แท้แน่นอนสืบทอดมายาวนานจนถึงทุกวันนี้

ในเมื่อ “คอร์รัปชัน” สร้างความเสียหายอย่างรุนแรงให้แก่ประชากรของโลก จึงต้องร่วมมือกันหาทางป้องกันและแก้ไขไม่ให้เกิดขึ้นต่อไป หรือหากจะมีก็ขอให้มันน้อยที่สุด เพื่อป้องกันการเอารัดเอาเปรียบต่อการกระทำธุรกรรมร่วมกันในทุกด้าน อาทิ ทำการค้าลงทุนทำธุรกิจ รวมถึงการร่วมทุนในกิจการต่างๆระหว่างกันในทุกชาติ เพื่อขจัดอุปสรรคในการเอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน ดังนั้นนานาชาติจึงหันมาร่วมมือกันคิดแก้ปัญหา โดยการจัดตั้งองค์การระหว่างประเทศขึ้น เพื่อรณรงค์ในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันให้เกิดความโปร่งใส (Transparency International : IT-ไอที) ให้มีความไว้วางใจเชื่อใจต่อกัน ไม่ว่าต้นทุนที่นำไปลง หรือกำไร จะต้องได้รับความเป็นธรรม ไม่ถูกโกง และไม่ทำให้เสียโอกาส จึงจัดตั้งสำนักงานใหญ่ขึ้นที่ประเทศเยอรมนี ปัจจุบันมีเครือข่ายมากกว่า 120 ประเทศทั่วโลก สำนักงานนี้มีหน้าที่จัดทำดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (Corruption Perceptions Index–CPI–ซีพีไอ) ทั่วโลกเป็นประจำทุกปี ค่าดัชนีชี้วัดดังกล่าว จะตั้งค่าเป็นคะแนนตั้งแต่ 0 เป็นคอร์รัปชันมากที่สุด ถึง 100 เป็นคอร์รัปชันน้อยที่สุด (นิทรรศการยกระดับดัชนี CPI ให้ชาติพันธุ์ ม.ป.ป. แผ่นพับ)

องค์กรแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันให้เกิดความโปร่งใส (ไอที) ได้จัดทำดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์

คอร์รัปชัน (ซีพีไอ) ซึ่งเป็นปัญหาในระดับสากลล่าสุด ปี พ.ศ. 2559 นั้น ภาพรวมความโปร่งใสนานาชาติทั่วโลก พบว่า สองในสามของประเทศที่ได้สำรวจทั้งหมด ได้คะแนน ซีพีไอไม่ถึงครึ่ง ซึ่งค่าเฉลี่ย ซีพีไอ อยู่ที่ 43 คะแนนเท่านั้น โดย 5 ประเทศที่มีความโปร่งใสสูงที่สุดได้แก่ ประเทศเดนมาร์ก และนิวซีแลนด์ ได้คะแนนซีพีไอเท่ากัน คือ 90 คะแนน ฟินแลนด์ ได้ 89 คะแนน สวีเดน ได้ 88 คะแนน และสวิตเซอร์แลนด์ ได้ 86 คะแนน สำหรับประเทศไทย ได้คะแนนซีพีไอเพียง 35 คะแนน อยู่ที่ลำดับ 101 จากทั้งหมด 176 ประเทศทั่วโลก ถ้านับเฉพาะทวีปเอเชีย-แปซิฟิก ประเทศไทยอยู่ลำดับที่ 18 หากนับเฉพาะอาเซียนจะอยู่ลำดับที่ 5 ตามหลังสิงคโปร์ 84 คะแนน (ไทยโพสต์. 2560. หน้า 2)

ความเป็นมาของพิพิธภัณฑ์ด้านโกง

พิพิธภัณฑ์ด้านโกงเป็นพิพิธภัณฑ์แห่งแรกของประเทศไทย พล. เอก เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ เป็นประธานเปิดเป็นทางการเมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2558 พิพิธภัณฑ์นี้ตั้งอยู่ที่ถนนพิษณุโลก เลขที่ 165/1 เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300 โทร. 02-282-3161 ต่อ 138 และ 02-280-2805 อยู่คนละฟากถนนกับทำเนียบรัฐบาล ไปมาสะดวก เพราะมีรถประจำทางหลายสายผ่าน เวลาเปิดทำการ วันจันทร์–วันศุกร์ เวลา 09.30–16.30น. หยุดวันเสาร์–วันอาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์ ผู้สนใจสามารถเข้าชมได้โดยไม่เสียค่าธรรมเนียมเข้าชม และถ้าต้องการทราบรายละเอียดสามารถสืบค้นได้ที่เว็บไซต์ www.nacc.go.th

การเกิดคอร์รัปชัน ในประเทศไทย นั้น มีมาก่อนการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานโกนนานแสนนานมาแล้ว จากประวัติและความเป็นมา โดยสังเขป มีบันทึกไว้ว่า ประเทศไทย มีการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย สมัยกรุงศรีอยุธยา สมัยกรุงธนบุรี และสมัยรัตนโกสินทร์ จนถึงสมัยปัจจุบัน ดังหลักฐานปรากฏ อาทิ พระราชบัญญัติตรวจสอบการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีอากร และรายได้ของรัฐ กฎหมายลักษณะอาญา พระราชบัญญัติคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ฯลฯ จนกระทั่งถึงสมัยนายกรัฐมนตรี นายสัญญา ธรรมศักดิ์ ได้มีการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (ป.ป.ป.) ขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2518 และถูกยุบไปต่อมา พ.ศ. 2542 มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ให้มีการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งเรียกโดยย่อว่า “สำนักงาน ป.ป.ช.” (ประวัติและความเป็นมา ป.ป.ช. 2542 : ออนไลน์)

เป้าหมายของ ป.ป.ช. คือ ตั้งขึ้นมาเพื่อต้องการขจัดคนโกงในประเทศไทย โดยมีคำขวัญว่า “ทุจริตคิดโกงชาติจะพินาศทั้งราษฎร์รัฐ” ใช้ภาษาอังกฤษว่า Corruption Destroys Both Country and the People. สำนักงาน ป.ป.ช. ได้ออกจุลสาร แนะนำในการร้องเรียนการทุจริตว่าเป็นมะเร็งร้ายที่ทำลายประเทศชาติ เป็นผลเสียแก่ชาติบ้านเมือง และทำร้ายประเทศชาติ

หากปล่อยไว้หรือเพิกเฉย บ้านเมืองจะสูญสิ้นลำพังหน่วยงาน ป.ป.ช. หน่วยงานเดียวไม่สามารถจะควบคุมได้ ดังนั้น จึงต้องขอความร่วมมือจากทุกภาคส่วน คือ ภาครัฐ เอกชน ตลอดจนบุคคลในชาติทุกหมู่เหล่า ร่วมแรงร่วมใจกันเป็นพลังสังคมให้เป็นหนึ่งเดียว ช่วยเป็นหูเป็นตาเพื่อขจัดคนโกงประเทศไทยให้สูญสิ้น จึงเล็งเห็นความสำคัญของการสร้างพิพิธภัณฑสถานหอจดหมายเหตุ เพื่อต้องการปลูกจิตสำนึกถึงความสำคัญของการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต โดยรัฐบาลได้แต่งตั้งคณะกรรมการ มีประธาน ป.ป.ช. คือ ศาสตราจารย์พิเศษวิชา มหาคุณ เป็นประธาน ดำเนินการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานหอจดหมายเหตุป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ โดยมีแนวคิดการออกแบบให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในลักษณะเฉพาะเรื่องราวจากอดีตสู่ปัจจุบัน และมุ่งเชื่อมอนาคตของการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ให้บริการจัดกระบวนการเรียนรู้ เผยแพร่ ความสุจริต มีความโปร่งใส มีธรรมาภิบาลต่อองค์กรในภาครัฐ ภาคประชาคม และประชาชนทั่วไป โดยสำนักงาน ป.ป.ช. จัดทำคำแนะนำการร้องเรียนการทุจริต แบบมีขั้นตอน อาทิ **ตอนที่ 1** หากมีผู้พบเห็นการทุจริต และต้องการร้องเรียน จะทำอย่างไร เช่น เขียนรายละเอียดกล่าวหา ร้องเรียน วิธียื่นคำกล่าวหา **ตอนที่ 2** แน่ใจอย่างไรว่าสำนักงาน ป.ป.ช. ได้รับเรื่องร้องเรียน **ตอนที่ 3** จะติดตามร้องเรียนได้อย่างไร ทุกตอนจะมีรายละเอียดถึงวิธีการแจ้งให้ทราบว่าจะดำเนินการอย่างไร รวมถึงการแจ้งทางเว็บไซต์ที่ www.nacc.go.th ทั้งยังระบุให้ผู้

แจ้งได้ทราบว่า ป.ป.ช. มีการจ่ายเงินสินบนในการให้ข้อมูล เช่น ผู้กล่าวหาคดีร้ายแรงผิดปกติ หรือทรัพย์สินที่มีเพิ่มขึ้นผิดปกติ เป็นต้น ยังระบุมาตรฐานคุ้มครองความไม่ปลอดภัย และมีมาตรการคุ้มครองช่วยเหลือพยานอีกด้วย (คำแนะนำในการร้องเพื่อ “หยุด คนโกงประเทศไทย” กับสำนักงาน ป.ป.ช. ม.ป.ป. : แผ่นพับ)

ภายในอาคารพิพิธภัณฑ์ด้านโกง แบ่งการจัดแสดงนิทรรศการออกเป็น 10 ส่วน ดังนี้ (พิพิธภัณฑ์ด้านโกง. ม.ป.ป. แผ่นพับ)

ส่วนที่ 1 ลานสนุกคิด ผู้เข้าชมคิดวิเคราะห์พฤติกรรมที่เคยทำในชีวิตประจำวันว่าเสี่ยงต่อ “การทุจริต” หรือ “โกง” หรือไม่ เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจในการค้นหาความหมายของการ “ทุจริต” โดยสื่อสารผ่านสถานการณ์จำลอง

ส่วนที่ 2 เลือทางเดิน ให้ผู้เข้าชมดูวิดีโอทัศน์แสดงภาพรวมปัญหาการทุจริตของประเทศไทยเพื่อสะท้อนให้ผู้เข้าชมทราบถึงที่มาของปัญหาการทุจริตที่มักเกิดขึ้นจากความเคยชินแม้จะเป็นการโกงเล็กน้อยในชีวิตประจำวัน

ส่วนที่ 3 เมืองแห่งมรดกดำ การสร้างความตระหนักรู้ให้ผู้เข้าชมทราบถึงมูลค่าความสูญเสียเงินภาษีของประชาชนจำนวนมหาศาลอันเกิดจาก “การทุจริต” เพื่อปรับทัศนคติให้ผู้เข้าชมเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติ

ส่วนที่ 4 ตีแผ่กลโกง ผู้เข้าชมได้เรียนรู้รูปแบบกลโกงในการทุจริต 6 ประเภท เพื่อให้สามารถรู้เท่าทันเล่ห์เหลี่ยมและชั้นเชิงการทุจริตที่มีความซับซ้อน

ส่วนที่ 5 กำจัดกลโกง ผู้เข้าชมรับรู้ถึงภารกิจ บทบาท และพัฒนาการของสำนักงาน ป.ป.ช. นับจากเริ่มก่อตั้ง ให้ผู้เข้าชมเข้าใจวิธีการทำงานของสำนักงาน ป.ป.ช. รวมถึงรายละเอียดคดีสำคัญที่เป็นผลงานของสำนักงาน ป.ป.ช. เพื่อต้องการตอกย้ำให้เห็นถึงผลเสียของการ “โกง”

ส่วนที่ 6 วันพิพากษา บทสรุปของคน “โกง” ผ่านคดีการทุจริตที่คล่องด้านซึ่งเกิดจากการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมและสื่อมวลชนในการร่วมตรวจสอบการทุจริต “คนโกงต้องได้รับการลงโทษ”

ส่วนที่ 7 พลังแห่งคุณธรรม การสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เข้าชมให้เห็นแบบอย่างของการทำดี มีความซื่อสัตย์ จากสถาบันหลักของชาติ ประกอบด้วย สถาบันพระมหากษัตริย์ อดีตผู้นำประเทศ ผู้นำทางศาสนา และภาคประชาสังคม

ส่วนที่ 8 เมืองแห่งแสงสว่าง นำเสนอกิจกรรมการเรียนรู้การดำเนินชีวิตที่ยึดหลักคุณธรรม ความซื่อสัตย์ ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน ภาคธุรกิจ ภาคการเมือง และภาครัฐบาล

ส่วนที่ 9 พลเมืองข่าว ป.ป.ช. กิจกรรมการรายงานข่าวทางสถานีโทรทัศน์จำลอง “ACM NEWS” เพื่อเปิดโปงการโกง การแจ้งเบาะแสทุจริต และการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริต

ส่วนที่ 10 รวมพลังสร้างสังคมใสสะอาด นำเสนอภารกิจและเครือข่ายต้านโกงทั่วประเทศ เปิดโอกาสให้ผู้ชมร่วมสมัครเป็นเครือข่าย ป.ป.ช.

เพื่อรับข้อมูลข่าวสารและร่วมกิจกรรมกับเครือข่ายในการต่อต้านการทุจริต

นอกจากส่วนการจัดแสดงภายในพิพิธภัณฑ์และหอจดหมายเหตุดังกล่าวแล้ว ยังมีการจัดนิทรรศการ “ยกระดับบรรณนิภาพลักษณ์คอร์รัปชันให้ชาติไทยพ้นโกงกิน” อีก 3 โซน ดังนี้

โซนที่ 1 ประเทศไทย การโกง และ ซีพีไอ ส่วนนี้เน้นกระตุกการรับรู้ให้ผู้ชมด้วยข้อมูลประเทศไทยกับการโกง ที่ทำให้ผู้ชมต้องตกใจ เช่น ในแต่ละปีงบประมาณแผ่นดินหายไปเพราะถูกโกงกินไปเกือบสามแสนล้านบาท!! จากนั้นให้ทำความรู้จักกับ ซีพีไอ ว่าคืออะไร คะแนนซีพีไอ บอกอะไรให้ทราบบ้าง และทำไมต้องจึงต้องให้ความสำคัญกับบรรณนิภาพนี้ด้วย

โซนที่ 2 ทำอย่างไรให้ค่า ซีพีไอ ของไทยเพิ่มขึ้น ในโซนนี้ผู้เข้าชมจะได้เรียนรู้ว่าภาครัฐ ไม่ได้นิ่งเฉยกับปัญหาคอร์รัปชัน และ คะแนน ซีพีไอ ที่ตกต่ำ จึงได้มีการกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ยุทธศาสตร์นี้คืออะไร และสำนักงาน ป.ป.ช. ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นี้ได้อย่างไร นอกจากนี้ยังได้เรียนรู้กรณีศึกษาประเทศเดนมาร์ก และประเทศสิงคโปร์ ว่าเขาทำอย่างไรจึงได้คะแนน ซีพีไอ สูงติดระดับโลก

โซนที่ 3 เราทุกคนช่วยยกระดับ ซีพีไอ ได้ ให้ชมวิดิทัศน์ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญด้านการต่อต้านการคอร์รัปชันจะมาตอบคำถามว่าการโกง คืออะไร ร้ายที่บ่อนทำลายชาติและการเพิ่มบรรณนิภาพ ซีพีไอ เพื่อให้ไทยพ้นโกง ไม่ใช่หน้าที่ของรัฐฝ่ายเดียว แต่เป็นหน้าที่ที่คนไทยทุกคนต้อง

ช่วยกัน ปิดท้ายนิทรรศการด้วยการร่วมตั้งปณิธานว่า เราจะช่วยกันทำให้ไทยได้คะแนน ซีพีไอ อย่างน้อย 50 คะแนน ใน พ.ศ. 2560

พิพิธภัณฑ์ด้านโกง ยังได้รวมโครงการ “โตไปไม่โกง” ของกรุงเทพมหานครไว้ด้วย ดังนี้

ความเป็นมาโครงการ “โตไปไม่โกง” ของกรุงเทพมหานคร เป็นโครงการ โรงเรียนสีขาว หลักสูตร “โตไปไม่โกง” ร่วมกับ ศูนย์สาธารณประโยชน์และประชาสังคมสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) และองค์กรเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทย หน่วยงานดังกล่าวจึงตระหนักถึงการทุจริตคอร์รัปชัน เป็นปัญหาที่ทำให้ลายสังคมอย่างรุนแรง และฝังรากลึกสะท้อนวิกฤตด้านคุณธรรมของคนในสังคมอย่างใหญ่หลวง จึงร่วมกันคิดแก้ปัญหาให้ได้ อย่างยั่งยืน ด้วยการหาวิถีทางเอาจริงเอาจังต่อการแก้ปัญหาเพื่อความโปร่งใสของชาติในอนาคต โดยจัดทำหลักสูตรต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน ขึ้นสอนในโรงเรียนด้วยการยึดหลักการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่เด็กนักเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาล ถึงมัธยมศึกษา เริ่มดำเนินการปีแรกใน พ.ศ. 2553 โดยจัดทำหลักสูตรและอบรมครูผู้สอน ในระดับชั้นอนุบาล 1 จนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ใน พ.ศ. 2554 ด้วยขยายขอบเขตเนื้อหาหลักสูตรให้ครอบคลุมระดับชั้นประถมปีที่ 4-6 และ พ.ศ. 2555 ออกแบบเนื้อหาหลักสูตร สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 และ พ.ศ. 2557 ได้อบรมครูผู้สอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6

หลักสูตร “โตไปไม่โกง” เนื้อหาสาระครอบคลุมความดี 5 ประการที่จะช่วยในการสร้างชาติ และต่อต้านคอร์รัปชัน ดังนี้

1. **ความซื่อสัตย์สุจริต** คือ การยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต และสิ่งที่ถูกต้องดีงาม รู้จักแยกแยะถูกผิด ปฏิบัติต่อตนเอง และผู้อื่นโดยชอบ ไม่คดโกง

2. **การมีจิตสาธารณะ** คือ การมีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม ตระหนักรู้ และคำนึงถึงสังคมส่วนรวม รับผิดชอบต่อตัวเองในการกระทำใดๆ เพื่อไม่ให้เกิดเสียหายต่อส่วนรวม พร้อมทั้งจะเสียสละประโยชน์ส่วนตน รักษาประโยชน์ส่วนรวม

3. **ความเป็นธรรมทางสังคม** คือ การปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเสมอภาค และเท่าเทียมกันอย่างมีเหตุผล โดยไม่เลือกปฏิบัติต่อเพศ เชื้อชาติ ชนชั้น สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม

4. **กระทำความรับผิดชอบ** คือ การมีจิตสำนึกในบทบาทหน้าที่ของตัวเอง และปฏิบัติหน้าที่ให้ดีที่สุด เคารพกฎเกณฑ์กติกา พร้อมทั้งให้ตรวจการกระทำได้เสมอ หากมีการกระทำผิดก็พร้อมที่จะยอมรับและแก้ไข

4. **เป็นอยู่อย่างพอเพียง** คือ การดำเนินชีวิตโดยยึดหลักความพอประมาณ ซื่อตรง ไม่ละโมภโลภมาก รู้จักยับยั้งชั่งใจ และไม่เอาเปรียบหรือเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

กระบวนการจัดเรียนการสอนตามหลักสูตร “โตไปไม่โกง” ในทุกระดับ ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ไม่เน้นท่องจำ ใช้กิจกรรม สนุกสนาน กิจกรรมสร้างสรรค์ ส่งเสริมจินตนาการ ด้วยการ เน้นความสามารถในการ

คิดวิเคราะห์ โดยผ่านการเล่านิทาน เกม ร้องเพลง บทกวี คำคล้องจอง กิจกรรมศิลปะ การใช้เรื่องสั้น และวรรณกรรมสำหรับเด็ก รวมถึงกิจกรรมสร้างประสบการณ์ จนเกิดความเข้าใจ และเกิดความตระหนักรู้ กระทั่งสามารถแยกแยะถูก-ผิด-ดี-ชั่ว ได้ด้วยตนเอง

คุณูปการพิพิธภัณฑสถานโก่งที่มีผลต่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ปัจจุบัน พิพิธภัณฑสถานโก่งแห่งนี้ นับเป็นนิมิตหมายที่ดีของชาติบ้านเมืองที่รัฐบาลจัดขึ้นเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้อันเป็นจุดเริ่มต้นแห่งความเป็นจริง และช่วยย้ำเตือนแนวคิดในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันจนเกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพในการต้านโกงอย่างมั่นคงและยั่งยืนสืบไป ทั้งนี้พิพิธภัณฑสถานโก่งยังเป็นสถานที่ที่สามารถตอบสนองเจตนารมณ์ของบุคคลในชาติได้สมจริงในทุกระดับ เริ่มจากระดับเด็กนักเรียนอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา อุดมศึกษา ตลอดจนปวงชนในชาติทุกหมู่เหล่า ที่สนใจเข้าไปชม ศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ ทั้งรายบุคคล ครอบครัวยุคองค์กร หน่วยงาน และนักเรียน นิสิตนักศึกษา ทุกระดับ โดยทางพิพิธภัณฑสถานโก่ง ได้จัดเตรียมวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ และเจ้าหน้าที่ประจำไว้บริการครบถ้วนเพียงพอตลอดเวลาทำการทุกวัน ขณะนี้ทุกวันจะมีผู้เข้าไปเยี่ยมชมมากมาย ทั้งรายบุคคล รายกลุ่ม โดยมีครูพานักเรียนมาเป็นคณะ องค์กรต่างๆ รวมถึงหน่วยงานราชการที่

สนใจ ประชาชนทั่วไป และสถาบันอุดมศึกษา ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดนานาชาติ และ นักศึกษา เข้าไปศึกษาค้นคว้าเป็นกลุ่ม เช่นกัน ฯลฯ

นอกจากจะจัดเป็นพิพิธภัณฑ์ด้านโง่งแล้ว รัฐบาลยังมุ่งจัดให้เป็นหอจดหมายเหตุไว้ในที่เดียวกัน เพื่อให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีข้อมูล และสารสนเทศครบถ้วนสมบูรณ์แบบ และมีความทันสมัย โดดเด่นในเรื่องสื่อมากมาย หลากหลายชนิด จัดไว้เป็นระบบ เข้าถึงง่าย และมีความเหมาะสมกับระดับความรู้ ความต้องการของผู้เข้าไปศึกษา อาทิ สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทั้งยังมีกิจกรรมนานาชาติ รวมถึงรายงานข่าวทาง สถานีโทรทัศน์จำลอง เป็นต้น

การจัดพิพิธภัณฑ์ด้านโง่งนี้ ได้จัดสื่อไว้ให้ผู้สนใจเข้าศึกษาทุกชนิด มีทั้งเรื่องทุจริต อันได้แก่พฤติกรรมมการโง่ง อาทิ การใช้ฉ้อโกง การใช้เล่ห์เหลี่ยมหรือกลวง การรับสินบน ไม่ซื่อสัตย์ซื่อตรง ฯลฯ โดยผู้ที่กระทำการโง่งนั้น บัดนี้ได้รับผลกระทบสนองกันถ้วนหน้า คือ ถ้า

เป็นข้าราชการ ก็ถูกปลดออก ไล่ออก ต้องโทษจำคุก บางคนก็หนีเตลิดไปรับกรรมในต่างประเทศ และยังมีเรื่องคางคังที่ศาลยังมีได้ตัดสินอีกจำนวนมาก ส่วนด้านการไม่โง่ง ก็ได้นำเสนอให้เห็นเป็นคู่ขนานเพื่อจะได้ทราบว่า ผู้ที่ไม่โง่งนั้น เป็นผู้มีหิริโอตตปปะ กระทำแต่ความถูกต้อง ดีงาม ดังตัวอย่าง ที่ได้นำเสนอไว้ในเมืองแห่งแสงสว่าง โดยผู้ไม่โง่งจะดำเนินชีวิตด้วยการยึดหลักคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส ทั้งในฐานะระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน ภาคธุรกิจ ภาคการเมือง และภาครัฐบาล สังคมต่างยกย่องให้เกียรติแก่ผู้ไม่โง่ง การดำรงชีวิตในบั้นปลายของผู้ไม่โง่ง จึงพบแต่ความสุขสบาย ผู้ไม่โง่งจึงนับเป็นตัวอย่างที่ดีของคนในชาติ อันสมควรถือเป็นแบบอย่างแก่ผู้เข้าไปศึกษา ค้นคว้า จนเกิดการเรียนรู้เข้าใจ เกิดจิตสำนึกร่วมต้านโง่ง และพร้อมที่จะช่วยเป็นหูเป็นตาในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ให้ประสบความสำเร็จลุล่วง จนเกิดประโยชน์สูงสุดต่อชาติบ้านเมืองได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนสืบไป

เจลิยา พันธุ์สีดา

บรรณานุกรม

กลุ่มงานพิพิธภัณฑ์การป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. “พิพิธภัณฑ์และหอจดหมายเหตุการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.” [ม.ป.ป.] กรุงเทพฯ: สถาบันการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สัญญา ธรรมศักดิ์, (แผ่นพับ).

การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ. (Integrity & Transparency Assessment : ITA) [ม.ป.ป.] กรุงเทพฯ : สำนักงาน ป.ป.ช. (แผ่นพับ).

แก้ทุจริต “คิดฐานสอง” ชูความรู้การเฝ้าระวังการทุจริตของหน่วยงานภาครัฐ ชุดที่ 3. [ม.ป.ป.]
กรุงเทพฯ : สำนักงาน ป.ป.ช.

คำแนะนำในการร้องเรียนเพื่อ “หยุด ... คนโกงประเทศไทย” กับสำนักงาน ป.ป.ช. [ม.ป.ป.] กรุงเทพฯ :
สำนักงานป.ป.ช. สายด่วน 1205 (แผ่นพับ).

งามพรรณ เวชชาชีวะ. (2558). **เปิดแฟ้ม 10 คดีทุจริต บทเรียนราคาแพงของคนไทย ความจริงที่ต้องเปิดเผย**. พิมพ์ครั้งที่ 2 . กรุงเทพฯ : สำนักงาน ป.ป.ช.

ไทยติดหล่ม ‘คอร์รัปชัน’. (2560, 26 มกราคม). คอลัมน์นิทรรศภาพแห่งความคิด **ไทยโพสต์**. หน้า 2.

นิทรรศการยกระดับดัชนี CPI ให้ชาติไทยพ้นโกงกิน. (2558). กรุงเทพฯ : สำนักงาน ป.ป.ช. (แผ่นพับ). “ป.ป.ช. เปิดพิพิธภัณฑ์ต้านโกง.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้ที่: <http://www.dailynews.co.th/politics/363071> 2558. สืบค้น 14 พฤษภาคม 2559.

ประวัติและความเป็นมา ป.ป.ช. (2542). เข้าถึงได้ที่ https://www.nacc3go.th/ewt_news.php?Nid=515 สืบค้นเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2560.

ปรีดี ปลื้มสำราญจิต. พิพิธภัณฑ์และหอจดหมายเหตุ การป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (พิพิธภัณฑ์ต้านโกงแห่งแรกของประเทศไทย). เข้าถึงได้ที่ [http://www.stou.ac.th/study/sumrit/10-59\(500\)/3-10-59\(500\).html](http://www.stou.ac.th/study/sumrit/10-59(500)/3-10-59(500).html). สืบค้นเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2560.

ผักกาดหอม. (นามแฝง). (2560, 26 มกราคม). โกงยังเป็นปัญหาใหญ่ คอลัมน์อ่านเอาเรื่อง **ไทยโพสต์**. หน้า 3.

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. (2546). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน. พิพิธภัณฑ์ต้านโกง (Anti-corruption Museum) : แนวใจใหม่ ... ว่ารู้จักกลโกงดีพอ? (ม.ป.ป.) กรุงเทพฯ : สำนักงาน ป.ป.ช. (แผ่นพับ).

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. “พิพิธภัณฑ์ต้านโกง: (Anti Corruption Museum แหล่งเรียนรู้เรื่องการป้องกันและปราบปราม การทุจริต หวังร่วมสร้างสังคมไทยโปร่งใสและปลอดทุจริต.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้ที่: https://www.nacc.go.th/ewt_news.php?nid=11609 2558. สืบค้น 14 พฤษภาคม 2559.

หมู่บ้านช่อสะอาด การบูรณรงค์ป้องกันและปราบปรามการทุจริต. (ม.ป.ป.) กรุงเทพฯ : สำนักงาน ป.ป.ช. (แผ่นพับ).

การฝึกหัดครู

ความหมาย

การฝึกหัดครู (Teacher Education) หมายถึงกิจการที่กระทำการเพื่อพัฒนาบุคคลให้เป็นผู้มีความสามารถในการสอนผู้เรียน เรียกบุคคลผู้สอนผู้เรียนว่า ครู

ความเป็นมา

พ่อแม่มีหน้าที่สอนลูกให้มีสติปัญญา มีความรอบรู้ที่จะดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างปลอดภัย สอนลูกให้เป็นคนดี สอนลูกให้ประกอบอาชีพตามพ่อแม่ เช่น ทำการเกษตร เป็นช่างไม้ เป็นต้น พ่อแม่จึงเป็นครูคนแรกของลูกในบ้าน การเป็นครูของพ่อแม่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้มาจากพ่อแม่ของพ่อแม่หรือผู้ใหญ่ในหมู่บ้าน สังคมไทยในอดีตตั้งแต่สมัยสุโขทัย อยุธยา รัตนโกสินทร์ตอนต้น เมื่อลูกโตขึ้นก็ส่งลูกชายไปอยู่วัดเป็นเด็กวัด เป็นเณร เป็นพระ หรือไม่ก็อยู่ตามวังหรือบ้านเจ้านาย พระและผู้ใหญ่ในวังทำหน้าที่สอนวิชาการต่างๆ ตลอดจนอบรมความประพฤติให้เด็กเหล่านั้นเป็นคนดี สำหรับเด็กหญิง พ่อแม่ก็ส่งไปอยู่ตามวังเจ้านายต่าง ๆ ได้รับการอบรมสั่งสอนวิชาการบ้าน การเรือน การทำอาหาร เย็บปักถักร้อย อบรมให้เป็นกุลสตรีที่ดี พระและผู้ใหญ่เหล่านั้นทำหน้าที่เป็นครูซึ่งการเป็นครูของท่านเหล่านั้น ได้รับมาจากประสบการณ์จากพระและผู้ใหญ่ที่เคยสอนท่านมา ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชโปรดให้พระโหราธิบดีแต่ง

หนังสือจินตามณีเป็นแบบเรียนภาษาไทยให้คนไทยเรียนเพื่อป้องกันมิให้คนไทยไปใฝ่ใจต่างชาติ จนล้มภาษาไทยนับว่าเป็นการใช้การศึกษาเพื่อขจัดปัญหาทางการเมือง เป็นความคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับการศึกษาในสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศโปรดให้ทรงสร้างจินตามณีขึ้นมาอีกเล่มหนึ่ง เพื่อเป็นตำราสอนคนไทย ตำราจินตามณีทั้งสองเล่มนี้ใช้เป็นแบบเรียนมาอย่างต่อเนื่องมาจนถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ และในรัชสมัยของพระนั่งเกล้านี้กรมหลวงวงศาธิราชสนิทได้สร้างแบบเรียนจินตามณีเป็นเล่มที่ 3 ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าให้มีการปฏิรูปการศึกษาแบบตะวันตกอย่างขนานใหญ่เปิดโรงเรียนให้เด็กไทยได้เรียนหนังสือ มีครูสอนประจำวิชาตามตารางเวลา พระยาศรีสุนทรโวหารสร้างแบบสอนหนังสือไทย 6 เล่ม ประกอบด้วย มูลบทบรรพกิจ วาหนิตินิกร อักษรประโยค สังโยคพิธาน ไวพจน์พิจารณ์ พิศาลการ์ณฑ์ (สำเนาบุญเรืองรัตน์, 2540) นับว่าท่านผู้สร้างแบบเรียนจินตามณีและแบบสอนหนังสือไทย 6 เล่ม เหล่านี้ท่านเป็นครูผู้สร้างตำราไว้สอนผู้เรียนตามอย่างปัจจุบัน ที่ผู้เป็นครูอาจารย์ต้องผลิตเอกสารประกอบการสอน ผลิตแบบเรียน ผลิตตำราเรียน แต่ท่านเหล่านี้ก็มิได้รับการฝึกหัดครูอย่างมีแบบแผนในสถาบันการฝึกหัดครูแต่อย่างใด

การฝึกหัดครูของไทยอย่างมีแบบแผนเกิดขึ้นใน สมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าให้ตั้งโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ขึ้นในวันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2435 ที่โรงเรียนเล็ก ตำบลถนนสระปทุม เริ่มต้นมีนักเรียน 3 คน คือ นายนกยูง นายบุญรอด และนายสุม กิจการของโรงเรียนไม่เป็นที่ยอมรับ ทำให้ผู้เรียนท้อใจ นายบุญรอดและนายสุมลาออก ในปีนี้เหลือนายนกยูงคนเดียวเรียนต่อจนถึง พ.ศ. 2436 ซึ่งเป็นปีที่ 2 มีนักเรียนมาเข้าเรียนใหม่ในปี พ.ศ. 2436 อีก 3 คน คือ นายสนั่น นายสด และนายเหม ในปี พ.ศ. 2436 นี้ นายนกยูงได้ลาออกไปเป็นครูโรงเรียนราชกุมาร ปลายปี พ.ศ. 2437 นักเรียนฝึกหัดครู 3 คน ที่เข้ามาตอนปี พ.ศ. 2436 ก็สอบไล่ได้ตามหลักสูตรสอนทั้ง ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ 2 คน คือ นายสนั่นกับนายสดและสอบได้เฉพาะสอนภาษาไทย คนหนึ่ง คือ นายเหม ทั้งสามคนนี้จึงเป็นนักเรียนฝึกหัดครูรุ่นแรกที่ได้รับประกาศนียบัตรครูของกรมศึกษาธิการ สำหรับนายสนั่น สอบได้เป็นคนแรกได้ที่ 1 ของรุ่น เข้ารับราชการเป็นกำลังสำคัญด้านการศึกษา เจริญก้าวหน้ามาจนได้รับบรรดาศักดิ์เป็นเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี (สนั่น เทพหัสดิน ณ อยุธยา) เป็นเสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการที่สำคัญในการวางรากฐานการศึกษาของไทยผู้หนึ่ง (วรวิทย์ วศิณสรการ, 2546) ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2543) เล่าไว้ว่าเมื่อสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้า

ให้จัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ขึ้นเป็นครั้งแรก ได้เชิญอาจารย์จากโรงเรียนฝึกหัดครูของประเทศ อังกฤษ 4 คนมาสอน มีนายกรีนรอด เป็นหัวหน้าและได้เป็นอาจารย์ใหญ่คนแรกของโรงเรียนฝึกหัดครูในประเทศไทย วิชาครูแบบ อังกฤษ วิธีสอนตามขั้นทั้งห้าของแอร์บาร์ทก็เข้ามาสู่ประเทศไทย มีการจัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์บ้านสมเด็จพระยา ต่อมาคือวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จพระเจ้าพระยา ต่อมา มีการตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูประถมพระนครซึ่งต่อมาก็คือวิทยาลัยครูจันทระเกษม

สำหรับโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์บ้านสมเด็จพระเจ้าพระยานั้นกำเนิดมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 เมื่อ พ.ศ. 2438 ที่จะตั้งโรงเรียน Public School แบบของอังกฤษ คณะกรรมการได้กำหนดให้จัดตั้งที่จวนของสมเด็จพระเจ้าพระยามหาวชิราวุธวงศ์ (ช่วง บุนนาค) เปิดสอนเมื่อ วันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2439 ชื่อว่าโรงเรียนราชวิทยาลัย ชื่อภาษาอังกฤษว่า King's College แต่ชาวบ้านนิยมเรียกว่า โรงเรียนฟากคะโนนหรือโรงเรียนบ้านสมเด็จพระเจ้าพระยา ตราของโรงเรียนเป็นรูปจุฬามงกุฏ มีนาย เอ ซี คาร์เตอร์ (Arthur Cecil Carter) เป็นอาจารย์ใหญ่ ต่อมา ย้ายไปอยู่ที่ตำบลไผ่สิงโต หนังสือบางเล่มเรียกว่าไผ่สิงโต ปทุมวัน ข้างวังสระปทุม จวนของสมเด็จพระเจ้าพระยาก็ว่างลง กระทรวงธรรมการจึงได้จัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูขึ้นที่จวนของบ้านสมเด็จพระเจ้าพระยาเรียกว่า โรงเรียนฝึกหัดครูฝั่งตะวันตก เปิดสอนเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2446 มีพระบำเหน็จจรรยาณ

(พระยาโอวาทวรกิจ) เป็นอาจารย์ใหญ่ ต่อมาเปลี่ยนเป็นโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ฝั่งตะวันตก เมื่อ พ.ศ. 2449 ขุนวิเทศธุณการ (พระยาราชสีมาจารย์) เป็นอาจารย์ใหญ่ ต่อมาเรียกว่าโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์บ้านสมเด็จเจ้าพระยา โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ได้เจริญก้าวหน้ามาตามลำดับ แต่ก็มาซบเซาไปช่วงหนึ่งระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 การฝึกหัดครูระยะหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 นั้นมี 3 ระดับ คือ ฝึกหัดครูมูล (ป.) ฝึกหัดครูประถม (ป.ป) และ ฝึกหัดครูมัธยม (ป.ม.) โรงเรียนฝึกหัดครูมูลตั้งกระจายอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ และจังหวัดทั่วประเทศ โรงเรียนฝึกหัดครูประถมมี 4 แห่งทั้งหมดอยู่ในกรุงเทพมหานคร ส่วนโรงเรียนฝึกหัดครูมัธยมมีโรงเรียนเดียวอยู่ในกรุงเทพมหานคร ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2484 ผู้ก่อตั้ง คือ ม.ล.มานิจ ชุมสาย ต่อมา พ.ศ. 2490 ม.ล.ปิ่น มาลากุล จัดตั้งโรงเรียนครูเตรียมอุดมศึกษาขึ้นมาอีกหนึ่งเป็นโรงเรียนเป็นประเภทไปกลับ รับนักเรียนที่จบเตรียมอุดมศึกษาหรือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 8 มาเรียนตามหลักสูตร 3 ปี จบแล้วได้รับประกาศนียบัตรประโยคครูมัธยม นอกนั้นมีครูวุฒิ พ.ป. และ พ.ม. ที่พวกครูสมัครสอนวิชาชุดครูตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ เวลาต่อมาโรงเรียนฝึกหัดครูต่าง ๆ ก็ได้รับการยกฐานะเป็นวิทยาลัยครู (วรวิทย์ วคินสรการ, 2546) ศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล สร้างโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงที่ซอยประสานมิตร ถนนสุขุมวิท จังหวัดพระนคร เมื่อวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2492 มีหลวงสวัสดิสารศาสตรพุทธิ (สวัสดิ์ สุมิตร) เป็น

ผู้อำนวยการโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงเป็นคนแรก ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ผู้เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงต่อมา และเป็นผู้ดำเนินการยกฐานะโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงซอยประสานมิตร ขึ้นเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษา ตั้งแต่วันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2496 ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เปิดวิทยาลัยวิชาการศึกษาที่ถนนประสานมิตร ที่ประกาศ ณ วันที่ 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2496 ส่วนพระราชบัญญัติวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2497 วิทยาลัยวิชาการศึกษาได้ขยายวิทยาเขตไปในที่ต่าง ๆ รวมทั้งหมด 8 วิทยาเขต การจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษาทำให้การฝึกหัดครูของไทยสามารถจัดการเรียนการสอนให้ครูได้รับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก ต่อมาเมื่อศาสตราจารย์ ดร.สุดใจ เหล่าสุนทร ผู้เป็นอธิการบดีวิทยาลัยวิชาการศึกษาต่อจาก ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ก็ได้ดำเนินการยกฐานะวิทยาลัยวิชาการศึกษาเป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้สำเร็จ เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2517 มีคณะศึกษาศาสตร์เป็นคณะจัดการเรียนการสอนเพื่อผลิตบุคลากรทางการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก (โครงการสารานุกรมศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2543) มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นมาภายหลังก็มีคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยครูทั้งหมดได้รับการยกฐานะขึ้นมาเป็นสถาบันราชภัฏและต่อมาเป็น

มหาวิทยาลัยราชภัฏก็มีคณะศึกษาศาสตร์เพื่อผลิตบุคลากรทางการศึกษา

บุคคลสำคัญ 3 ท่านแรกที่เป็นผู้บุกเบิกการฝึกหัดครูของไทย ได้แก่

1. เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี (สนั่น เทพหัสดิน ณ อยุธยา) เป็นนักเรียนรุ่นแรกของโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ที่จัดตั้งขึ้นในสมัยรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นผู้สำเร็จการศึกษาเป็นคนแรกและได้รับประกาศนียบัตรครูของกรมศึกษาธิการ เป็นนักเรียนฝึกหัดอาจารย์สอบไล่ได้ประกาศนียบัตรครูจากโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์เป็นที่ 1 และเข้ารับราชการจน พ.ศ. 2437 เป็นผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ พ.ศ. 2439 ได้ทุนรัฐบาลโดยกระทรวงธรรมการคัดเลือกส่งไปศึกษาวิชาครูเพิ่มเติม ณ ประเทศอังกฤษ เข้าศึกษา ณ วิทยาลัยบอร์โรด (Borough Road College) เรียนอยู่ 3 ปี แล้วเดินทางไปปฏิบัติงานด้านการศึกษา ณ ประเทศอินเดียและประเทศพม่าเป็นเวลา 3 เดือน ท่านเป็นบุคคลสำคัญที่วางรากฐานการฝึกหัดครูและการศึกษาของไทย ท่านเป็นเสนาบดีกระทรวงธรรมการ งานแต่งหนังสือที่สำคัญมี 1. ความเรียงเรื่องการศึกษาและเศรษฐกิจ 2. แบบเรียนธรรมจริยา 3. โคลงกลอนครูเทพ 4. บทละครพูดมีหลายเรื่อง

2. พระยาเมธีธิปติ (สารต สุทฺธเสถียร) เป็นนักการศึกษาไทยที่สำคัญอีกท่านหนึ่งสอบไล่ได้ประกาศนียบัตรครูภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จากโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ในประเทศไทย เป็นนักเรียนเรียนเก่งทั้งทางภาษาและวิชาครู พ.ศ. 2443 ในรัชสมัยของ

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัฐบาลส่งนายสาทรไปเรียนวิชาครูในโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ในประเทศอังกฤษ แต่รัฐบาลในสมัยนั้นต้องการพัฒนาประเทศชาติอย่างรีบด่วน จึงไม่รอให้นักเรียนได้รับปริญญา เมื่อนายสาทรเรียนวิชาครูสำเร็จแล้วก็กลับมาเมืองไทย เขียนตำราจิตวิทยา ตำราเคมีเป็นคนแรกของเมืองไทย แปลนิทานอีสป ใช้เป็นตำราเรียน แต่งตำราให้กระทรวงศึกษาธิการใช้เป็นตำราเรียนและเป็นคู่มือได้แก่ 1. วิธีสอนแบบเรียนด้วยของ 2. บทเรียนด้วยของเล่น 1.2.3. 3. เล็กเซอร์ด้วยดิสคิปลินของโรงเรียน 4. เล็กเซอร์ด้วยวิธีสอนพงศาวดาร 5. วิชาครูอรรถาत्मวิทยา (จิตวิทยา) 6. วิธีสอนภูมิศาสตร์ 7. สอนอ่านเรื่องการเพาะปลูก นอกจากนี้ยังเป็นผู้สร้างแบบทดสอบเขาวงกตเพื่อวัดปัญญาของคนไทยเป็นคนแรก เป็นแบบทดสอบเลือกตอบ 5. ตัวเลือกตำแหน่งของท่านเป็นอธิบดีกรมวิชาการ ปลัดทูลฉลองกระทรวงธรรมการ (สำเร็จ บุญเรืองรัตน์, 2545)

3. หลวงสวัสดิสารศาสตรพุทธิ ได้รับทุนรัฐบาลไทย เมื่อปี พ.ศ. 2462 ไปศึกษา ณ โรงเรียนฝึกหัดครูแอคคิเตอร์ (Accidor Teacher Training College) ในประเทศอังกฤษเป็นเวลา 2 ปี ได้ประกาศนียบัตรภาษาอังกฤษเข้าศึกษาต่อ ณ มหาวิทยาลัยอาร์เบอร์ดีน (Arburdine University) เป็นเวลา 4 ปี ได้รับปริญญาด้านวิทยาศาสตร์ (B.Sc.) รับราชการเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ถนนประสานมิตร เป็นคนแรก เป็นอธิบดีกรมสามัญศึกษา กรมวิสามัญศึกษา และรักษาการอธิบดี

กรมฝึกหัดครู (โครงการสารานุกรมศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2544) นักการศึกษาไทยที่กล่าวมาแต่ต้นล้วนเป็นผู้บุกเบิกวางรากฐานและพัฒนาการฝึกหัดครูของไทยไว้อย่างดี

สำหรับในประเทศยุโรปนั้นได้มีการจัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูมานานแล้ว ก่อนประเทศไทยนานมาก ในประเทศสหรัฐอเมริกามีคณะศึกษาศาสตร์ตามมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เพื่อผลิตบุคลากรทางการศึกษา

ความคิดเกี่ยวกับการฝึกหัดครู

ในการให้การศึกษาแก่กุลบุตรกุลธิดาและประชาชนของชาตินั้น บุคคลสำคัญยิ่งคือ ครู ผู้จะต้องมีความรอบรู้ มีสติปัญญา และมีคุณธรรมที่สูงยิ่ง พร้อมด้วยมีสิ่งอำนวยความสะดวกและรายได้ออย่างดี พอที่จะไม่ต้องกังวลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของตนและครอบครัว รัฐบาลและสังคมจะต้องเอาใจใส่ช่วยเหลือให้การดูแลและรักษาครูไว้ให้ทำหน้าที่สร้างสติปัญญาและอบรมจริยาให้แก่บุตร ธิดาและบุคลากรของประเทศชาติโดยไม่ต้องประกอบอาชีพอื่น มุ่งแต่จะกระทำความชอบด้วยการพัฒนาความรู้และอยู่เป็นครูสอนศิษย์แต่ประการเดียว ดังนั้นการคัดเลือกบุคลากรเข้าฝึกฝนเพื่อเป็นครูจำต้องสำรวจหาผู้มีสติปัญญาเป็นเลิศมีคุณธรรมอันประเสริฐ และปรารถนาจะเป็นครูด้วยการคัดเลือกเสาะหาผู้มีผลการเรียนดีตลอดมาและมีนิสัยใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ ประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดี มีศรัทธาต่ออาชีพครู การที่จะตรวจให้รู้ลักษณะดังกล่าวนี้สำเร็จ บุญเรืองรัตน์ เคยชี้จากผลการวิจัยที่ได้กระทำไว้ว่าต้องตรวจหาผู้มีความถนัดทางภาษา

และเหตุผลและเป็นบุคคลที่มีศรัทธาในการประกอบอาชีพครู สำหรับผู้ที่เป็นครูสอนวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ต้องมีความถนัดทางคณิตศาสตร์อีกด้วย การพิจารณาคุณสมบัติต่าง ๆ ดังกล่าวมานี้จะทำให้เลือกได้คนเก่งและคนดีมาเรียนครูโดยให้เขาอยู่ในหอพักของวิทยาลัยและให้ทุนค่าใช้จ่ายในการศึกษา เมื่อจบการศึกษาออกไปเป็นครูก็ให้เงินเดือนมากพอที่จะอยู่ด้วยการประกอบอาชีพเป็นครูอย่างเดียว ผู้ที่เป็นครูของครูก็จะต้องเป็นผู้มีคุณลักษณะและมีชีวิตความเป็นอยู่ดังที่ได้กล่าวมาด้วยเช่นกัน

สถาบันการศึกษาจะต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการศึกษาอย่างดี ดังเช่นจะต้องมีห้องสมุดที่ประกอบด้วยสรรพตำรา วารสาร และสิ่งสืบค้นทางวิชาการอย่างดี มีสถานที่สำหรับฝึกวิชาชีพการสอน มีสื่อและอุปกรณ์การสอน มีเครื่องมือวัดผลที่จะสะท้อนลักษณะความเป็นครูเก่งและครูดี มีบรรยากาศที่หล่อหลอมความเป็นผู้ใฝ่รู้ มีสถานศึกษาที่น่าดู เป็นระเบียบ สะอาด มีเครือข่ายการเรียนรู้ กระบวนการฝึกหัดครูจักต้องไม่จำกัดอยู่แต่เฉพาะในรั้วของสถาบัน หากต้องเปิดกว้างออกสู่ชุมชน เชิญให้บุคคลและหน่วยงานภายนอกเข้ามีส่วนร่วม

หลักสูตรการฝึกหัดครูต้องเป็นหลักสูตรที่จะพัฒนาให้ผู้ที่ได้รับคัดเลือกเข้ามาศึกษาเมื่อสำเร็จออกมาเป็นผู้มีลักษณะตามที่ สำเร็จ บุญเรืองรัตน์ ได้เสนอทัศนะไว้ในฐานะเป็นอนุกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการหลักของการปฏิรูปการสอนในสถาบันฝึกหัดครูของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนัก

นายกรัฐมนตรีที่มี ศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์ เป็นประธานดังนี้ (สุมน อมรวิวัฒน์ และคณะ, 2537)

ลักษณะของบัณฑิตครู

1. ด้านสติปัญญา ประกอบด้วย

- 1.1 มีความคิดแก้ปัญหาอย่างมีระบบ
- 1.2 มีเหตุผล
- 1.3 สามารถใช้ภาษาไทยสื่อสารได้อย่าง

ดี

2. ด้านจิตใจ ประกอบด้วย

2.1 มีนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่เรียน อย่างสม่ำเสมอ

2.2 มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นแบบอย่างของศิษย์และผู้อื่นได้

2.3 มีศรัทธาในการเป็นครู

2.4 มีจรรยาแห่งวิชาชีพครู

3. ด้านร่างกาย ประกอบด้วย

3.1 มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์และแข็งแรง

3.2 สามารถที่จะดำรงตนให้เหมาะสมกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและเทคโนโลยี

4. ด้านสังคม ประกอบด้วย

4.1 มีโลกทัศน์กว้างไกล สามารถประสานสัมพันธ์และปรับตัวในชุมชนที่ต้องปฏิบัติการ

4.2 มีความตระหนักและรับผิดชอบต่อสังคม

5. ด้านวิชาชีพ ประกอบด้วย

5.1 มีความรู้อย่างลุ่มลึกในวิชาที่สอน

5.2 สามารถจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคมของศิษย์

5.3 คิดประดิษฐ์หรือปรับปรุงหลักสูตรสื่อการสอนทั้งที่เป็นวัสดุและภูมิปัญญาท้องถิ่น

5.4 สามารถสร้างและเลือกใช้เครื่องมือการวัดผล ตลอดจนประเมินผลการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม

ในการจัดวิชาเพื่อให้เกิดการพัฒนาตามจุดมุ่งหมายนั้น ควรจัดเป็นแบบบูรณาการให้มีการผสมผสานสมดุลระหว่างเนื้อหาความรู้ ทักษะการสอน คุณธรรม เจตคติ ความสามารถทางการคิด การวิเคราะห์ และการแก้ปัญหาพร้อมกันนั้นก็ต้องให้ศึกษาวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อให้มั่นใจว่าเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

กระบวนการจัดการเรียนการสอน ควรจัดตามแผนปฏิบัติการที่คณะอนุกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการหลักของการปฏิบัติการเรียนการสอนในการผลิตครูได้เสนอแนะไว้ดังนี้

1. กระบวนการคิด ด้วยการจัดให้นิสิตได้อ่านและฟังมาก ๆ ฝึกหัดให้จับประเด็นสำคัญพิจารณาประเด็นเหล่านั้นมาวิเคราะห์ เจาะลึกจนเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง เรียนรู้วิธีคิดที่มีระเบียบและถูกวิธี เช่น รู้จักคิดแยกแยะ คิดเชื่อมโยง คิดแก้ปัญหาอย่างมีระบบ

2. กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการส่งเสริมให้รักการอ่านซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญของการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้แหล่งที่จะสืบค้นเข้าหาความรู้สร้างนิสัยใฝ่รู้ด้วยการมอบหมายงานให้ค้นคว้ารายงานด้วยตนเอง เข้าร่วมเสวนาในปัญหา

ต่าง ๆ ที่วิทยาลัยจัดหรือชุมชนจัดปฐกถาที่สำคัญเพื่อจุดประกายความคิด

3. กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม ด้วยการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการสื่อสารระหว่างกัน มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและกัน อยู่ด้วยกันอย่างมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รู้จักที่จะทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม รู้จักเรียนรู้ชุมชนและสังคม ส่งเสริมให้ดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตยด้วยน้ำใจที่มีคารวะธรรม สามัคคีธรรมและปัญญาธรรม

4. กระบวนการพัฒนาคุณธรรมและวัฒนธรรม ด้วยการเรียนรู้จากชีวิตของตนเอง และธรรมชาติศึกษาแก่นแท้ของศาสนา และศึกษาผู้มีภูมิปัญญาและคุณธรรมของชุมชน ตลอดจนวัฒนธรรมเพื่อตนจะได้นำมาปฏิบัติและเป็นแบบอย่างการดำเนินชีวิตเพื่อพัฒนาจิตใจ และพฤติกรรมของตนให้เป็นคนดี

5. กระบวนการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู ด้วยการส่งให้ไปอยู่ปฏิบัติการตามโรงเรียนที่มีครูพี่เลี้ยงที่ดีคอยให้คำแนะนำ มีอาจารย์ประจำคอยนิเทศ

สำหรับการวัดผลและประเมินผล ผู้สมควรได้เป็นบัณฑิตครูนั้นก็ต้องวัดให้ครอบคลุมคุณลักษณะบัณฑิตครูห้าประการดังกล่าวมาแล้ว ด้วยการใช้เครื่องมือวัดผลที่เป็นมาตรฐานแล้ว เช่น แบบทดสอบวัดสติปัญญา แบบทดสอบความถนัดด้านภาษา ด้านเหตุผล ด้วยตัวเลขแบบทดสอบวัดศรัทธาในความเป็นครู สร้างข้อสอบวัดผลการเรียนรู้รายวิชาตามหลักสูตร

เพื่อใช้ตรวจสอบคุณลักษณะดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยให้ได้ปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียนให้มีลักษณะดังกล่าวก่อนสำเร็จเป็นบัณฑิตครู บางลักษณะคงต้องใช้วิธีการสังเกตบันทึกพฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง เช่น คุณธรรม จริยธรรม ศรัทธาในการเป็นครู จรรยาบรรณของความเป็นครู ความสามารถในการสอน ความสามารถในการสร้างอุปกรณ์การสอนข้อมูลที่เป็นผลงานของผู้เรียนในแต่ละรายวิชานั้นก็นับว่าเป็นประโยชน์อันสำคัญในการวินิจฉัยลักษณะบัณฑิตครูได้

สถาบันฝึกหัดครูควรให้นิสิตประเมินผลการสอนอาจารย์เป็นรายบุคคลเพื่อสะท้อนให้อาจารย์นำผลประเมินดังกล่าวนั้นมาปรับปรุงการสอน ควรมีการประเมินหลักสูตรและการสอนอย่างมีระบบอยู่เสมอเพื่อนำผลมาปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอนของสถาบันฝึกครูอยู่เสมอ

การนำมาใช้

คณะศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ควรนำความคิดเกี่ยวกับการฝึกหัดครูที่คณะอนุกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการหลักของการปฏิรูปการสอนในสถาบันฝึกหัดครูของสำนักงานคณะกรรมการแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรีที่มีศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์เป็นประธานมาปฏิบัติ การฝึกหัดครูของไทยคงเจริญก้าวหน้าไกลกว่านี้

สำเร็จ บุญเรืองรัตน์

บรรณานุกรม

- โครงการสารานุกรมศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2543). **3 ยุคของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**. สารานุกรมศึกษาศาสตร์ฉบับรวมเล่มเฉพาะเรื่องอันดับที่ 1 สาขาบุคคล องค์กรและสถาบันเกี่ยวกับการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : พัฒนาศึกษา.
- โครงการสารานุกรมศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2544). **51 ครูและ นักการศึกษาโลก**. สารานุกรมศึกษาศาสตร์ฉบับรวมเล่มเฉพาะเรื่องอันดับที่ 2 สาขาบุคคลองค์กรและสถาบันเกี่ยวกับการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : พัฒนาศึกษา.
- บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2543). **ศ.ดร.สาโรช บัวศรี ราชบัณฑิต**. กรุงเทพมหานคร : สุพีเรียพริ้นติ้งเฮาส์ จำกัด
- วรวิทย์ วสันตสารกร. (2546). **การศึกษาไทย**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด.
- สำเร็จ บุญเรืองรัตน์. (กันยายน 2540). “ปรัชญาการศึกษาไทยในวรรณคดีไทย” **วารสารบัณฑิตศึกษา**. 1(1) :60-68.
- สำเร็จ บุญเรืองรัตน์. (เมษายน 2545). “พระยาเมธาธิบดี”. **สารานุกรมศึกษาศาสตร์**. 26: 111-117.
- สุนน อมรวิวัฒน์และคณะ. (2537). **แผนปฏิบัติการหลัก : การปฏิรูปการเรียนการสอนในสถาบันฝึกหัดครู**. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. กรุงเทพมหานคร.

แนะนำผู้เขียน

เจลิยว พันธุ์สีดา, รองศาสตราจารย์

ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บทความที่เขียนลงในฉบับนี้คือ “พิพิธภัณฑสถานโกง”.

ประจักษ์ สายแสง, รองศาสตราจารย์ ดร.

ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยนเรศวร บทความที่เขียนลงในฉบับนี้คือ “ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.พนัส หันนาคินทร์”

ประดิษฐ์ มีสุข, รองศาสตราจารย์

ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยทักษิณ บทความที่เขียนลงในฉบับนี้คือ “ศาสตราจารย์ ดร.สมพร บัวทอง”

รุ่งอรุณ ไร่องรณาดำรง ไชยศรี, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.

อาจารย์ประจำภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. **ศรียา นิยมธรรม, ศาสตราจารย์**

ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประธานมูลนิธิเพื่อการศึกษาพิเศษ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี บทความที่เขียนในฉบับนี้คือ “ความจำเสื่อมในยุคดิจิทัล”

สำเร็จ บุญเรืองรัตน์, ศาสตราจารย์ ดร.

ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บทความที่เขียนลงในฉบับนี้คือ “ปรัชญาและปรัชญาการศึกษา” “ปรัชญาการเมืองในวรรณคดีไทย” และ “การฝึกหัดครู”

หวน พิณรุฬพันธุ์, รองศาสตราจารย์

ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บทความที่เขียนลงในฉบับนี้คือ “การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา”

อัญชลี สุตธรรม, อาจารย์

ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บทความที่เขียนลงในฉบับนี้คือ “พิพิธภัณฑสถานบางกอก”